

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**OKUL ÖNCESİ VE BİRİNCİ SINIF
ÖĞRETMENLERİNİN OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDEN
BEKLENTİLERİNİN İNCELENMESİ**

ŞÜHEDA KAÇAR

Denizli-2021

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**OKUL ÖNCESİ VE BİRİNCİ SINIF ÖĞRETMENLERİNİN
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDEN BEKLENTİLERİNİN İNCELENMESİ**

Şüheda KAÇAR

Danışman

Prof. Dr. Asiye İVRENDİ

Denizli-2021

JÜRİ ÜYELERİ PROJE ONAY SAYFASI

Temel Eğitim Anabilim Dalı, Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı öğrencisi Şüheda KAÇAR tarafından hazırlanan “Okul Öncesi ve Birinci Sınıf Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitimden Beklentilerinin İncelenmesi” başlıklı Tezsiz Yüksek Lisans Projesi tarafımdan okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından Tezsiz Yüksek Lisans Projesi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Asiye İVRENDİ

Danışman

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun.....tarih ve sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mustafa BULUŞ

Enstitü Müdürü

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu; atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi; kullanılan verilerde herhangi birtahrifat yapmadığımı; bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

İmza

Şüheda Kaçar

ÖZET

Okul Öncesi ve Birinci Sınıf Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitimden Beklentilerinin İncelenmesi

KAÇAR, Şüheda

Tezsiz Yüksek Lisans Projesi, Temel Eğitim ABD

Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı

Proje Danışmanı: Prof. Dr. Asiye İVRENDİ

Ocak 2021, 83 sayfa

Bu çalışmanın amacı, okul öncesi ve birinci sınıf öğretmenlerinin okul öncesi eğitimden beklentilerini incelemektir. Araştırmanın çalışma grubu Denizli ilinin bir ilçesinde devlet okullarında görev yapmakta olan 8 okul öncesi ve 8 birinci sınıf öğretmeninden oluşmaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji yöntemi benimsenmiştir. Veriler araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Elde edilen veriler ana tema, alt tema ve göstergeler oluşturularak içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırmanın bulguları, okul öncesi eğitimde edinilmesi gereken bilgi ve beceriler ve uygulamalarla ilgili beklentilerin olduğunu göstermektedir. Katılımcıların okul öncesi eğitimi alan öğrencilerin almayanlara kıyasla ilkokula hazır bulunuşluk seviyelerinin daha yüksek olduğuna dair görüşleri tespit edilmiştir. Okul öncesi ve birinci sınıf öğretmenlerinin okul öncesi eğitimden; çocukların tüm gelişim alanlarında gelişmeleri, değerler eğitimi konusunda bilinçli olmaları, yaparak yaşayarak öğrenen, sorgulayan çocuklar olarak yetişmelerini bekledikleri ve çocukları ilkokula hazırlama konusunda okul öncesi ve birinci sınıf öğretmenlerinin iş birliği içinde olmaları gerektiği saptanmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin velilerle iletişim kurma, velilerin baskısı, aralıksız ders saatleri ve sınıflarında yardımcı personel olmaması gibi sorunlar yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Okul öncesi eğitimin zorunlu eğitim kapsamına alınmasının tüm çocuklar için eğitimde fırsat eşitliği sağlaması ve ilkokula hazır oluşlarını desteklemesi açısından önem taşıdığı yönünde görüşlerinin olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, beklenti, hazır bulunuşluk

ABSTRACT

Examination of Preschool and First Grade Teachers' Expectations from Preschool Education

KAÇAR, Şüheda

Non Thesis Masters Project in Educational Sciences,

Pre School Counseling

Supervisor: Prof. Dr. Asiye İVRENDİ

January 2021, 83 pages

The aim of this study is to examine the expectations of preschool and first grade teachers from pre-school education. The study group of the research consists of 8 preschool and 8 first grade teachers working in public schools in a district of Denizli. The phenomenological method, one of the qualitative research methods, was used in the study. Data were collected using a semi-structured interview form developed by the researcher and analyzed by content analysis method. The findings of the research show that participants have expectations about the knowledge and skills that should be acquired in pre-school education and the practices carried out in the classroom. The participants believed that the level of readiness for primary school is higher than those who do not receive preschool education. Pre-school and first grade teachers from pre-school education expects; children to develop in all areas of development, to be conscious of values education, and to grow up as children who learn and question by doing and preschool and first grade teachers should cooperate in preparing children for primary school, In addition, it was found that pre-school teachers experience problems such as communicating with parents, pressure from parents, uninterrupted class hours and lack of auxiliary personnel in their classes. Participants stated that the inclusion of pre-school education in the scope of compulsory education is important in terms of providing equal opportunities in education for all children and supporting their readiness for primary school.

Keywords: Preschool education, expectations, school readiness

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİ PROJE ONAY SAYFASI	I
ETİK BEYANNAMESİ	II
ÖZET	III
ABSTRACT	IV
İÇİNDEKİLER	V
TABLolar LİSTESİ	VII
BİRİNCİ BÖLÜM	1
1.1.Giriş	1
1.1.1.Problem.....	3
1.2.Araştırmanın Amacı	3
1.3.Araştırmanın Önemi	4
1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1.5.Sayıtlılar	5
1.6.Tanımlar	5
İKİNCİ BÖLÜM: KAVRAMSAL KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	7
2.1.Kuramsal Çerçeve	7
2.1.1.Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitim Kurumlarından Beklentileri Nelerdir?	9
2.1.2.Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yapılan Uygulamaların Okul Öncesi Öğretmenleri Açısından Ele Alınması.....	12
2.1.2.1.Sınıf Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitim Kurumlarından Beklentileri Nelerdir?.....	14
2.1.3.Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yapılan Uygulamaların Birinci Sınıf Öğretmenleri Açısından Ele Alınması.....	16
2.2.İlgili Araştırmalar	17

2.2.1.Okul Öncesi Eğitimden Beklentiler ile İlgili Araştırmalar	17
2.2.2.Sınıf öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitimden Beklentileri ile İlgili Araştırmalar	21
3.ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM	26
3.1.Araştırmanın Modeli	26
3.2.Çalışma Grubu.....	27
3.3.Verilerin Toplama Araçları ve Süreci	29
3.3.1.Yarı yapılandırılmış görüşme formları.....	29
3.4.Verilerin Analizi.....	31
4.DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM.....	33
4.1.Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitimden Beklentilerine Yönelik Bulgular.....	33
5.BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	61
5.1.Tartışma ve Sonuç	61
5.2.Öneriler.....	67
5.2.1.Uygulamaya Yönelik Öneriler.....	68
5.2.2.Araştırmaya Yönelik Öneriler	69
6.KAYNAKÇA.....	74
7.EKLER.....	74
8.ÖZGEÇMİŞ.....	76

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1. <i>Araştırmaya Katılan Okul Öncesi Öğretmenlerine İlişkin Demografik Bilgiler</i>	28
Tablo 2. <i>Araştırmaya Katılan Sınıf Öğretmenlerine İlişkin Demografik Bilgiler</i>	29
Tablo 3. <i>Okul Öncesi Öğretmenlerinin Bilgi ve Becerilerle İlgili Beklentileri</i> ...	33
Tablo 4. <i>Okul Öncesi Eğitim ile İlgili Uygulamalara Yönelik Beklentiler</i>	40
Tablo 5. <i>Sınıf Öğretmenlerinin Bilgi ve Becerilerle İlgili Beklentileri</i>	49
Tablo 6. <i>Sınıf Öğretmenlerinin Uygulamalara Yönelik Beklentileri</i>	54

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1 Giriş

Okul öncesi yıllar insan hayatının temelini oluşturan bir dönemdir. Bu dönemde çocuğun sağlığı, beslenmesi, aileden aldığı sevgi ve şefkat kadar gelişimi tüm yönleri ile destekleyebilecek sosyal ve fiziksel ortamın varlığı da çocuğun gelişimi açısından önemlidir. Çocuğun bu dönemdeki yaşantıları ile bu dönemde çocuğa sunulan ve sunulmayan her şey onun ileri yıllardaki düşünce yapısını şekillendirmekte, hayata olan bakış açısını etkilemekte ve geleceğini belirlemektedir. Çocuklara erken çocukluk yıllarında verilen eğitim ve çocuğun içinde bulunduğu fiziksel ve sosyal çevre onların yetişkin bir birey olduklarında içlerinde var olan potansiyelin ortaya çıkmasını sağlaması bakımından önem arz etmektedir. Bu bakımdan okul öncesi ve ilkokul dönemi çocuğun hayatında çok önemli bir yere sahiptir (Oktay, 2004).

36-72 aylık çocukların eğitimini kapsayan okul öncesi eğitim; çocukların bedensel, zihinsel, duygusal gelişimini sağlamak, onlara istendik davranış değişikliği kazandırmak ve onların ilkokula hazırlanmasını sağlamak amacıyla eğitim veren kurumlardır (Baran, Yılmaz ve Yıldırım, 2007). Çocukların okul öncesi dönemde edindikleri deneyimler; çocukların okula, öğrenmeye ve kendi becerilerini keşfetmelerine karşı tutumlar geliştirmesini sağlar ve bunlar çocukların okul başarısını etkiler (Milli Eğitim Bakanlığı, 2013).

Ülkemizde okul öncesi eğitim zorunlu eğitim kapsamında değildir. Ancak, okul öncesi eğitimin önemi her geçen yıl daha iyi anlaşılmakta ve tüm çocukların okul öncesi eğitimden faydalanmaları için yaygınlaştırma çalışmaları yapılmaktadır. Buna rağmen bu hedefe tam anlamıyla ulaşılabilmesi için uygulamalar ve finansman konularında çeşitli çalışmaların yapılması gerekmektedir (Development Analytics, 2017; akt. Sak, Şahin-Sak, Öneren-Şendil ve Taşkın, 2020). Örneğin, bir çalışmada OECD'ye üye ülkelerde eğitim konularında karşılaştırmalar yapılmış ve Türkiye'de okul öncesi eğitim konusundaki oranlar ile diğer üye ülkelerdeki oranların belirgin farklılıkları olduğu anlaşılmıştır. Çalışmaya göre, Türkiye'de okul öncesi eğitime kaydolun çocukların oranları 2017 yılında 3-5 yaş grubu için %40 iken, OECD ülkelerinin ortalaması %87 olarak kaydedilmiştir. Ülke bazında örnek vermek gerekirse; Fransa %100, İngiltere %100, İsrail %99, Norveç %97, Almanya %95 ve Amerika Birleşik Devletleri %66 olarak tespit edilmiştir. Anasınıfları için öğretmen-çocuk oranı Türkiye'de 1/17, Almanya'da 1/9, Fransa'da 1/23, İngiltere'de 1/25, Norveç'te 1/14 ve İsrail'de 1/22 olarak belirlenmiştir. Aynı raporda, Türkiye'de okul öncesi öğretmenleri

eğitim-öğretim etkinliklerine net olarak 1080 saat ayırmakta iken; OECD ülkeleri 1024 saat ayırmakta bu da Türkiye'nin okul öncesi eğitimde ders saatine diğer ülke ortalamalarından daha fazla zaman ayırdığını göstermektedir. Ülke bazında örnek vermek gerekirse; Fransa 900, Amerika Birleşik Devletleri 1011, İsrail 1029 saat ayırmaktadır (OECD, 2019; akt. Sak ve diğer. 2020). Okul öncesi eğitimin ailelerin inisiyatifine bırakılmaması gereken bir süreç olmasına rağmen; bazı aileler maalesef çocuklarının bu eğitimi almalarını çok gerekli görmemektedir.

Okul öncesi eğitimi yaygınlaştırma çalışmalarında son yıllarda artış olmasına rağmen bunun yeterli olmadığı ve bu kurumlardan yararlanma oranının halen düşük olduğu görülmektedir. 2021 yılı Milli Eğitim Bakanlığı istatistiklerine göre Türkiye'de, okul öncesi eğitim kurumlarına gidip bu eğitimi alan 4-5 yaş grubundaki çocukların oranı 2019-2020 Eğitim Öğretim yılı için 4-5 yaş grubunda %52,41, 5 yaş grubunda ise %71,22 olarak tespit edilmiştir. 2020-2021 Eğitim Öğretim yılı için ise 4-5 yaş grubunda %36,79; 5 yaş grubunda %56,89 olarak tespit edilmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı İstatistikleri, 2021; akt. Şimşek ve İvrendi, 2014). Bunun sonucu olarak bu eğitimden yararlanan ve yararlanmayan çocukların ilkokula hazır bulunuşluk düzeylerinde farklılıklar olmaktadır (Erkan ve Kırca, 2010).

Türkiye'de yapılan ve 22 yıllık bir süreci kapsayan boylamsal bir araştırmada 3 ve 5 yaşlarında erken çocukluk eğitimi alan bir grup çocuğun 25 ve 27 yaşlarındaki durumları incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre; erken çocukluk eğitimi alan çocukların, erken çocukluk eğitimi almamış olan çocuklara göre 1,5 yıl daha fazla süre okula devam ettikleri ve bu oranın ortalama 10,75 yıl olduğu görülmüştür. Bir başka bulguya göre erken çocukluk eğitimi almış olan çocukların %44,1'inin; erken çocukluk eğitimi almamış olan çocukların ise %26,6'sının üniversiteye gittiği görülmüştür (Kağıtçıbaşı, Sunar, Bekman ve Cemalcılar, 2005). Bu araştırma erken çocukluk döneminde alınan eğitimin insan hayatının ileriki yıllarına olan etkinlerini farklı yönlerden ortaya koymaktadır.

Erken çocukluk eğitimi almış olan çocuklar her açıdan hayata diğer çocuklardan önde başlamakta ve önde devam etmektedir. Araştırmaya katılan çocukların akademik başarı ve sosyoekonomik başarı düzeyine daha ayrıntılı bakıldığında erken çocukluk eğitimi almış çocukların lehine bir durum olduğu sonucu görülmüş ve bu durum da okul öncesi dönemde alınan eğitimin ne kadar önemli olduğunu ve insan hayatı için faydalı sonuçlar doğurduğunu bir kez daha ortaya koymuştur.

Okul öncesi dönem çocukların merak, sorgulama ve keşfetme isteklerinin en yoğun olduğu dönemdir. Çocuklar bu isteklerini normal hayat akışında ortaya çıkartabilir. Ancak,

okul öncesi eğitim sürecinde çocuklara uygun psikolojik ve sosyal ortamlar yaratılarak, onların planlı ve sistematik bir şekilde eğitim almaları ve araştırmacı kimliklerinin ön plana çıkarılması sağlanır (Koçyiğit, 2016). Çocuklar merak ve keşif duygularının yanı sıra okul öncesi dönemde dil alanında da çok hızlı bir gelişim göstermektedirler. Bu dönemdeki çocuklar okul öncesi eğitim kurumunda kendilerini ifade etme, birbirleriyle iletişim kurma ve programlı dil etkinlikleri sayesinde dil alanında hızlı bir şekilde gelişmekte ve ilerlemektedir (Koçyiğit, 2016).

0-6 yaş beyin yapısının ve zihinsel gelişimin çok hızlı olduğu bir dönemdir. OCDE'nin 2007 raporunda 0-6 yaş döneminde beyin sisteminin hızla geliştiği, 6 yaşında beyin gelişiminin %90'ının tamamlandığı özellikle 4-6 yaşlarında beyin her iki lobunun birlikte kullanılmaya başlandığı ifade edilmiştir (OCDE, 2007; akt. Güneş, 2010). 0-6 yaş dönemindeki çocuklar kendilerine sunulan her şeyi hızlı bir şekilde öğrenmektedir. Dolayısıyla, bu yaştaki çocuklara zengin uyaranlar sağlayan, beyin gelişimlerini destekleyen bir çevre sunan ve bu doğrultuda etkinliklere yer veren okul öncesi eğitim kurumları, o yaştaki çocukları okul öncesi eğitimi almamış çocuklardan bilişsel alanda bir adım ileriye götürmektedir.

Çocuklara doğumdan ilkokula başlayana kadar geçen süre içinde verilen eğitim; onları ilkokula hazırlamak, belli bir hazır bulunuşluk seviyesine ulaştırmak, çocuklara belli değerlere sahip kişilik kazandırmak ve daha sonraki yıllarda eğitim öğretim hayatı boyunca sorgulayan ve yaratıcı düşünen bireyler olarak yetişmesini sağlamak için önem arz etmektedir. Okul öncesi eğitim karakter ve kişilik gelişiminin yanında ilkokul eğitimine zemin hazırladığı için çok önemli bir yere sahiptir ve beklentiler de bu yönde olmaktadır. Hem okul öncesi öğretmenleri hem de birinci sınıf öğretmenleri çocukların okula uyum sağlayan, okul sevgisi ve değerlere sahip, akademik olarak gelişmekte olan bireyler olarak eğitim görmelerini istemekte ve beklentileri bu yönde şekillenmektedir.

1.1.1.Problem

Bu araştırmada “Okul öncesi ve birinci sınıf öğretmenlerinin okul öncesi eğitimden beklentileri nelerdir?” sorusuna yanıt aranmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma 3-6 yaş arası çocukların tüm alanlarda gelişimlerini destekleme amacıyla

uygulanan okul öncesi eğitimin, bu süreçte çocuklara kazandırılması istenen bilgi, beceri, davranış ve tutumun okul öncesi öğretmenleri ve birinci sınıf öğretmenlerinin beklentileri açısından incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

1.3.Araştırmanın Önemi

Okul öncesi dönemde edinilen erken yaşam deneyimleri çocuğun okula, öğrenmeye ve kendi yapabileceklerine karşı olumlu davranış ve tutumlar geliştirmesini sağlar ve okul başarısını direkt olarak etkiler. Bu dönemde edinilen olumlu deneyimler çocuğun okula, öğrenmeye ve kendi yapabileceklerine karşı olumlu tutumlar geliştirmesini sağlarken; edinilen olumsuz deneyimler onun ilerideki eğitim yaşamını etkileyecek sorunlar yaşamasına neden olur (MEB, 2013).

Çocuğun sağlıklı bir şekilde büyüüp gelişebilmesi ve öğrenmeye karşı olumlu tutumlar geliştirip istekli olması için çocuklara onların öğrenmelerini hızlandırıcı ve kolaylaştırıcı bilişsel uyarıcılar, zengin ve etkileşimli dil etkinlikleri, olumlu sosyal ve duygusal deneyimler sunulmalı ve çocuğun bağımsızlığının desteklendiği bir çevre oluşturulmalıdır. Bu ise ancak çocuklara sağlıklı ilişkileri olan bir aile ortamı ve nitelikli bir okul öncesi eğitim sağlanması ile mümkündür (MEB, 2013).

Okul öncesi eğitim, çocukları ilkokula hazırlama açısından önemlidir. Çocukların ilkokula başlamaları için bazı temel becerileri kazanmış olmaları ve belli bir olgunluğa ulaşmaları beklenir. Bu dönemde okul öncesi eğitim kurumları tarafından uygulanan etkili eğitim programları ile okul öncesi dönemde kazanılması beklenen bu beceriler daha kolay kazandırılır ve pekiştirilir (Gözalan ve Koçak, 2014). Bu sebeple okul öncesi eğitimi almış olan çocuklar bir sonraki eğitim hayatına önde başlar ve diğer çocuklara göre hazır bulunuşluk seviyesi daha yüksek olur.

Buradan yola çıkarak okul öncesi eğitim, 3-6 yaş arasındaki çocukların tüm gelişim alanlarında istendik ve kalıcı davranış değişikliği elde etmelerine, ilkokula hazır bulunuşluk düzeyinin artmasına, yaratıcı ve sorgulayıcı düşünme becerileri kazanmasına, saygılı ve öz güven sahibi bireyler olarak yetişmelerine imkân sağlaması nedeniyle önem taşımaktadır. Bu nedenle, okul öncesi öğretmenleri ve birinci sınıf öğretmenlerinin görüşleri ve tecrübelerinden yola çıkılarak okul öncesi eğitimden beklentiler incelenmiştir.

1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma Denizli ilinin bir ilçesinde, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı devlet okullarında görev yapmakta olan Okul Öncesi Öğretmenleri ve birinci sınıf öğretmenleri ile sınırlandırılmıştır.

Araştırma katılımcıların deneyimleri doğrultusunda görüşme formundaki sorulara verdiği cevaplar ve ilgili literatür ile sınırlıdır.

1.5.Sayıtlar

Araştırma sürecinde görüşülen katılımcıların görüşme formunda yer alan sorulara içtenlikle ve doğru yanıt verdiği varsayılmaktadır.

1.6.Tanımlar

Okul Öncesi Eğitim: Okul öncesi eğitim kavramı Türk Dil Kurumu tarafından, “Çocukların doğumdan zorunlu eğitim yaşına kadarki süreçte gelişim özelliklerini, bireysel farklılıklarını ve becerilerini göz önünde bulundurarak onların fiziksel, duygusal ve sosyal gelişmelerine yardım etmek amacıyla aileler ve kurumlar tarafından uygulanan eğitim” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2017). Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2013 yılında hazırlanan Okul Öncesi Eğitim Programı'nda ise okul öncesi eğitim; çocukların beyin gelişimi ve sinaptik bağlantı kurulma oranının fazla olduğu ve en yoğun yaşandığı dönem olarak açıklanmaktadır. Bu durumun da çocuğun bilişsel, dil, motor, sosyal ve duygusal gelişimi için temel niteliğinde olduğu ve böylece beynin çevresel etkilere en açık olduğu dönem olarak ifade edilmektedir (MEB, 2013). Bu kapsamda okul öncesi dönemde olan bir çocuğun ne kadar keşfedebileceği, neler öğrenebileceği ve hangi hızla öğrenebileceği çocuğun ailesi ve öğretmenlerinin ne kadar destekleyici olduğuyla ve çocuğa sundukları imkânlarla yakından ilişkilidir (MEB, 2013).

Kritik Dönem: 0-6 yaş çocuklarının öğrenmelerinin ve algılarının en açık olduğu ve çevresel etkilerden en çok etkilendiği zaman dilimidir. Diğer dönemlerin aksine öğrenme hızı fazladır ve kalıcı öğrenmeler gerçekleşir. Keşfederek öğrenme, yaparak yaşayarak öğrenme ve gözlemin etkisi bu dönemde fazladır ve meyvelerini çabuk verir. Büyüme ve gelişmenin en hızlı olduğu dönem, okul öncesi döneme denk gelen 0-6 yaş arasıdır. Okul öncesi dönemde kazandırılan davranışların kişinin yetişkin olduğu zamandaki kişiliğini, alışkanlıklarını, tavırlarını, inançlarını ve değer yargılarını biçimlendirmektedir (Tuğrul ve

Duran, 2003). Bu yıllar, çocuğun hem dünyayı hem de kendi yapabileceklerini keşfettiği, kendine özgü özelliklerini de fark ettiği kritik bir dönemdir (Tuğrul ve Duran, 2003). Burada geçen kendine özgü ifadesinin birçok anlamı vardır. Bunlardan bir tanesi de çocuğun kendine has zekâsı ve buna dayalı olarak bireysel öğrenme stilidir (Tuğrul ve Duran, 2003).

Hazır bulunuşluk: Hazır bulunuşluk bir görevi herhangi bir zorluk durumu ile karşılaşmadan yerine getirebilme durumudur. Hazır bulunuşluk; “sağlık ve fiziksel gelişim”, “duygusal ve sosyal yeterlik”, “öğrenme yaklaşımları”, “dil gelişimi ve iletişim becerileri” ve “bilişsel kapasite ve genel bilgi” olmak üzere en az beş alanı kapsamaktadır (National Education Goals Panel 1992; Brown 2003; akt. Erkan 2011).

İKİNCİ BÖLÜM: KAVRAMSAL KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Çerçeve

Bu bölümde, öncelikle beklenti kavramı genel manasıyla açıklanmıştır. Daha sonra okul öncesi eğitim programı, bilgi beceriler ve uygulamalar çerçevesinde okul öncesi eğitimden beklentiler incelenmiştir. Son olarak ise birinci sınıf öğretmenlerinin bakış açısına göre okul öncesi eğitim kurumlarından beklentiler ele alınmış ve bunlarla ilgili kuramsal bilgilere ve ilgili araştırma bulgularına yer verilmiştir.

Türk Dil Kurumu'na göre beklenti: “Bir olgunun sonunda olması umulan, gerçekleşmesi beklenen şey.” olarak tanımlanmaktadır. Beklenti kavramı öğretmenler açısından ele alındığında genellikle başarı beklentisi akla gelmektedir. Başarı dediğimiz zaman ise; aklımıza sadece akademik başarı değil, çocuğun yaşına uygun eğitim programının çocuktan beklediği her türlü davranış, beceri ve örtük kazanımlar da gelmelidir (Yıldız, 2020). Öğretmen beklentisi ise; öğretmenin, tecrübelerinden ve yaşantılarından elde ettiği gözlemler ile çocuğun şu anki ve gelecekteki okul ve sınıf başarısı ile davranışları hakkında yaptığı çıkarımlardır (Brophy, 1998; akt. Tatar, M. 2005).

Bloom'un (1964) yaptığı çalışmalardan; çocukların 17 yaşına kadar olan zihinsel gelişiminin %50'si 4 yaşına kadar, %30'u 4 yaşından 8 yaşına kadar, %20'si ise 8 yaşından 17 yaşına kadar geçen zaman diliminde tamamladığı sonucu elde edilmiştir (Bloom, 1964; akt. Tabuk, İnan ve Tabuk, 2018). Bu sebeple 0-6 yaş arası dönem çocukta zihinsel gelişim açısından çok önemlidir.

Beyin gelişimi doğum öncesinde anne karnında başlamakta ve doğum sonrasında da yaşanan deneyimlerle bağlantılı olarak gelişme düzeyi artmakta veya azalmaktadır. Bir bebek 100 milyar beyin hücresi (nöron) ile dünyaya gelmektedir. Bu nöronlar beynin çeşitli fonksiyonlarını yerine getirmeye yarayan “sinaps” adı verilen bağlantı noktaları ile birbirlerine bağlanırlar. Bebek doğduğu zaman beyin gelişimi daha tamamlanmamış, kendisinde var olan 100 milyar nöron birbirlerine mesaj iletecek şekilde bağlanmamıştır. Bu bağlantıların kurulması ile beyin gelişmektedir. Bir bebekte doğum sırasında, her nöronda 2500 sinaps varken, çocuk 2-3 yaşına geldiğinde bu sayı her nöron için 15,000 sinaps olur. Çocuk ailesiyle, çevresindeki kişilerle bağ kurup, içinde yaşadığı dünyayı deneyimledikçe nöronlar arasında bağlantılar kurulmakta ve beyin temel görevini yerine getirmektedir. Çocuk yeni bilgiler öğrenip yeni tecrübeler edindikçe sinapslar güçlenir ve çocuğun

öğrenmesine dayalı yeni bağlantılar oluşur. Tam tersi de mümkündür. Örneğin ihmal edilen bebeklerin beyinleri bu bağlantıları kuramaz ve beyin gelişimi tamamlanamaz. Bu durumda da bağlantıların kurulmaması bu bağlantıların tamamen ortadan kalkmasına sebep olur. Bu bağlantıların kalıcı hale gelmesi için tekrarlanması ve sürekli yeni bağlantılar kurulması yoluyla olur. Örneğin yetişkin biri bir bebekle iletişim kurarken kelimeleri tekrar ederse bebeğin dikkatini çeker ve bebek konuşmayı anlamaya başlar. Böylece beyinde dil ile ilgili bağlantılar kurulmaya başlar. Çocuğun beyin gelişimi çocuğun geleceğinin yapı taşıdır. (Shore, 1997; Siegel, 1999; akt. Akdağ, 2015). Bu yüzden yaşamın sihirli yılları olarak adlandırılan bu dönemde uygulanacak eğitim programı ve çocuklara verilecek amaçlı, sistemli ve iyi programlanmış bir eğitim çocuğun yeni bağlantılar kurmasını, kurulan bağlantıların kalıcı olmasını sağlar. Böylece Bloom'un belirttiği gibi beyin gelişiminin %80'inin çocuk 8 yaşına gelmeden önce sağlıklı bir şekilde tamamlanmış olur. Bu dönemde çocuklarda sadece beyin gelişimi değil, sosyal duygusal gelişim, dil gelişimi, psikomotor gelişim ve kişilik gelişimi de en hızlı dönemindedir (Akdağ, 2015).

Bilişsel gelişimin getirdiği doğal süreçlerden biri dil gelişimidir. Çocuklar dinleme ve konuşmayı okuma ve yazmadan daha önce öğrenmektedir. Bir çocuğun beş yaşındaki konuşma becerisi onun yedi yaşındaki okumaya hazır bulunuşluğu ve bunu yapma başarısının bir ön göstergesi olarak görülmektedir (Yazıcı, 2002). Bir çocuk önce ailede konuşmayı ve dilin temel gramer kurallarını öğrenir, kısa cümleler kurar. Okul öncesi döneme gelmesiyle beraber çocuk daha karmaşık ve uzun cümlelere geçer. Çocuğun dil gelişiminin 2/3'si 5 yaşına kadar tamamlanır. Yani 5 yaşındaki bir çocuk hemen hemen 2000 kelimelik bir kelime hazinesine sahiptir ve çocuk aynı bir yetişkin gibi anadilini konuşabilir (Kol, 2011).

Çocuklar anne babası veya birinci derece yakınlarından ve daha sonra da sosyalleşmesi ile beraber tanıdığı her yeni insandan yeni sözcükler öğrenir, bu sözcükleri anlamına uygun şekilde cümle içinde kullanır ve böylece kelime hazinesi gelişir. Okul öncesi eğitim kurumuna giden bir çocuk gerek öğretmeninden gerekse arkadaşlarından yeni bilgiler öğrenmekte ve bunu kelime hazinesine göre beyin süzgecinden geçirmektedir. Okul öncesi eğitim programında yer alan kazanım ve göstergeler doğrultusunda uygulanan dinleme, dinlediğini anlama, hikâye oluşturma, yarım bırakılan hikâyeyi tamamlama, hikâyeyi değiştirerek baştan oluşturma, drama çalışmaları sırasında canlandırma, sözcüksüz kitaplardan hikâye oluşturma gibi eğitim etkinlikleri çocukların dil becerilerini geliştirmektedir.

Okul öncesi dönemde çocukların gelişmesi istenen bir diğer alan da motor gelişim alanıdır. Motor gelişim, beyin omurilik gelişimi sonucunda fiziksel büyüme ve gelişme sağlayarak organizmanın isteme bağlı olarak hareketlilik kazanması olarak tanımlanmıştır (Durualp ve Aral, 2018). Okul öncesi dönem çocukların çok hareketli oldukları bir dönemdir. Bu dönemde çocuklar büyük kas gelişimini gerektiren kaba hareketleri gereken yetkinlikte yapabilir ve küçük kaslarını da daha etkin bir şekilde kullanmaya başlarlar. Fiziksel gelişimle beraber öz bakım becerileri de gelişir. Çocuk yapabileceklerini geliştirdikçe kendi potansiyelinin farkına varır. Çocuklar bu dönemde okul öncesi eğitim programında psikomotor gelişim alanında yer alan kazanım ve göstergeleri rahatlıkla yapabilecek seviyeye gelmiştir. Küçük kas gelişimi gerektiren hareketleri zorlanmadan rahatlıkla yapabilir. Okul öncesi eğitim kurumları çocuklara sundukları eğitim programı ile onların fiziksel becerilerini geliştirmesini nesne ve beden kontrolünü sağlamalarına yardımcı olur.

Çocuğun büyümesi ve gelişmesi ile birlikte yardıma ihtiyaç duymada azalmalar olur ancak sosyal duygusal gelişim halen devam etmektedir. Çocuğun okula başlaması ile birlikte tanıdığı her yeni kişi onu bu alanda bir adım daha ilerletmektedir. Bu yaşlarda benmerkezci olan ve tek başına oyun oynamayı seçen çocuk zamanla arkadaşları birlikte olmak istemekte; paralel, birlikte ve işbirlikçi oyun aşamalarında arkadaşlarına ihtiyaç duymaktadır. Çocuk bu oyunlar sırasında çevresi ile ilişkiler geliştirir. Yardımlaşma, paylaşma gibi değerleri öğrenir. Bu süreçte geliştirdiği olumlu davranışlarla okula karşı olumlu tutumlar geliştirir. Tüm bunlar çocukların okul öncesi eğitim kurumuna gitmeleri sistemli ve amaçlı bir eğitim programına dâhil olmalarıyla işlerlik kazanır. Sosyal duygusal gelişim alanı ile birlikte çocuklarda kişilik gelişimi de tamamlanmaya ve belli karakter yapıları oluşmaya başlar. Bu yapılar kalıcı davranış değişikliğine sebep olur ve eğitim sisteminden beklentiler de bu davranış değişikliğinin istendik yönde olması yönündedir.

Çocuklarımızı hayata daha iyi hazırlamak, onları araştıran, sorgulayan, kendini geliştiren, sorumluluk ve değer sahibi bireyler olarak yetiştirmek için; her alanda olduğu gibi eğitim sisteminden beklentiler söz konusudur. Bu amaçla bu alanda yapılan çalışmalar, çocukların yaş seviyelerine uygun olarak beklentiler çerçevesinde şekillenmektedir.

2.1.1. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitim Kurumlarından Beklentileri Nelerdir?

Okul, bireyin farklı bir ortama girip sosyalleşmesi bakımından ilk kurumdur ve

çocukların erken çocukluk döneminde elde edecekleri ilk deneyimleri ile ilerleyen yıllardaki eğitim hayatları boyunca edinecekleri bilgi, beceri ve deneyimlerin temelini oluşturmaktadır (Uslu, Uslu, 2013). Okul öncesi dönem hayatın diğer dönemlerine kıyasla; farklı gelişim alanlarının birbiri ile iç içe geçtiği bir dönem olarak karşımıza çıkar. Bu dönemin en dikkat çeken gelişim alanı hareket alanı olarak düşünülebilir. Ancak bilişsel gelişim alanı hareket alanının içindedir. Sosyal gelişim ve duygusal gelişim de birbirinin ayrılmaz bir parçasıdır. Bunlara ek olarak dil gelişimi ve sosyal gelişim de birbirine bağlıdır. İnsan hayatının diğer dönemlerinde de bu alanların birbirinin içinde olduğu görülebilir ancak okul öncesi dönem gelişim alanlarına temel olması bakımından farklı ve büyük önemi olan bir süreç içermektedir (Oktay, 2004). Bu sebeple, tüm gelişim alanlarının birbirinin içinde olduğu bu dönemde çocukların okul öncesi eğitim kurumunda sistematik, planlı ve amaçlı bir eğitim alması çocukların aynı anda birden çok alanda gelişmesini sağlar.

36-72 aylık çocukların eğitimlerini kapsayan dönemde okul öncesi öğretmenleri eğitim etkinliklerini planlarken Milli Eğitim bakanlığı tarafından 2013 yılında yayınlanan Okul Öncesi Eğitim Programı'nı rehber alır. Okul Öncesi Eğitim Programı; okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim gören çocukların kendilerine sunulan öğrenme etkinlikleri aracılığıyla yaparak ve yaşayarak deneyim elde etmelerini sağlayacak şekilde hazırlanmıştır. Bu amaçla çocukların psikomotor, sosyal duygusal, dil, bilişsel ve öz bakım becerileri gelişim alanlarında kendilerinden beklenen en üst gelişim düzeyine ulaşmasını sağlamak ve çocukların ilkokula hazır bulunuşluk seviyesini arttırmak amacını gütmüş ve bu yönde geliştirilmiştir. Okul Öncesi Eğitim Programı çocukların gelişimlerini desteklerken; gelişim alanlarında görülebilecek yetersizlikleri önlemeyi de amaçlamıştır. Bu yönüyle destekleyici ve önleyici boyutları olan bir program olma özelliği taşımaktadır (MEB, 2013).

Okul öncesi Eğitim Programı'nda okul öncesi eğitimin temel amaçları şu şekilde ifade edilmiştir:

- “Çocukların beden, zihin ve duygu gelişimini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak,
- Onları ilkokula hazırlamak,
- Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı yaratmak,
- Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamaktır” (MEB, 2013, s.10).

Burada belirtilen temel amaçlar çerçevesinde okul öncesi öğretmenleri çocukları gelişimini desteklemektedir. Okul öncesi öğretmenleri genel olarak çocukların bilişsel alan,

sosyal duygusal alan, dil gelişim alanı, öz bakım becerileri ve psikomotor gelişim alanlarında Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan kendi yaş grupları içinde belirtilen kazanım ve göstergeleri yapabilecek potansiyelde çocuklar olarak yetişmesini beklemektedir. Bunun yanında, kişilik gelişimlerinin ve değer yargılarının istendik davranışlar yoluyla kalıcı olarak gelişmesini, var olan yetenek ve ilgilerini hayata geçirmeleri, araştıran, sorgulayan ve özgün bireyler olarak eğitim öğretim hayatına devam etmeleri de beklentiler arasındadır. Ayrıca, okul öncesi dönem çocuklarının okul ve sınıf kültürünü tanıyan ve içselleştiren bireyler olmaları da beklentiler içindedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim sürecinde çocukların eğitimleri ile ilgili beklentileri bu şekilde ifade edilebilir. Bu süreçte okul öncesi eğitim kurumları ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın yapması gereken uygulamalar ile ilgili beklentiler de söz konusudur. Bu beklentilerin başında okul öncesi eğitimin zorunlu olması gelmektedir.

Ülkemizde okul öncesi eğitimin öneminin son yıllarda daha iyi anlaşılması ile beraber okul öncesi eğitimi yaygınlaştırma çalışmaları hızlanmıştır. Bu çalışmalara okul öncesi eğitimin zorunlu eğitim kapsamına alınması ve okul öncesi sınıflarının artırılması örnek olarak verilebilir. Ayrıca, okul öncesi eğitimi alma imkânı olmayan, kırsal alanlar ve köylerde yaşayan çocuklar için gezici sınıf modeli kapsamında anasınıfı şeklinde tasarlanmış otobüsler de bu çalışmalar arasında gösterilebilir.

Okul öncesi eğitimin zorunlu olmayıp gönüllü bir eğitim olması köylerinde okul olmayan 3-6 yaş arasındaki çocukların bu eğitimden faydalanamamasına neden olmaktadır. Okul öncesi eğitim taşıma uygulaması kapsamına dâhil değildir. Çeşitli imkânsızlıklardan dolayı çocuğunu kendisi okula getiremeyen veliler, bu çocukların taşınmalı eğitime alınmamasından dolayı okula gidememektedirler. Bu çocuklar eğitim öğretime direkt olarak birinci sınıftan başlamaktadırlar. Okul öncesi öğretmenleri açısından bir çocuğun kaybı büyük bir sıkıntı oluşturmaktadır. Bu sebeple okul öncesi eğitim kurumlarının zorunlu eğitim kapsamına alınması beklentilerden biridir (Sak ve Diğerleri, 2020)).

Okul öncesi öğretmenleri Milli Eğitim Bakanlığı'nın Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği'ne (2014) göre: *“Okul öncesi eğitim kurumlarında günde elliser dakikalık aralıksız 6 etkinlik saati süre ile ikili eğitim yapılır. Ancak, ana sınıflarında kayıt alanındaki tüm çocukların kayıtlarının yapılmasına rağmen, ikili eğitim için grup oluşturacak sayıda çocuk bulunmadığı takdirde okulun öğretim şekline uygun olarak normal eğitim de yapılabilir (s.1).”* denilerek okul öncesi eğitimin hiç ara vermeden günde 6 saat boyunca devam eden bir eğitim olduğu belirtilmiştir. Okul öncesi öğretmenleri okul

öncesi eğitim kurumlarından temel ihtiyaçları ve dinlenme molaları için diğer branş öğretmenleri kadar olmasa da günde en az bir veya iki defa mola haklarının olmalarını beklemektedir. Çocukların yaşlarının küçük olmaları sebebiyle bir yetişkin gözetiminde olmamaları çocuklar açısından bir sıkıntı olmaktadır. Bu sorunun aşılabilmesi için okul öncesi öğretmenleri sınıflarına bir yardımcı personel görevlendirilmesi de okul öncesi eğitim kurumlarından beklentiler içindedir (Kılıç, 2019).

Her çocuğun gelişim ve öğrenme hızı bir değildir. Bu sebeple sınıfta etkinlik sırasında diğer arkadaşlarından geri kalan çocuklar olmaktadır. Kalabalık sınıflarda tüm çocuklarla eşit zamanda ilgilenmek mümkün olmamakta, mümkün olsa bile bu durum adaletli bir uygulama olmamaktadır. Her bir çocuğun kıymetli ve özel olduğunu düşünürsek okul öncesi öğretmenlerinin, sınıfların kalabalık olmasından dolayı tüm çocuklara gerekli zamanı ayırmakta zorlanmaları kaçınılmaz bir sonuçtur. Bu sebeple okul öncesi öğretmenleri Milli Eğitim Bakanlığı'ndan okul öncesi eğitim kurumlarının artırılmasını beklemektedir (Kılıç, 2019).

Okul öncesi öğretmenleri okul öncesi eğitim kurumlarından materyal temini konusunda da beklenti içindedir. Ülkemizde eğitim öğretim hizmetleri devletin kendi kurumlarında ücretsiz bir şekilde verilmektedir. Ancak, okul öncesi eğitim kurumlarının yapısı ve uygulamaları itibarıyla materyal temini noktasında veli desteğine ihtiyaç duyulmaktadır. Çeşitli sebeplerle bu desteği veremeyen çocukların ihtiyaç duydukları malzeme ve materyaller okul öncesi eğitim kurumunun karşılaması hem okul öncesi öğretmenlerinin hem de velilerin beklentileri içindedir (Can ve Kılıç, 2019).

Son olarak okul öncesi öğretmenleri Milli Eğitim Bakanlığı'ndan kendileri ve sınıf öğretmenleri arasında işbirliğini sağlayacak uygulamalar organize etmelerini beklemektedir. Bu bir hizmet içi eğitim kapsamında mesleki gelişim seminerleri yoluyla olabilir. Ancak kısa süreli ve teorik olarak işe yarayabilecek bir yoldur. Bir başka yol ise okul öncesi öğretmenlerinin belirli aralıklarla birinci sınıf öğretmenlerinin derslerine girip uygulamaları yerinde görmeleri; aynı şekilde birinci sınıf öğretmenlerinin de okul öncesi öğretmenlerinin derslerine girip çocukları gözlemlemeleri şeklinde olabilir. Bu şekildeki uygulamalar daha kalıcı olmaktadır. Bu şekilde bir iş birliğinin sağlanması da okul öncesi öğretmenlerinin beklentileri arasındadır (Kırat, 2020).

2.1.2. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yapılan Uygulamaların Okul Öncesi Öğretmenleri Açısından Ele Alınması

Okul öncesi eğitimi öğretmenleri bu eğitim sürecinde çocukların aktif katılımını, yaparak yaşayarak öğrenmelerini ve deneyim sahibi olmalarını beklemektedir. Ayrıca çocukların araştıran, sorgulayan, bilgiye ulaşma yollarını arayan ve analitik düşünme becerilerine sahip olarak yetişmeleri de beklentiler içindedir. Bu sebeple Okul Öncesi Eğitim Programı'nda çocukların yaşına göre yer alan kazanım ve göstergeleri içerecek etkinlikler yapmaktadırlar. Bu etkinlikler yapılırken çocukların eğlenerek öğrenmeleri, yaparak yaşayarak öğrenmeleri ve deneyimleyerek öğrenmeleri için farklı uygulamalar yapılmalıdır (Oktay, 2004).

Okul öncesi çocuklarının yaşlarının küçük olmasından dolayı kazandırılmak istenen bilgi, beceri, tutum ve davranış çocuklara oyun etkinlikleri yoluyla veya drama çalışmalarının içinde kazandırılabilir. Drama çalışması yapabilecek olan bir çocuk; düşünerek konuşacağı için dil gelişim alanında, kendini rolüne uyarlayabilmesi için bilişsel gelişim alanında, drama çalışması sırasında aktif ve hareketli olacağı için psikomotor gelişim alanında gelişmektedir. Bunun yanında topluluk önünde konuşabilen arkadaşları ile iş birliği içinde hareket eden sırası geldiğinde rolünü oynadığı için sosyal duygusal gelişim alanında da gelişmektedir. Bu uygulama çocukların birden fazla alanda gelişimlerine katkı sağladığı gibi çocukları özgüvenlerini de geliştirmektedir ve yapabildiğinin farkına varan çocuk bir sonraki etkinliği ilgiyle beklemektedir (Ulutaş, 2011).

3-6 yaş arası dönemde çocuklar iyi bir gözlemcidir. Söylemlerden ziyade eylemler çocukların davranış ve tutumlarını belirlemektedir. Okul öncesi öğretmeni çocuklardan görmeyi istediği davranışları kendisinden bir örnek olarak sunmalıdır. Sosyal duygusal alanda çocukların birbiri ile ilişki başlatmak istediği zaman öğretmen onun adına bunu yapmamalı, çocuğu cesaretlendirerek kendisinin yapmasını sağlamalıdır. Doğru ve yanlış uygulamaları çocuklara etkinlikler arasında uygun yerlerde vermelidir ve yerine göre çocuğa ders olarak değil normal akış esnasında konuşma ortamında sunmalıdır (Kozikoğlu, 2018).

Bu yaş grubu çocukları bilgiyi özümsemekte ve kendilerine sunulan her bilgiyi almakta, her hareketi içselleştirmektedir. Bu sebeple yapılan uygulamalar ve söylenen sözler çocuk üzerinde kalıcı bir iz bırakmaktadır. Bu dönemde çocuklara değerler eğitimi kapsamında; saygı, sevgi, yardımlaşma, paylaşma, sorumluluk, çalışkanlık, sabır, temizlik, dürüstlük gibi kavramlar çocuklara deneyimler edindirerek sunulmalı ve hem bilgi olarak hem de davranışlar olarak sunulmalıdır. Bu kapsamda hikâye etkinlikleri, drama çalışmaları,

alan gezileri ve çeşitli alanlarda sorumluluklar verme çalışmaları yapılabilir (Kozikoğlu, 2018).

2.1.2.1. Sınıf Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitim Kurumlarından Beklentileri Nelerdir?

Sınıf öğretmenlerinin beklentileri de okul öncesi öğretmenlerinin beklentilerine paraleldir. Sınıf öğretmenleri de çocukların tüm gelişim alanlarında Okul Öncesi Eğitim Programı'nda belirtilen kazanımlara sahip bireyler olarak yetişmesini beklenmektedir. Bunun yanı sıra; okul ve aile arasında iş birliğine dayalı bir ilişki ile çocukların gelişimlerine destek olunması, özellikle değerler eğitimi konusunda çocuklara kazandırılmak istenen davranış ve tutumların küçük yaştan itibaren çocuklara kazandırılması gibi beklentiler de vardır. Ayrıca, bu konuda öğretmenlerde olması muhtemel eksikliklerin hizmet içi eğitimler yoluyla giderilmesi, okul öncesi öğretmenleri ve sınıf öğretmenlerinin iş birliği içinde olması gibi beklentileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Pekdoğan, 2017).

Çocuklar okuma-yazma programlarının uygulandığı ilkökul birinci sınıfa başlamadan önce, yazının anlamını ve biçimini okul öncesi eğitim yıllarında kavramaya başlarlar. Çocukların okuma-yazma sürecinde yazma çalışmalarındaki başarıları okul öncesi dönemde yazı ile ilgili deneyimler kazanıp kazanmadıkları, bu dönemde bu tür çalışmalar yapıp yapmadıkları gibi durumlardan etkilenir ve bu durum uygulanan okul öncesi eğitim programlarını doğrudan etkiler (Raban and Ure, 2000, akt. Yangın, 2007). Bu sebeple, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan Okul Öncesi Eğitim Programı dil gelişimi alanı kazanımlarında; ses bilgisi farkındalığı, okuma bilgisi farkındalığı, yazı bilgisi farkındalığı yer almıştır.

Ses bilgisi farkındalığı kapsamında; sözcüklerin başlangıç seslerini söyleme, sözcüklerin sonunda yer alan sesleri söyleme, aynı sesle başlayan sözcükler üretme, aynı sesle biten sözcükler üretme, şiir, öykü ve tekerlemedeki uyağı söyleme, söylenen sözcükle uyaklı başka sözcük söyleme gibi göstergeler yer almaktadır (MEB, 2013).

Okuma farkındalığı kapsamında; çevresinde bulunan yazılı materyaller hakkında konuşma, yetişkinden kendisine kitap okumasını isteme, okumayı taklit etme, okumanın günlük yaşamdaki önemini açıklama gibi göstergeler yer almaktadır (MEB, 2013).

Yazı bilgisi farkındalığı kapsamında ise; çevresindeki yazıları gösterme, yazılı materyallerde noktalama işaretlerini gösterme, yazının yönünü gösterme, duygu ve düşüncelerini bir yetişkine yazdırma, yazının günlük yaşamdaki önemini açıklama gibi

göstergeler yer almaktadır. Okul öncesi dönemde bu kazanım ve göstergelere uygun eğitim planlanması, çocukların ilkokula başlamadan önce okuma yazma bilgisi konusunda edinmeleri gereken becerileri onlara sağlamaktadır (MEB, 2013).

İlkokula hazırlık kapsamında okul öncesi eğitim sürecinde çocuklara kazandırılması gereken beceriler şöyle sıralanabilir;

- Okuma yazma çalışmalarına hazırlık (sesleri ve bazı harfleri tanıma, dikkatini verebilme, el göz koordinasyonu kurma),
- Matematiksel beceriler (Rakamları tanıma, renkler, şekiller gibi kavramları öğrenme, karşılaştırma, sıralama ve gruplama yapabilme),
- Üst düzey düşünme becerileri (tümden gelim ve tümevarım yapabilme, problem çözme becerileri, neden sonuç ilişkisi kurabilme),
- Sosyal beceriler (başladığı işi bitirebilme, sıra bekleme, kendisine verilen yönergeleri uygulayabilme, paylaşma, yardımlaşma ve iş birliği yapabilme),
- Psikomotor beceriler (büyük ve küçük kas gelişimi gerektiren beceriler),
- Duyuşsal beceriler (duygularını rahatça ifade edebilme, karşısındaki kişi ile empati kurabilme),
- Öz bakım becerileri (temel ihtiyaçlarının karşılayabilme, temizlik, beslenme, dinlenme gibi konularda yapması gereken işleri yapabilme, tehlike durumunda kendini koruyabilme, giysilerini yardım almadan giyip çıkarabilme) (Unutkan, 2006; akt. Yapıcı ve Ulu, 2010).

Okul öncesi öğretmenleri, çocukların ilkokul eğitimi alacağı yıllarda, onların öğrenme konusunda hazır ve istekli olup olmadığını anlamak ve onların özelliklerini belirlemek konusunda büyük olanaklara sahiptir (Oktay, 1982, akt. Yangın, 2007). Çünkü okul öncesi eğitimi alan çocuklar, bu dönemde yazmayı değil, yazmak için gerekli olan tüm bilgi ve beceriyi elde ederler (Yangın, 2007).

Sınıf öğretmenleri okul öncesi eğitim sürecinde çocukların en başta sosyal duygusal alan ve psikomotor alanda gelişmelerini beklemektedir. Sosyal duygusal alanda çocukların okul kültürünü tanımaları, sınıf içi davranışlarında istedik özelliklere sahip olmaları, arkadaşları ile yardımlaşarak ve paylaşarak anlaştıkları bir ilişkilerinin olması, sosyalleşmiş ve kendini ifade edebilen birer birey olmalarını beklemektedir. Psikomotor alanda ise; çocukların kalem tutma becerilerine sahip olmalarını, ince ve kaba motor gelişimlerinin istedik düzeyde olmasını, ders içi etkinliklerde kesme, yırtma, yapıştırma gibi küçük kas gelişimi gerektiren becerileri rahatlıkla yerine getirebiliyor olmalarını beklemektedir. Okul

öncesi eğitim almış ve almamış çocuklar şekil olarak en fazla bu alanlarda kendilerini göstermektedirler (Pekdoğan, 2017).

Türkiye’de ilkokul eğitiminin zorunlu eğitim olması ile her ilkokulun bünyesinde anasınıfı kurulması gerekmiş ve bu durum da anasınıflarının yaygınlaşmasını sağlayarak ilkokul sınıflarındaki okul öncesi eğitimi alan ve almayan çocuklar arasındaki fırsat eşitliğini sağlaması bakımından faydalı bir uygulama olmuştur. Ancak bu tek başına yeterli değildir. Okul öncesi eğitim kurumlarındaki eğitimin çocukları okula hazırlamadaki etkililiğinin niteliği de göz ardı edilmemesi gereken bir durumdur. Türkiye’deki okul öncesi eğitim veren kurumların çok azında nitelikli eğitim verilmekte; birçoğu eğitim kurumundan ziyade bakım hizmeti verilen bir yer olarak görülmektedir. Nitelikli bir okul öncesi eğitimi alan çocukların gerek ilkokul sürecinde gerekse ileriki yıllardaki akademik gelişimleri göz önüne alındığında daha başarılı oldukları belirtilmiştir (Arı, Bayhan, Üstün ve Akman, 2002).

2.1.3. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yapılan Uygulamaların Birinci Sınıf Öğretmenleri Açısından Ele Alınması

Çocukların okula başlama yaşı, çocuğun dil becerileri ile düşünme yeteneğinin çocuğun ilkokula başlaması için yeterli olacak düzeye ulaşması baz alınarak belirlenmektedir (Uslu, 2013). Okuma ve yazma becerisi kazanımında öncelikle çocuğun fiziksel, zihinsel, dil, sosyal ve duygusal alanda gelişmeleri gerekmektedir. Bunun yanında çocuklar kendilerinden istenileni tam, eksiksiz ve başarı ile tamamlayabilmesi için belli bir olgunluk düzeyine ulaşması gerekmektedir (Oktay, 2002). Sınıf öğretmenleri de okul öncesi öğretmenleri gibi bu süreçte çocukların aktif katılımını, yaparak yaşayarak öğrenmelerini ve deneyim sahibi olmalarını beklemektedir. Ayrıca, çocukların araştıran, sorgulayan, bilgiye ulaşma yollarını arayan ve analitik düşünme becerilerine sahip olarak yetişmeleri de beklentiler içindedir (Yapıcı ve Ulu, 2010).

Sınıf öğretmenleri okul öncesi eğitimde çocukların en başta psikomotor ve sosyal duygusal alanda gelişmelerini beklemektedir. Çünkü öğretmenin, okulun ilk gününde bilişsel, dil ve öz bakım becerileri alanına daha gözlem yapma imkânı olmaz. Ancak çocuğun sınıftaki ilk gününde sınıf içindeki hareketleri, sırada oturma durumu ve kalem tutma, defter açma gibi hareketleri çocuğun bu konuda daha önce bir eğitim alıp almadığını gözler önüne serer (Pekdoğan, 2017).

Bu sebeple, sınıf öğretmenleri okul öncesi eğitim uygulamalarında çocukların psikomotor ve sosyal duygusal alanda gelişmelerini istemelerinin yanında; bilişsel alanda

çeşitli kavramları ve sayıları öğrenmeleri, özgün etkinlikler yapan bireyler olmaları, kendilerine yetebilecek düzeyde olmaları ve değerler eğitimindeki kavramlara sahip olmalarını istemektedir. Bunlara ek olarak çocukların satranç, yabancı dil, robotik kodlama gibi alanlarda bilgi sahibi olup bunları uygulayabilen bireyler olmaları da sınıf öğretmenlerinin okul öncesi eğitimi almış çocuklardan beklentileri arasındadır (Yapıcı ve Ulu, 2010).

Bu kısım aşağıda ilgili araştırmalar bölümünde detaylıca ele alınmıştır.

2.2. İlgili Araştırmalar

2.2.1. Okul Öncesi Eğitimden Beklentiler ile İlgili Araştırmalar

Aile ortamından çıkıp okula ilk defa başlayan bir çocuk için okul; hayatının dönüm noktasıdır. Okul; ailesinden ve ev ortamından ilk kez ayrılan çocuk için yeni arkadaş ve yeni bir otoriteyle tanıştığı ve bu kişilerle günün belli bir kısmını geçirdiği farklı bir ortamdır. Bu ortamda çocuğun belli sorumlulukları ve uymak zorunda olduğu belli kurallar vardır. Bu sorumluluklar arasında okulda uygulanan etkinliklere katılmak, belli bir disiplin anlayışıyla okulun getirdiği kurallara uymak, öğretmenin kendisinden beklediği görevleri yerine getirmek ve hayatında belki ilk defa karşılaştığı okuma yazmaya hazırlık çalışmaları, sayılar ve kavramlar gibi bilişsel etkinlikler ile bazı konuları öğrenmek gibi görevleri vardır (Erkan ve Kırca, 2010).

Okul öncesi eğitimin önemi ve okul öncesi eğitim yapılarındaki kullanıcı gereksinimlerinin incelendiği bir araştırmada; 3-6 yaş arası çocukların eğitimini kapsayan ve zorunlu eğitim kapsamında olmayan okul öncesi eğitiminin çocukların eğitim ve gelişiminin tam olarak sağlanması ihtiyacı ile ilgili ortaya çıktığı belirtilmiştir. Bu ihtiyacı karşılamak için de planlı eğitim sistemi ve planlı okul öncesi eğitim kurumlarına ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. Yine aynı çalışmada ailesinden ayrılıp ilk defa farklı bir ortama giren ve sosyalleşmeye başlayan çocuğun tüm alanlarda gelişiminin sağlanmasının okul öncesi eğitimin amacı olduğuna değinilmiştir (Baran ve diğ. 2007).

Okul öncesi çocuklarının cinsiyet, anne-baba eğitimi ve yaş özellikleri açısından okula hazır bulunuşluk düzeylerinin incelenmesi amacıyla yapılan bir çalışmada; okul öncesi eğitimi alan çocukların, elde ettikleri deneyimlerle ilkokula başladığı, ancak bu eğitimi almamış çocukların bu konuda bir deneyime sahip olmadığı belirtilmiştir. Bu nedenle, çocukların yaşlarına ve gelişim alanlarına göre ayrı ayrı hazırlanan okul öncesi eğitim

programı, gelişimsel özellikleri bakımından çocuğa uygun olmasının yanında, çocuğun okuma yazmaya hazır oluşu ve dil gelişimini sağlayarak bu alanda tecrübe edinebilecekleri zengin içerikli etkinlikler içermelidir. Bu durum çocukların okuma yazma konusunda başarılarını arttırmalarına yardımcı olacaktır (Uslu ve Uslu, 2013).

Okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına yönelik okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerinin incelendiği bir çalışmada; okul öncesi öğretmenlerinin çocukların ilkokula hazır hale gelmeleri için okuma yazmaya hazırlık çalışmaları kapsamında çeşitli etkinlikler yaptıkları görülmüştür. Bu etkinlikler arasında; kavram öğretimi, ses bilgisi, çizgi çalışmaları, kalem tutma küçük ve büyük kas gelişimini sağlayıcı etkinlikler ile el ve göz koordinasyonunu geliştirici etkinlikleri sayılabilir (Akbaba-Altun, Şimşek-Çetin, Bay, 2014).

Okul öncesi dönemde çocukların ilkokula hazırlık sürecinde yapılan okuma yazmaya hazırlık çalışmaları, okuryazarlık gelişimi adı altında incelenebilir. Bahsedilen okuryazarlık gelişimi dinleme, konuşma, okuma ve yazma gibi birbiriyle etkileşim içinde olan ve bir alandaki gelişimin diğer alandaki gelişmeyi de etkilediği dört temel beceriden oluşmaktadır (Eliason ve Jenkins, 2003; Jackman, 2005; Miller, 1996; akt, Akbaba-Altun ve diğ., 2014). Okul öncesi eğitim programında bu dönemdeki çocukların gelişimsel olarak göstermeleri gereken dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerileri yer almaktadır. Okul öncesi dönemdeki çocukların okuma ve yazma becerilerini geliştirebilmek için kullanılan eğitim programları yazılı ve sözel dil becerileri destekleyecek şekilde yer almalı ve etkinlikler bu beceriler göz önünde bulundurularak planlanmalıdır (Akbaba-Altun ve diğ. 2014).

Okul öncesi dönemden ilkokula geçişte okul öncesi ve birinci sınıf öğretmenlerinin karşılaştığı sorunların incelenmesi amacıyla yapılan bir çalışmada; motor gelişim, sosyal-duygusal gelişim, dil gelişimi, öz bakım becerileri ve ailelerin tutumundan kaynaklı sorunlar ele alınmıştır. Motor gelişimi alanında öğretmenlerin ilkokula başlamadan önce çocuklarda kalem tutma, makası kullanma, yırtma yapıştırma gibi küçük kas gelişimi gerektiren becerilerde birtakım sorunlar ile karşılaştığı görülmüştür. Bu konulardaki eksiklik çocukların ilkokula geçiş sürecinde beklenen hızda ilerleyememelerine sebep olmaktadır.

Okul öncesi ve sınıf öğretmenleri ile yapılan görüşmeler sonucunda okul öncesi dönemden ilkokula geçişte sosyal ve duygusal gelişim anlamında karşılaşılan sorunlar, bencillik, aileye olan fazla bağımlılık, çocuklardaki öz güven eksikliği ve yüksek kaygı olarak belirtilmiştir. Dil gelişimi alanında ilkokula geçiş sürecinde karşılaşılan sorunlar

çocukların belli harfleri tanımamaları, sesleri çıkaramamaları ve cümle kuramamaları gibi sorunlardır. Bazı öğretmenler bu sorunların çocukların okul öncesi eğitimde dil gelişim alanında yeteri kadar çalışma yapılmaması ve bunun sonucu olarak çocukların yetersiz kalmaları nedeniyle yaşandığını düşünürken; bazı öğretmenler ise bu sorunların ailenin sosyal ve kültürel yapısından dolayı yaşandığını ifade etmektedirler. Son olarak öz bakım becerileri kapsamında karşılaşılan sorunlar, çocukların tuvalet eğitimi konusunda yetersiz olmaları, fermuar açma kapama ve ayakkabılarını bağlama gibi küçük kas becerilerini yerine getirememeleri son olarak da kişisel temizlikleri konusunda özensiz olmaları sonucu ile karşılaşılmıştır (Pişirir ve Ayar, 2020).

Okul öncesi eğitiminin okul olgunluğu üzerine etkisinin incelenmesi amacıyla yapılan bir araştırmada; okul öncesi dönemde çocukların okul öncesi eğitim kurumunun sağladığı imkânlardan dolayı tüm gelişim alanları desteklendiği ve çocukların mutlaka bu eğitimi almaları gerektiği anlaşılmıştır. Çocuklara bu dönemde sağlanacak olan materyal desteği ve zengin uyarılara sahip bir ortam ile çocuklar ilkokula uyum sağlama konusunda sıkıntı çekmeyecekler ve kendilerinden beklenenleri başarılı ve doğru bir şekilde yerine getirebileceklerdir. Okul öncesi eğitimi alan çocuklar kendilerini ilkokula akademik olarak daha hazır hissetmektedirler. Bu da kendilerine olan güvenlerinin artmasına sebep olmakta ve çocuğun başarabileceğine olan inancını geliştirmektedir (Yazıcı, 2002).

Okul öncesi eğitim kurumlarındaki altı yaş çocuklarının yazmayı öğrenmeye hazır bulunuşluk durumlarının incelendiği bir çalışmada; ilkokul birinci sınıfa başlayan çocuklara kazandırılmaya çalışılan okuma-yazma öğretiminin amacının; doğru ve akıcı okumak ve okuduğunu da anlamak olduğu belirtilmiştir. Aynı şekilde ilkokula başlayan çocuklara; doğru, güzel ve anlaşılır yazma beceri ve alışkanlığı kazandırmakta gerekli beceriler arasındadır. Bu amaca yönelik olarak çocukların okuma-yazma konusunda kendilerinden beklenen beceri düzeyine sahip olabilmeleri okuma-yazmayı öğrenmeye ne kadar hazır olduğuna bağlıdır. Okuma yazma becerileri kapsamında; yazma çalışmalarının yapılabilmesi için çocukların sahip olması gereken bazı özellikler vardır.

Bu özelliklerden bazıları;

- Çocukların kendilerinden istenileni yerine getirebilmesi için parmak kaslarının yeterince gelişmiş olması,
- El ve göz koordinasyonunun yeterince gelişmiş olması,
- Yazma çalışmaları için kalem tutma, defter açma ve kullanma gibi araç ve gereçleri kullanma ile ilgili bilgi sahibi olması,

- Yazabilmek için gerekli olan sağ, sol, satır, satır aralığı, çizgi, yukarı, aşağı, dik, yatık, gibi kavramları bilme,
- Yazmanın yönünü bilme, soldan sağa ve yukarıdan aşağı okuma ve yazma,
- Harfleri düzgün bir şekilde çizebilme,
- Yazma çalışmaları için azimli olma (Gray, 1956; Oktay, 1982; Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Klavuzu, 1986; Taşkafa ve Işıl, 1989; Altıntaş, Öner ve Cihangiroğlu, 1994; Akyılmaz ve Kocaoluk, 1995; Dikmen, 1998; Çelenk, 1999; Raban and Ure, 2000; Yücel, 2000; Akyol, 2001; Alperen, 2001; Cemaloğlu, 2001; Güteryüz, 2002; akt. Yangın, 2007) olarak gösterilmektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin ilkokula hazır bulunuşluğa ilişkin görüşlerini incelemek amacıyla yapılan bir çalışmada; okul öncesi öğretmenlerinin çocukları ilkokula hazır bulunuşluk seviyesini arttırmak için genelde küçük motor becerileri, öz bakım becerileri ile rakamları ve harfleri tanıma becerileri konusunda çalışmalar yaptıkları ve bunları destekleyici etkinliklere yer verdikleri görülmüştür. Bunun yanında okul öncesi öğretmenlerinin çocukların ilkokula hazır bulunuşluk seviyelerini arttırmak için en çok okuma yazmaya hazırlık etkinlikleri, çizgi çalışmaları, sayı, renk ve şekil gibi kavramların öğretimi, kalem tutma çalışmaları gibi akademik becerilere yönelik etkinliklere yoğunlaştıkları belirlenmiştir. Bunların sonucu olarak ise okul öncesi öğretmenlerinin çocukları ilkokula hazırlama noktasında okuma yazma çalışmalarına önem vermekte ve bu alanlarda etkinlikler yapmaktadırlar (Güzelyurt, Erol, Kahraman, Temel ve Şavluk, 2019).

Okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş çocuklarına verilen değerler eğitimine ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi amacıyla yapılmış olan bir çalışmada; eğitimde sadece akademik başarıların değil bazı temel değerlerin de çocuklara kazandırılması gerektiği belirtilmiştir. Öğretmen bu sürecin en önemli parçasıdır. Erken çocukluk döneminde öğretmen, belli değerlere sahip, bilgili ve erdemli olmalıdır. Çünkü öğretmen çocuklara kazandırmak istediği değerleri öncelikle kendi davranışlarıyla kazandırabilir. Öğretmen sınıfta olumlu bir iletişim ortamı kurmalı ve sevginin olduğu güvenli, demokratik bir eğitim ortamı oluşturmalı ve çocuklara sorumluluk almaları için imkân vermelidir. Bunun dışında öğretmen, kendinde var olan değerleri çocuklara aktarabilecek kadar bilgi ve beceriye sahip olmalıdır. Öğretmenin bunlar için kullandığı yöntem, teknik, eğitim programları ve materyaller de bu öğretimin sağlanması için önemli etkenlerdir. Ayrıca okul öncesi dönemde proje çalışmaları yapılabilir, oyun, drama, alan gezileri yoluyla çocukların yaparak yaşayarak öğrenme deneyimleri elde etmeleri sağlanabilir, büyük, küçük ya da bireysel grup

etkinlikleri düzenleyerek çocukların iş birliği, yardımlaşma, paylaşma ve aldığı sorumluluğu yerine getirme gibi farklı yöntem ve teknikleri kullanarak değerleri çocuklara öğretilbilir (Pekdoğan ve Korkmaz 2017).

Ebeveynlerin okul öncesi eğitim kurumlarından beklentilerini incelemek amacıyla yapılmış olan bir çalışmada; ailelerin öğretmenlere ve okulun genel politikalarına yönelik beklentilerinin çok yüksek seviyede olduğu görülmüştür. Bu beklentiler kapsamında velilerin; öğretmenlerin öğrenim düzeyi, çocuklar konusundaki öncelikleri ve okulun aile katılımı uygulamaları gibi konuları önemsedikleri görülmüştür. Eğitim ve aile ile ilgili konularda ebeveynlerin bilgilendirilmesi ile ilgili beklentilerinin ise yüksek olduğu görülmüştür. Çalışmadan çıkarılan bir diğer sonuç ise; okul öncesi eğitimi kurumlarından beklentiler, ebeveynlerin öğrenim durumuna göre değişkenlik göstermektedir. Ebeveynlerin ilkokul, lise ve üniversite mezunu olma durumları beklentiler üzerinde doğru bir orantı göstermektedir. Ebeveynlerin okul öncesi eğitim kurumlarından beklentileri, maddi durumlarına göre de değişmektedir. Gelir durumu düşük olan ailelerin, çocuklarının eğitimi sadece okul öncesi eğitim kurumundan sağlanabilmekte, bu aileler çocuklarını okulun yanında bir kursa veya aktiviteye gönderememektedir. Bu durum da gelir durumu düşük olan ailelerin çocuklarının eğitimi konusunda tek kaynak olarak gördükleri okul öncesi eğitimden beklentilerinin yüksek olmasına yol açmaktadır. Son olarak; ebeveynlerin okul öncesi eğitimden beklentileri onların yaşadığı bölgeye göre değişiklik göstermektedir. Araştırma bulguları genel manada incelendiğinde okul öncesi eğitim kurumlarından; Marmara ve Akdeniz bölgelerinde yaşayan ebeveynler diğer bölgelerde yaşayan ebeveynlerden daha fazla beklentiye sahiptirler (Şimşek ve İvrendi, 2014).

2.2.2. Sınıf öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitimden Beklentileri ile İlgili Araştırmalar

Sınıf öğretmenlerinin okul öncesi eğitiminden beklentilerini tespit etmek amacıyla yapılan bir çalışmada sınıf öğretmenlerinin okul öncesi eğitimden beklentileri:

- Çocukların okula uyum ve adaptasyon sağlanması,
- Çocukların ailelerinden ayrılma fobisinin aşılması,
- Çocukların okula gelme isteğinin oluşturulması,
- Çocuklarda sosyalleşme,
- Sorumluluk ve özgüven kazanımı konusunda yeterlilik kazandırılması,

- Çocukların öz bakım becerileri, ince motor gelişimlerinin sağlanması,
- Çocukların erdemli ve değer sahibi kişiler olarak yetişmesi olarak belirlenmiştir (Pekdoğan, 2017).

Bu çalışmada sınıf öğretmenleri, çocukların okula uyum sağlaması ve adapte olmaları konusunda beklentilere sahiptir. Ayrıca okul öncesi eğitimde; çocukların okuldan korkmamaları aksine okulu sevmeleri ve okula isteyerek gelmeleri, özgüven sahibi olmaları, aileden ayrılma ve sosyalleşme konularında sorun yaşamamaları, sorumluluk sahibi olmaları gibi beklentilere de sahiptirler. Okul öncesi eğitim kurumlarında bu beklentileri karşılamak için oyun temelli etkinliklerin olması ve çevresel koşulların çocukların ilkokula geçişini kolaylaştıracak şekilde düzenlenmesi gerekmektedir (Pekdoğan, 2017).

Okul öncesi eğitimin ilkokul birinci sınıf çocuklarının okula hazır bulunuşluk düzeylerine etkisinin incelendiği bir çalışmada; okul öncesi eğitim kurumuna giden ve bu eğitimi alan çocukların ilkokula hazır bulunuşluk düzeylerinin okul öncesi eğitim almayan çocuklara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Erkan ve Kırca, 2010).

Sınıf öğretmenleri için ilkokul birinci sınıfın en önemli görevi çocukların okuma yazma ile sayılar ve dört işlemi yapabilecek becerileri öğrenebilmesi olarak görülmektedir (Erkan ve Kırca, 2010). Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan Okul Öncesi Eğitim Programı'nda çocukların tüm gelişim alanları için ayrı ayrı kazanım ve göstergelere yer vermiştir. Bu program diğer gelişim alanlarında olduğu gibi çocukların bilişsel alan ve dil gelişim alanlarındaki becerilerini geliştirmek ve bu sayede onu okuma yazma öğrenmeye hazır hale getirmek amacıyla yönelik kazanımları da içermektedir. Okul öncesi eğitim kurumlarında gerek materyal gerekse uyaranlara sahip zengin bir ortamda, okuma yazmaya hazırlık konusunda çalışmalar yapmış ve bu konuda deneyim kazanmış olan çocukların ilerideki okul hayatlarında başarılı olma ihtimali büyüktür.

Dünyanın birçok ülkesinde çocukların ilkokula hazır olup olmadıklarını öğrenmek için okula başlarken hazır bulunuşluk testleri uygulanmaktadır. Bu testler çocukların sadece bilişsel alanda değil tüm gelişim alanlarında olgunlaşmış olmasına dikkat edilerek hazırlanmıştır. Ülkemizde ise bu testler yeni yeni uygulanmaktadır. Önceki yıllarda ise çocukların ilkokula başlaması için asıl kıstas çocuğun kronolojik yaşıdır. Ülkemizde sadece çocuğun yaşına odaklanılması çocuğun eksiklikleri ve desteklenmesi gereken yönlerinin tespit edilemeden ilkokula başlaması bakımından yetersiz ve eksik bir uygulamadır. Çocuk sahip olduğu bilgileri sunma ve kendisinden istenilen becerileri yerine getirmede belli bir hazır bulunuşluk seviyesine gelmeden ilkokula başlarsa, başarısız olma ihtimali fazla

olmaktadır. Bu durum çocuğun kendine olan güveninin gitmesine sebep olmakta ve ona başarısızlık duygusunu yaşatarak ileride telafi edilemeyecek eksikliklere sebep olmaktadır (Erkan ve Kırca, 2010).

Bir başka çalışmada ise ilkokul birinci sınıfın en önemli görevinin okuma yazma öğrenimi olduğu belirtilmiştir (Oktay, 2004). Bu amaçla Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan Okul Öncesi Eğitim Programı dil gelişimi alanı kazanımlarında; ses bilgisi farkındalığı, okuma bilgisi farkındalığı, yazı bilgisi farkındalığı yer almıştır. Bu kazanımlar okul öncesi dönemde verilirse çocuklar ilkokulda bu becerilere sahip olarak gelir ve okuma yazma çalışmalarında hazır bulunuşluk olarak diğer arkadaşlarından önde olurlar.

Okula ya da okumaya hazırlıklı olmak terimleri çoğunlukla beraber, ara sıra da birbirleri yerine kullanılmaktadır. Bu terimleri Amerikalı ve İngiliz araştırmacılar okuma hazırlığı; Alman, İsveç ve Polonyalı araştırmacılar genel okul hazırlığı olarak düşünmekte ve konuyu bu açıdan ele almaktadırlar (Oktay, 2004). Tüm bu düşüncelerdeki ortak amaç çocukları ilkokula başlamadan önce belirli bir hazır bulunuşluk ve olgunluk seviyesine ulaşmasıdır.

Okul öncesi eğitim kurumlarındaki altı yaş çocuklarının yazmayı öğrenmeye hazır bulunuşluk durumlarının incelendiği bir çalışmada; ilkokul birinci sınıfa başlayan çocuklara okuma öğretiminin amacının çocuklara; doğru ve akıcı okuma, okuduğunu anlama becerisi kazandırmaktır. Yazma öğretiminin amacı ise doğru ve güzel yazma ile yazılanın anlaşılması becerisinin elde edilmesi ve bunun alışkanlık haline getirilmesidir. Bu amaçlara yönelik olan becerilerin kazandırılması ise çocukların okuma yazmayı öğrenmeye hazır olma seviyelerine bağlıdır. Bu çalışmanın sonucunda okul öncesi eğitimi alan çocukların büyük bir kısmının ilkokula hazır bulunuşluk seviyesinin diğer çocuklara göre fazla olduğu ve okul öncesi eğitimi almış çocukların kalem tutma becerilerinin istenilen seviyede olduğu görülmüştür. (Yangın, 2007). Bu hazır bulunuşluk ve istedik davranışları yerine getirme durumu çocukların okul öncesi eğitimi almalarına bağlıdır. Sınıf öğretmenleri de okul öncesi eğitimden tam olarak bu davranış ve hedefleri beklemektedir.

İlköğretim birinci sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre okul öncesi eğitim almayan çocukların sosyal-duygusal gelişimine etkisinin incelendiği bir çalışmada; sınıf öğretmenleri okul öncesi eğitim almayan, sürekli ev ortamında ve ailesinin kontrolü altında olan çocuklarda daha çok uyum sorunu yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bunun sonucunda okul öncesi eğitim almayan çocukların genelde içine kapanık olduğu, toplum içinde kendini ifade etme, liderlik yapma ve etkinliklere katılma konusunda yetersiz kaldıkları, sınıf içinde

arkadaşlarıyla yardımlaşma ve sınıf kurallarına hâkim olma konusunda sıkıntı yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır (Bayrak-Çelik, 2019).

Okul öncesi eğitim almış ve almamış ilköğretim birinci sınıf çocuklarının okula uyum düzeyi ve anksiyete düzeyinin incelendiği başka bir araştırmada; okul öncesi eğitim alan çocukların bu eğitimi almayan çocuklara göre ilkokul birinci sınıfta okula uyum düzeyinin daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Okul öncesi eğitim alan çocukların bu eğitimi almayan çocuklara göre ilkokul birinci sınıfta anksiyete düzeyi ve sosyal becerilerinin ise daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca çocukların okul öncesi eğitime başlama yaşı düştükçe çocuklar okula daha fazla adapte olmakta ve anksiyete oranları da düşük olmaktadır (Tangüner, 2017). Okul öncesi eğitimin çocukların okula uyum sağlamalarının diğer çocuklara göre daha kolay olduğu, sınıf içi ve okul içi davranışlarda çocukların ne yapması ve nasıl davranması gerektiğini bildikleri ve bu çocukların diğer çocuklara göre kaygı düzeylerinin daha düşük olduğu bu çalışma ile bir kez daha anlaşılmıştır.

Birinci sınıfa başlayan çocukların, velilerin ve öğretmenlerin okula uyumlarının incelenmesi amacıyla yapılan bir araştırmada; okul öncesi eğitimi almış olan çocukların birinci sınıfa uyum sağlamalarının daha kolay olduğu görülmüştür. Bir diğer sonuç olarak da çocukların okula başlama yaşının okula uyumu zorlaştırdığı görülmüştür. Öğretmenler ve veliler küçük yaş grubundaki çocukların ilkokul birinci sınıfın gerektirdiği akademik çalışmaları yaparken zorlandıklarını ifade etmişlerdir (Işıkoğlu Erdoğan ve Şimşek, 2014).

Okul öncesi eğitimin ilköğretim birinci sınıf çocuklarının Türkçe dil becerilerine etkisinin incelendiği bir çalışmada; bir çocuğun beş yaşındaki konuşma becerisi onun yedi yaşındaki okumaya hazır bulunuşluğu ve bunu yapma başarısının bir ön göstergesi olarak görüldüğü belirtilmiştir (Yazıcı, 2002). İnsanlar iletişim kurmak zorunda ve bunu dil aracılığı ile sağlamaktadırlar. Dil gelişimi ise dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinden oluşmaktadır ve çocukların bu becerileri kazanmaları ilkokulun en önemli amaçlarından birisidir. Yapılan araştırmanın sonuçlarına göre; okul öncesi eğitimi alan çocukların Türkçe dil becerileri bu eğitimi almayan çocuklara göre belirgin şekilde gelişmiştir. Okul öncesi eğitim kurumlarında çocuklara verilen Türkçe dil etkinlikleri ile çocuklar; hafızada tutma ve hatırlama, olaylar arasında neden sonuç ilişkisi kurabilme, kendilerini ifade edebilecek bir anlatıma sahip olma, harflere göz aşinalığı, geniş kelime haznesi, dili doğru ve gramer kurallarına uygun olarak konuşma gibi okuma yazma becerilerine sahip olmaktadır. Bu beceriler ilkokula başlayan çocukların okuma yazma sürecini kolaylaştırmakta ve okul öncesi eğitimi almayan çocuklara göre daha başarılı

olabilme ihtimalini doğurmaktadır (Erkan ve Topçu-Bilir, 2015). Bu nedenle çocukların ilkokula başlamadan önce en az bir yıl okul öncesi eğitimi almaları gerekmektedir.

İlköğretim birinci sınıf öğretmenlerinin okul öncesi öğretmenlerinden beklentilerinin incelenmesi amacıyla yapılan başka bir çalışmada ise; ilkokula başlayan bir çocuğun öğrenmede sorun yaşamaması ve eğitim hayatı boyunca öğrenme etkinliklerini sevmesi için bazı alanlarda yeterli olgunluk düzeyine erişmiş olması gerektiği belirtilmiştir. Bu alanların şunlar olduğu ifade edilmiştir:

- Gördüklerini ve duyduklarını tam olarak algılayabilmelidir,
- Duygu ve düşüncelerini tam ve doğru olarak ifade edebilmelidir,
- Dikkatini bir konu üzerinde yeteri kadar verebilmelidir,
- Çevresindeki varlıkların benzer ve farklı yönlerini ayırt edebilmelidir,
- Ses bilgisi ve harf bilgisi arasındaki ilişkiyi kavramalı ve sesleri harflere bağlayabilmelidir,
- Benzer sesleri anlayabilmeli ve seslerin farklı yönlerini birbirinden ayırt edebilmelidir,
- El ve göz koordinasyonunu sağlayabilmelidir,
- Gördüklerini ve duyduklarını aklında tutabilmelidir,
- Sırasını bekleyebilmeli ve sabırlı olmalıdır,
- Kendini net ve doğru bir şekilde ifade edebilmelidir,
- Arkadaşları ile iyi ilişkiler kurabilmeli ve iletişim kurma noktasında sıkıntı yaşamamalıdır (Unutkan, 2006; akt. Yapıcı ve Ulu, 2010).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM

Okul öncesi ve birinci sınıf öğretmenlerinin okul öncesi eğitimden beklentilerini incelemeyi hedefleyen araştırmanın bu bölümünde öncelikle araştırmanın deseni ve çalışma grubu tanıtılmış; daha sonra veri toplama süreci kapsamında veri toplama işlemine değinilmiş, son olarak da veri analiz sürecine yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma nitel araştırma türlerinden olan fenomenolojik durum araştırması yöntemi benimsenmiştir. Nitel araştırmalar; algıların, olayların ve düşüncelerin süreç boyunca kendi doğal ortamlarında gerçekçilik algısına dayalı ve bütünsel bir bakış açısıyla ortaya konulduğu ve verilerin genellikle nitel veri toplama yöntemlerinden görüşme, gözlem ve doküman analizi kullanılarak toplandığı araştırmalar olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Fenomenoloji yaklaşımı bireysel tecrübelerden yola çıkan, genelleme amacı gütmeyen bir yaklaşım ve “Gerçek nedir?” sorusuna cevap arayan tanımlayıcı bir araştırmadır. Bu yaklaşımda araştırmacı, katılımcının olayları algılama şekli ve kişisel tecrübelerini araştırma kapsamında incelemektedir (Akturan ve Esen, 2008).

Fenomenolojik çalışmalar, aslında farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir bilgi ve anlama sahip olmadığımız olgulara odaklanan çalışmalar olarak karşımıza çıkmaktadır. Olgular günlük hayatımızda; deneyimler, durumlar, kavramlar ve algılar gibi farklı biçimlerde karşımıza çıkar ancak bu durum o olguları tam olarak anladığımız anlamına gelmez. Bu gibi aslında yabancı olmadığımız ancak tam olarak anlamını kavrayamadığımız olguları araştırmak için fenomenoloji yaklaşımı uygun olmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bu araştırmadaki fenomen, okul öncesi eğitimden beklentiler olgusudur.

Bu çalışmada, okul öncesi eğitimi alan ve almayan çocuklar karşılaştırılmış, okul öncesi eğitimin gerekliliğinden bahsedilmiş, okul öncesi öğretmenlerinin bu eğitim sürecinde yapmaları ve yapmamaları gereken uygulamalardan bahsedilmiş ve iki branş grubunun iş birliği yapmaları gibi olgular araştırılmıştır. Bu araştırma sürecinde okul öncesi öğretmenleri ve sınıf öğretmenlerinin görüşleri alınmıştır. Bu görüşler objektif bir bakış açısıyla yansıtılmış gerek öznel eleştiri yapılarak ve gerekse elde edilen deneyimler aktararak bütüncül bir şekilde ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu sebeple, bu araştırma için

fenomenoloji yaklaşımı kullanılmıştır.

Nitel veri toplama yöntemlerinden bireysel yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşme, eğitim bilimleri ve sosyal bilimler alanında çalışmalar yürüten nitel araştırmacıların en sık kullandığı veri toplama tekniklerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır (Çelik, Başer-Baykal ve Kılıç-Memur, 2020). Aynı şekilde Yıldırım ve Şimşek de fenomenolojik araştırmalarda en temel veri toplama aracının görüşme olduğunu belirtmiştir. Görüşme yöntemi araştırmaya katılan kişilerin tecrübelerini, olaylara ve durumlara karşı olan bakış açılarını, duygularını, tutum ve algılarını ortaya koyma yönünden çok güçlü bir yöntemdir (Bogdan and Biklen, 1992, akt. Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bu nedenlerden dolayı yazmaya veya doldurmaya dayalı testler ile anket uygulama gibi veri toplama yöntemlerindeki gibi sınırlılık ve yapaylık oluşturmaz. Katılımcıların olgulara ilişkin öznel deneyimleri ve edindikleri yaşantıları ile bunlardan elde ettikleri anlamları ortaya çıkarmak için görüşmenin araştırmacılara sunduğu etkileşim ve esneklik yoluyla irdeleme özelliklerinin kullanılması bakımından bu yöntem seçilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

3.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın yapılabilmesi için Pamukkale Üniversitesi etik kurul izni ile Denizli İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve katılımcıların okul müdürlüğünden gerekli izinler alınmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e göre fenomenolojik araştırmalarında veri kaynakları, araştırmanın özünde ulaşılmak istenen olguyu yaşayan ve bu olguyu öznel deneyimleri ile yansıtabilecek bireyler ya da gruplardır ve katılımcı sayısı 10'u geçmemelidir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bu sebeple, bu araştırma Denizli ilinin bir ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı devlet okullarında görev yapmakta olan 8 Okul Öncesi Öğretmeni ve 8 Birinci Sınıf Öğretmeni toplam 16 öğretmenden oluşan bir çalışma grubu ile yürütülmüştür.

Çalışma grubunda yer alan öğretmenler gönüllülük esasına dayalı olarak amaçlı örnekleme yönteminden ölçüt örnekleme tekniği kullanılarak belirlenmiştir. Amaçlı örnekleme yöntemi bilgi anlamında zengin olduğu varsayılan durumlarla ilgili derinlemesine çalışılması gereken durumlarda kullanılan ve bu bağlamda olgu ve olayların açıklanması ve anlamlandırılması sürecinde çok faydalı olan bir yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Ölçüt örneklemede ise araştırma konusu ile ilgili belirlenen ölçütü karşılayanlar ve bu doğrultuda araştırma için temel niteliklere sahip olan kişiler araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve

Demirel, 2012).

Araştırmanın katılımcı grubunun belirlenmesinde bazı ölçütler gözetilmiştir. Katılımcı öğretmenlerin tamamı lisans mezunudur. Araştırmada görüşme yöntemini kabul eden sınıf öğretmenleri, daha nitelikli veri toplamak amacı ile özellikle kıdem yılının yüksek olmasına ve birinci sınıfları ne kadar çok okuttuğuna dikkat edilerek seçilmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin kıdem yılları 13-33 yıl arasında değişmektedir. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenleri, eğitim öğretimde yeni yaklaşımları görebilmek için yeni mezun olan öğretmenler ile mezun oldukları ilk zamanlardaki eğitim sistemini ve bugünkü okul öncesi eğitim sistemini karşılaştırıp meslek hayatları boyunca edindikleri tecrübeleri görüşme sorularında harmanlayarak aktarabilmeleri adına 10 yıldan fazla kıdem yılı olan öğretmenler arasından seçilmiştir. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin kıdem yılları ise 3-15 yıl arasında değişmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlere ilişkin bilgiler Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1. *Araştırmaya Katılan Okul Öncesi Öğretmenlerine İlişkin Demografik Bilgiler*

Öğretmen Tecrübesi	Cinsiyet	Kıdem Yılı	Yaş	60-72 Ay Grubunda Öğretmenlik
OÖÖ	K	3	37	2
OÖÖ	K	5	27	4
OÖÖ	K	5	27	3
OÖÖ	K	6	33	4
OÖÖ	K	11	34	6
OÖÖ	K	13	35	7
OÖÖ	K	14	37	8
OÖÖ	K	15	38	11

OÖÖ: Okul Öncesi Öğretmeni; K: Kadın; E: Erkek

Tablo 1’e göre katılımcı okul öncesi öğretmenlerinde en yüksek kıdem yılı 15 ve en düşük kıdem yılı 3’tür. 60-72 ay grubunda çalışma tecrübesi en düşük 2 ve en yüksek 11’dir.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Sınıf Öğretmenlerine İlişkin Demografik Bilgiler

Öğretmen Okutma Sayısı	Cinsiyet	Kıdem Yılı	Yaş	Birinci Sınıfı
SÖ	E	14	38	3
SÖ	E	20	41	5
SÖ	E	21	42	8
SÖ	E	25	50	4
SÖ	E	33	52	12
SÖ	K	13	35	4
SÖ	K	14	38	3
SÖ	K	20	47	8

SÖ: Sınıf Öğretmeni; K: Kadın; E: Erkek

Tablo 2'ye göre katılımcı sınıf öğretmenlerinde en yüksek kıdem yılı 33 ve en düşük kıdem yılı 13'tür. Birinci sınıf okutma tecrübesi en düşük 3 ve en yüksek 12'dir.

3.3.Verilerin Toplama Araçları ve Süreci

Bu araştırmanın veri toplama araçları kişisel bilgi ve yarı yapılandırılmış görüşme formlarıdır.

Kişisel Bilgi Formu: Okul öncesi öğretmenleri için; yaş, cinsiyet, mezun olduğu üniversite, mesleki kıdem yılı, kaç yaş grubunda öğretmenlik yapıyorsunuz, 60-72 ay grubunda kaç yıl öğretmenlik tecrübeniz var maddelerinden; sınıf öğretmenleri için yaş, cinsiyet, mezun olduğu üniversite, mesleki kıdem yılı, birinci sınıfları kaç kez okuttunuz maddelerinden oluşmaktadır.

3.3.1.Yarı yapılandırılmış görüşme formları

Bu çalışmada, yarı yapılandırılmış görüşme soruları okul öncesi eğitimde beklentiler ile ilgili alanyazın taraması sonucunda oluşturulmuştur. Ardından, görüşme soruları 3 alan uzmanına görüş almak üzere gönderilmiştir. Alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda görüşme sorularında düzenlemeler yapılmıştır. Son olarak, görüşme sorularının anlaşılabilirliğini test etmek için çalışma grubunda olmayan, belirlenen örnekleme ölçütünü karşılayan, araştırmanın amacı ve konusu hakkında önceden

bilgilendirilen 2 Okul Öncesi Öğretmeni ve 2 Sınıf Öğretmeni ile pilot uygulama amaçlı ön görüşme yapılmıştır. Bu görüşmeler sonunda yarı yapılandırılmış görüşme sorularında gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Pilot uygulama yapılan öğretmenlerden farklı olarak seçilen katılımcılar, görüşme öncesinde araştırmanın konusu ve amacı hakkında bilgilendirilmiştir. Tüm bu işlemler sonucunda okul öncesi öğretmenleri için 12 ve sınıf öğretmenleri için 13 soru belirlenmiştir.

Okul Öncesi Öğretmenleri için Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu: Bu araştırmada kullanılmak için hazırlanan görüşme formu literatür araştırması sonucu amaca uygun olarak geliştirilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Ekler bölümünde görüşme formu yer almaktadır. Araştırmacı tarafından geliştirilen bu form okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitimden beklentilerini incelemek amacıyla oluşturulmuştur. Bu beklentileri tespit edebilmek için katılımcı okul öncesi öğretmenlerine; okul öncesi eğitim hakkındaki görüşler, okul öncesi eğitimde yapılması ve yapılmaması gereken uygulamalar ve okul öncesi öğretmenlerinin zorlandıkları durumlar hakkında sorular sorulmuştur.

Sınıf Öğretmenleri için Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu: Bu araştırmada kullanılmak için hazırlanan görüşme formu okul öncesi öğretmenleri için hazırlanan görüşme formu ile aynı şekilde literatür araştırması sonucu amaca uygun olarak geliştirilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Ekler bölümünde görüşme formu yer almaktadır. Araştırmacı tarafından geliştirilen bu form sınıf öğretmenlerinin okul öncesi eğitimden beklentilerini incelemek amacıyla oluşturulmuştur. Bu beklentileri tespit edebilmek için katılımcı sınıf öğretmenlerine; okul öncesi eğitim hakkındaki görüşler, okul öncesi eğitimde yapılması ve yapılmaması gereken uygulamalar ve okul öncesi öğretmenlerinin zorlandıkları durumlar hakkında sorular sorulmuştur.

Görüşme sürecinde veri kaybını önleme amacıyla katılımcılara ses kayıt yöntemi ile veri toplama işleminin yapılacağı bilgisi verilmiş ve izinleri alınmıştır. Ses kaydı sırasında heyecanlanabileceği, yazarak kendini daha iyi ifade edebileceği ve yazma işlemi sırasında konuşma sırasında olduğundan daha çok düşünme zamanı olacağı için ayrıntılı bir açıklama yapabileceğini söyleyen 1 Okul öncesi Öğretmeni ve 2 Sınıf Öğretmeni ile alternatif olarak yazarak veri toplama yöntemi kullanılmıştır. Bu öğretmenlere sorular verilmiş ve ertesi gün öğretmenlerden yazılı olarak cevapları alınmıştır. Ses kaydını kabul eden öğretmenler ile görüşmeler katılımcıların kendi okullarında, tamamen sessiz bir ortamda ders saatinden sonra yapılmıştır. Görüşmeler 10-20 dakika arasında sürmüştür. Son olarak da ses

kayıtlarının dökümü yapılmış, kâğıt üzerindeki cevaplar elektronik ortama aktarılmış ve veri toplama işlemi tamamlanmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Veri analizinde olgular tanımlanır, sınıflandırılır ve kavramların birbirleriyle nasıl ilişkili oldukları açıklanır (Corbin and Strauss, 2008; Dey, 1993; Maxwell, 2013, akt. Çelik ve diğ. 2020). Ham veriden anlam çıkarmak veri analizi sürecinin temel amacıdır. Bu amaçla araştırmacı katılımcılardan elde ettiği verileri yorumlamalı ve sağlamlaştırmalıdır. Bu süreç sonunda elde edilen anlamlar ve bakış açıları bir sonraki aşamadaki bulguların temelidir (Çelik ve diğ. 2020).

Bu araştırma, fenomenolojik yöntemle yapıldığı için veri analizi deneyimleri ve bunlardan çıkarılan anlamları ortaya çıkarma amacı gütmüştür. Bu amaçla katılımcılardan elde edilen verilerin derinlemesine analiz edildiği ve araştırma kapsamında önceden belirgin olmayan kavram, tema ve farklı açılar ortaya çıkarılmasına olanak tanıyan nitel veri analizi yöntemlerinden içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi yönteminin amacı katılımcılardan elde edilen verileri açıklayacak kavramlara ve neden sonuç ilişkilerine ulaşmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Bu çalışmada verilerin hazırlanması aşamasında öncelikle katılımcılardan toplanan ses kayıtları ve cevap kâğıtları elektronik ortama geçirilmiştir. İçerik analizi kapsamında, ilk olarak; görüşme yöntemi ile toplanan veriler incelenmiş ve kendi içinde anlamlı bir bütün oluşturan bölümlere ayrılmıştır. Ardından araştırma soruları ve araştırmanın kavramsal çerçevesi esas alınarak veriler tekrar tekrar okunmuş, farklı bölümlerde yer alan verilerin benzer kodlar altına alınıp alınamayacağına dikkat edilerek o bölümde geçen anlamı ya da durumu en etkili biçimde ifade edebilecek bir kodlama yapılabilmesi için gereken kelime veya kelime öbekleri seçilmiştir. Kodlama işlemi verilerden çıkarılan kavramlara göre yapılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

İkinci olarak; tematik kodlama işlemi yapılmıştır. Tematik kodlama işlemi için kodların benzerlik ve farklılıkları tespit edilerek birbiri ile ilişkili olan kodlar bir araya getirilmiş, toplanan veriler kodlar aracılığıyla kategorize edilmiş ve daha genel bir olguya işaret eden temalar bulunmuş; son olarak ana tema ve alt temalar olarak tekrar düzenlenmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Üçüncü olarak; kodlama ve temaların bulunması aşamasından sonra verilerin düzenlenebileceği bir sistem oluşturulmuş, veriler anlamlı ve mantıklı bir biçimde bir araya

getirilmiş, düzenlenmiş ve bulguları ilk elden okuyucuya sunmak için bir sonraki adımda gerekli olacak ve yapılan betimlemelerin zenginleşmesini sağlayacak doğrudan alıntılar seçilmiştir. Bu aşamada araştırmacının, kendi görüş ve düşüncelerine yer vermeden topladığı verileri işlenmiş ve düzenlenmiş bir biçimde okuyucuya sunması önemlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Dördüncü ve son olarak ise; toplanılan verilere anlam kazandırmak için bulgular arasında neden sonuç ilişkisi kurulmuş, bulgular arasındaki ilişkiler açıklanmış, anlamlandırılmış ve farklı bulgular arasında karşılaştırma yapılarak araştırmacı tarafından yapılan yorumun daha nitelikli olması sağlanmaya çalışılmıştır. En sonunda ise bulgulardan birtakım sonuçlar çıkarmak ve elde edilen sonuçların önemine ilişkin açıklamalara yer vermek için bulguların yorumlanması ve araştırmanın sonuçlarının çıkarılması işlemi yapılmıştır. (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Araştırmada katılımcıların direkt ifadelerine de yer verilmiş ve bulgular desteklenmiştir.

Araştırmanın inandırıcılığını ve teyit edilebilirliğini arttırmak için veri analizi işleminde toplanan veriler iki uzman tarafından okunarak ayrı ayrı kodlama, ana tema, alt tema ve göstergeler oluşturulma işlemi yapılmış sonrasında ise karşılaştırma yapılarak aynı görüş etrafında toplanılmaya çalışılmıştır. Bulgular yazıldıktan sonra katılımcı öğretmenler ile tekrar görüşülmüş, bulguların kendi düşünceleriyle uyumlu olup olmadığı sorulmuştur. Nitel araştırmalarda güvenilirliği arttırmak için, detaylı ses kayıtlarının tutulması, çalışmada katılımcıların ifadelerine eklemeler yapılmadan alıntılara yer verilmesi; verilerin incelenmesinde ve yorumlanmasında birden fazla araştırmacının yer alması ve bunların incelenmesi gibi yöntemler kullanılmaktadır (Büyüköztürk ve diğ. 2012). Bu çalışmanın araştırma sürecinde tüm bu hususlara dikkat edilmiştir.

Verilerin çözümlenmesi sürecinde görüşülen öğretmenlerden okul öncesi öğretmeni olanlar (OÖÖ), sınıf öğretmeni olanlar (SÖ); cinsiyet Kadın öğretmenler için (K), erkek öğretmenler için (E) olarak kodlanmıştır. Öğretmenlerin doğrudan ifadelerine yer verilirken öğretmenlerin isimleri yerine 1, 2, 3, vb. şeklinde kodlar kullanılmıştır. Örneğin SÖ3E ifadesi sınıf öğretmeni, üçüncü öğretmen, erkek anlamına gelmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM

4.1.Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitimden Beklentilerine Yönelik Bulgular

Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitimden beklentilerini anlamak amacıyla yapılan bu çalışmada toplanan veriler sonucunda iki ana tema olduğu ortaya çıkmıştır. Bu ana temalar okul öncesi öğretmenlerinin bilgi ve becerilerle ilgili beklentileri ve okul öncesi eğitim ile ilgili uygulamalara yönelik beklentiler olarak belirlenmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinden elde edilen verilerin analizi sonucu oluşturulan ana temalar, alt temalar ve göstergeler Tablo 3 ve 4'te özetlenmiştir. Araştırma bulgularını destekleyen örnek öğretmen ifadelerini özetleyen göstergelere tablolarda ve açıklamalarda yer verilmiştir.

Birinci ana tema olan okul öncesi öğretmenlerinin bilgi ve becerilerle ilgili beklentileri Tablo 3'te özetlenmiş alt temalar ve araştırma bulgularını destekleyen göstergelere yer verilmiştir.

Tablo 3. *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Bilgi ve Becerilerle İlgili Beklentiler*

Ana Tema	Alt Temalar	Göstergeler
Okul Öncesi Öğretmenlerin Bilgi ve Becerilerle İlgili	1. Okul Öncesi Eğitim Hakkındaki Genel Görüşler	<ul style="list-style-type: none"> •1.Sınıfa hazırlar. (OÖÖ1, OÖÖ4, OÖÖ7, OÖÖ8) •Eğitimin ilk basamağıdır. (OÖÖ1, OÖÖ2, OÖÖ4, OÖÖ6) •Kritik dönemdir. (OÖÖ1, OÖÖ4, OÖÖ6, OÖÖ7) •Çocuğu hayata hazırlar. (OÖÖ1, OÖÖ3, OÖÖ4, OÖÖ8) •Çocukların fiziksel ve zihinsel gelişimlerini sağlar. (OÖÖ1, OÖÖ7, OÖÖ8) •Çocuğun sosyal, duygusal gelişimlerini sağlar. (OÖÖ1, OÖÖ2, OÖÖ4, OÖÖ5, OÖÖ6, OÖÖ7) •Dili doğru kullanmayı sağlar. (OÖÖ1, OÖÖ2, OÖÖ4, OÖÖ7, OÖÖ8)

Tablo 3. *Devamı*

Ana Tema	Alt Temalar	Göstergeler
	2. Okul Öncesi Eğitimin Zorunlu Olması	<ul style="list-style-type: none"> •Mutlaka zorunlu olmalıdır. (OÖÖ1, OÖÖ2, OÖÖ3, OÖÖ4, OÖÖ5, OÖÖ6, OÖÖ7, OÖÖ8) •Fırsat eşitsizliğini giderir. (OÖÖ1, OÖÖ2, OÖÖ8) •İlkokul başarı düzeyini yükseltir. (OÖÖ1, OÖÖ3, OÖÖ4) •Sınıf sayıları arttırılmalıdır. (OÖÖ8) •Ailelerin inisiyatiflerine bırakılmamalıdır. (OÖÖ4) •En azından 5 yaş gruplarında zorunlu olmalıdır. (OÖÖ1, OÖÖ4, OÖÖ5)
	3. Okul Öncesi Eğitim Alan Öğrencilerin Avantajlı Yönleri	<ul style="list-style-type: none"> •Olumlu davranış kazanmaları (OÖÖ7) •Motor becerilerin gelişmiş olması (OÖÖ1, OÖÖ2, OÖÖ3, OÖÖ4, OÖÖ6, OÖÖ7, OÖÖ8) •Kavram ve sayıları öğrenmeleri (OÖÖ1, OÖÖ5, OÖÖ7) •Sosyal, duygusal olarak gelişmiş olmaları (OÖÖ1, OÖÖ5, OÖÖ6, OÖÖ8) •Öz bakım becerilerinin gelişmiş olması (OÖÖ6, OÖÖ7)

Tablo 3'te görüldüğü gibi okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim kapsamında bilgi ve becerilerle ilgili beklentileri 3 alt temada toplanmıştır. Bu alt temalar; okul öncesi eğitim hakkındaki genel görüşler, okul öncesi eğitimin zorunlu olması ve okul öncesi eğitimi alan çocukların avantajlı yönleri olarak belirlenmiştir.

“Okul öncesi eğitim hakkındaki görüşler” alt temasında gruplandırılan örnek öğretmen ifadeleri şu şekildedir:

Okul öncesi eğitim 3-6 yaş arası kapsıyor. İlköğretime hazırlamada ve çocuğun kritik dönemde eğitimi bilişsel-duygusal ve fiziksel gelişiminde önem teşkil ettiği için çok büyük rol oynuyor. Çocuğun arkadaşları ile iletişiminin başladığı ve oyun yolu ile eğitimin çok önemli olduğu bir dönem. Gelir durumu düşük aileler için fırsat eşitsizliğini az da olsa hafifletiyor. Ailede görmediği eğitimi ve ilgiyi okulda akranları ile sosyalleşerek alabiliyor. Özetle 0-6 yaş arası çocuğun gelişiminde büyük öneme sahip. Çocuğun beyin yapısı ve ruhsal gelişiminin büyük bir bölümü bu dönemde tamamlanıyor. Bu dönemde alınan eğitim çocuğun ilerideki eğitim hayatını şekillendiriyor. Arkadaşlıklar kurmayı, sosyalleşmeyi, kendini ifade etmeyi, mutlu olmayı dolayısıyla birey olmayı öğreniyor (OÖÖ1); Okul öncesi eğitimin temel yapı taşı olduğunu düşünüyorum. Bu yüzden düşündüğümüzün daha da üzerinde bir emek harcanması gerektiğini düşünüyorum. Çocukların en alıcı ve en verimli oldukları

kritik bir dönem. Bu yüzden bunu öğrenemezler bunu yapamazlar gibi düşünmeden ne verirsek alacaklarını düşünüyorum. (OÖÖ4),

Çocuğu aslında sosyal hayata hazırlıyoruz. Çocuk burada arkadaşlarıyla yemek yemeyi, oyun oynamayı öğreniyor. Okulda en basitinden oyuncak paylaşmayı öğreniyor. Yemediği yemeği burada arkadaşında göre göre yemeye başlıyor. Hiç konuşmayan bir çocuk burada arkadaşları ile konuşmaya başlıyor. Konuşma zorluğu çeken çocuklarımızda düzelme oluyor. (OÖÖ7),

Okul öncesi eğitimin gerekli olduğunu düşünüyorum en önce. Çocukların bilişsel kapasitelerinin özellikle 0-6 yaş kapsayan dönemde çok üst düzeyde olduğunu düşünüyorum. Özellikle zihin yapılarının bu dönemde geliştiğini düşünürsek okul öncesi eğitimin çocukların ufuklarını açan bir dönem olduğunu düşünüyorum. Zihin gelişimi açısından çok önemli. Ayrıca ilkokula hazırlık açısından da velilerin bu konuda istekleri olduğu için yararlı ve faydalı. Sosyal duygusal alanda verilmesi gereken kazanımları tek bir etkinlikte veremiyorsunuz. Bu nedenle okul başladığından bitişine kadar sizin sınıfta yaptığımız örnek davranışlar bu süreci yönlendiriyor. Öğretmen teşekkür ediyorsa, affedersen diyorsa çocuklara bunu örnek olarak gösteriyorsa çocuklar da bunları örnek olarak kullanmaya başlıyorlar. Sosyal duygusal alanda verilen kazanımların tamamen bir süreç olduğunu düşünüyorum. Hayatın akışında zaten bun vardır biz bunu sınıf içine uyarlayabilirsek çocuklar bu becerileri zaten kazanıyor. Paylaşmak, yardımlaşmak gibi konuları tamamen sürece yayıyorum (OÖÖ8).

OÖÖ1, OÖÖ4 ve OÖÖ8'e göre okul öncesi eğitim çocukları ilkokula hazırlayan, çocuğun çevresi ile etkileşiminin başladığı, zihin gelişimi ve sosyal duygusal gelişimin çok yoğun olduğu kritik bir dönemdir. Çocukların gelecek eğitim hayatlarını şekillendirmesi bakımından da çok önemli olduğu belirtilmiştir. Gelir durumu çok iyi olmayan aileler için okul öncesi eğitimin oluşan fırsat eşitsizliğini giderdiği ve çocukların çeşitli sebeplerle ailelerinde göremedikleri ilgiyi okul öncesi eğitim kurumlarında arkadaşları ile iletişime geçerek aldıkları bir ortam olduğu düşünüldüğü anlaşılmaktadır.

Okul öncesi eğitim bence hayata atılan ilk basamaktır. Her eğitim öğretim basamağı çok kıymetlidir kendi açısından ancak okul öncesi eğitim hem aile hem çocuk açısından büyük bir kırılmadır. Çocukların dış dünyaya attıkları ilk adım. Aileden bağımsız ve baş başa kaldıkları ilk süreç. O yüzden çok kıymetli ve veliler tarafından çok önemsenen bir eğitim grubudur (OÖÖ2);

Okul öncesi eğitimin büyük amacı çocukları gelecek yaşantılarına hazır hale gelmelerini sağlamaktır. Yani topluma faydalı bir birey olmaları için önce okul öncesi eğitime başvurmaları gerekir. Bu amaçlar çocukların gelişimlerini sağlayıp onlara daha verimli olabilmek adına önemlidir (OÖÖ3);

Okul öncesi eğitim zorunlu eğitim kapsamına alınması gereken ve insan gelişiminin en temel en hızlı dönemini oluşturduğu için en önemli eğitim basamağıdır (OÖÖ5).

OÖÖ2, OÖÖ3 ve OÖÖ5'e göre okul öncesi eğitimin sadece çocuk açısından değil aileler açısından da önemsenen bir süreç olduğu belirtilmiştir. Çocuğun aileden ilk kez ayrıldığı için dış dünyaya attığı ilk adım olduğu ve okul öncesi eğitimin hayata atılan ilk adım olduğu düşünüldüğü, çocukları gelecek yaşantılarına hazırlamak bakımından büyük önem taşıdığı, çocukların topluma faydalı bir birey olmaları için bu eğitimin en önemli eğitim basamağı olduğu anlaşılmaktadır.

“Okul öncesi eğitimin zorunlu olması” alt temasında gruplandırılan örnek öğretmen ifadeleri şu şekildedir:

Okul öncesi eğitimin zorunlu olması gerektiğini düşünüyorum. En azından 5 yaşta bütün çocukların okul öncesi eğitimini tamamlaması gerekiyor (OÖÖ1),

Okul öncesi eğitimin zorunlu olması gerektiğini düşünüyorum. Bu zamana kadar zorunlu

olmadığına şaşırarak gerekir. Ben köyde görev yapıyorum. Burası taşıma merkezli bir okul. Çalıştığım köyden hariç beş tane köy okulunun öğrencileri de bizim okulumuza geliyor. Ancak okul öncesi eğitim zorunlu olmadığı için anasınıfı çocukları taşıma kapsamına alınmıyor. Benim kayıtlı 21 çocuğum olmasına rağmen okula gelen 15 çocuğum var. 6 çocuğum köylerde oturdukları için onlarla hiç tanışmadım bile. Sadece o çocukların aileleri ile konuştum onlar da bana ulaşım konusunda sıkıntı olduğu için gönderemeyeceklerini söylediler. Bu çocuklar maalesef eğitim hayatına direkt ilkokuldan başlayacaklar. Her bir çocuğun ne kadar kıymetli olduğunu düşünecek olursak bu durum çok büyük bir eksiklik. Özellikle köyde çalışan taşıma merkezli bir öğretmen olarak benim için bu durum çok büyük bir sıkıntı. Hakeza seneye birinci sınıfta okutacak olan öğretmen açısından da büyük bir sıkıntı teşkil edecek. Çünkü okul öncesi eğitimi alan ve almayan çocuklar arasında çok fark oluyor (OÖÖ2);

Okul öncesi eğitim kesinlikle zorunlu olmalı. Çünkü yaş tutmasına rağmen gönüllülük esas olduğu için gönderilmeyen çocuklar var. O çocuklar okul öncesi eğitime tabi olsalar ilkokula daha hazırlıklı gidecekler. Ama şu an evde sadece tablet, televizyon, telefon gibi teknolojiyle haşır neşir oldukları için ve aileler bunları tamamen çocukları oyalama aracı olarak gördüğü için çocuklara bir hazırlık olmuyor ve algısal olarak da kendilerini kapatıyorlar bir donukluk oluşuyor çocuklarda. En verimli oldukları dönem olduğu için tüm çocukların okul öncesi eğitime katılmaları gerek diye düşünüyorum. Bir yıl hatta mümkünse iki yıl üst üste okul öncesi eğitim almaları gerekiyor bence. Bu nedenle okul öncesi eğitim kesinlikle zorunlu olmalı (OÖÖ4);

“Çocuklar için gerekli özellikle 5-6 yaş grubu için daha ön planda. Ancak 3 yaş grubu için gerekli olduğunu düşünmüyorum, çocukların henüz hazır olmadıkları kanaatindeyim. (OÖÖ5)”

OÖÖ2 ve OÖÖ4'e göre okul öncesi eğitimin zorunlu olması gerektiği, çünkü ailelerin inisiyatifine bırakılmayacak kadar önemli bir konu olduğunu düşündükleri anlaşılmaktadır. Özellikle OÖÖ2, okul öncesi eğitimin zorunlu eğitim olmaması sebebiyle taşınmalı eğitim kapsamına alınmadığı ve köylerde yaşayan çocukların ailelerinin her gün çocuklarını getirip götürmelerinin onlara maddi manevi zorluk yaşattığını bu sebeple okul öncesi eğitimin zorunlu eğitim kapsamına alınmasının her çocuğun bu eğitimden faydalanması bakımından önemli olduğunu düşündüğü anlaşılmaktadır.

OÖÖ1 ve OÖÖ5'e göre ise okul öncesi eğitimin 3 yaş grubunun yaşlarının küçük olmasından dolayı zorlanacakları ve bu grup için okul öncesi eğitimin zorunlu olmasına gerek olmadığı, 5 yaş grubu için mutlaka zorunlu olması gerektiği anlaşılmaktadır.

Çocuklar için gerekli özellikle 5-6 yaş grubu için daha ön planda. Ancak 3 yaş grubu için gerekli olduğunu düşünmüyorum, çocukların henüz hazır olmadıkları kanaatindeyim (OÖÖ5);

Okul öncesi eğitim benim için çok önemli çok değerli ve kesinlikle zorunlu olmalı. Çünkü çocuklarımızı burada ilkokula hazırlıyoruz. Sadece o da değil çocuğu aslında sosyal hayata da hazırlıyoruz. Çocuk burada arkadaşlarıyla yemek yemeyi, oyun oynamayı öğreniyor. Okulda en basitinden oyuncak paylaşmayı öğreniyor. Yemediği yemeği burada arkadaşında göre göre yemeye başlıyor. Hiç konuşmayan bir çocuk burada arkadaşları ile konuşmaya başlıyor. Konuşma zorluğu çeken çocuklarımızda düzelme oluyor. Ayrıca okullarımızda çocuklar 1 den 20 ye kadar saymayı 10 a kadar yazmayı öğreniyorlar. Şekilleri, renkleri öğrenip ilkokula hazır gidiyorlar (OÖÖ7).

OÖÖ5'e göre okul öncesi eğitim 5-6 yaş gruplarında zorunlu olmalı ancak 3 yaş grubunun bu eğitime henüz hazır olmadıklarını ve bu sebeple de 3 yaş grubu çocukları için zorunlu olması gerektiğini düşündüğü anlaşılmaktadır.

OÖÖ7'ye göre okul öncesi eğitim çocukları ilkokula ve sosyal hayata hazırlamaktadır. Bu eğitimin çocuklara sayılar, şekiller, renkler gibi bazı kavramsal becerileri öğrenmelerine yardımcı olup onların ilkokula hazırlıklı gitmelerini sağlaması ve çocukların birbirlerinde

gördükleri davranışları içselleştirerek kendi davranışlarını oluşturduklarını düşündüğü anlaşılmaktadır. Bütün bu faydaları nedeniyle OÖÖ7 okul öncesi eğitimin kesinlikle zorunlu olması gerektiğini düşünmektedir.

“Okul öncesi eğitimi alan çocukların avantajlı yönleri” alt temasında gruplandırılan örnek öğretmen ifadeleri şu şekildedir:

Okul öncesi eğitimi alan çocuklar fiziksel, bilişsel, duygusal ve sosyal özellikleri desteklenmiş, ilkokula hazır, hazır bulunuşluğu artmış, hayata hazırlanmış, birey olmayı öğrenmiş oluyorlar ve bu sayede fırsat eşitsizliği ortadan kalkmış oluyor. Okul öncesi eğitimi almış çocuklar arkadaşları ile iletişime geçiyorlar ve sosyalleşiyorlar. Çocuklar bu dönemde aktif, yaparak yaşayarak öğreniyorlar. Farklı etkinliklerle öğrendiklerini pekiştiriyorlar. 3-6 yaş arası gelişim kritik dönemde olduğu için onların gelişimlerini desteklemek ve dil gelişimini desteklemek okul öncesi eğitimin amacıdır ve bu eğitimi alan çocuklar bu yönlerden avantajlıdır (OÖÖ1);

Okul öncesi eğitim alan çocuk öncelikle öz yeterliliğini sağlamış oluyor. Öz yeterlilikten kastım; annesinin babasının yanından ilk kez ayrılan çocuk çeşitli kaygılarla bizim yanımıza geliyor ve sınıf ortamında bir yabancıyla baş başa kalıyor. Çocuk sürekli kaygı halinde olduğu için her başaramadığı davranış çocukta okul kaygısı olarak bize geri dönüş yapıyor. Nedir mesela; çocuk tuvalet eğitimini tam olarak alamamış. Tuvalete her girdiğinde çocuk stres yaşıyor. Bu yaş çocukları çoğu zaman tuvalete gitmek istiyor o çocuk sınıf ortamında tuvaletini tuttuğu için huzursuz oluyor. Ya da tuvalete gittiğinde sıkıntı yaşıyor. Bir örnek daha vereyim. Çocuk ceketini giymeyi öğrenmemiş oluyor. Çocuk her okuldan çıkışta ceketini giyecek diye tedirgin oluyor. Ayakkabısını giymeyi çıkarmayı bilmeden okula geliyor ve sürekli tedirgin oluyor. Bu örnekleri çoğaltabiliriz. Bu tarz kazanımların edinilmeden okula gelmesi çocukta zaten hali hazırda var olan okul kaygısını daha da körükliyor. Bu yüzden çocukta öz yeterlilik duygusuna öncelik vererek öğretimden ziyade eğitim, öz bakım gibi temel özelliklerin üzerinde durmak bence okul öncesi eğitimin temel amacıdır. Okul fobisini körükleyen çocuklarda bu yetersizlik duygusunun olduğunu düşünüyorum. Yani güvenli bir ortamdan gelse bile çocuk yeterli hissetmediği anda direkt okula karşı tavır alıyor çok da haklı olarak. Bence okul öncesi öğretmenlerinin de ilk temel amacı bu olmalı. Daha sonra sınıfta bir ay kadar bunlar üzerinde detaylı durularak bunların kendiliğinden çözüleceğine inanıyorum. Bu yıl ilk defa bir şey denedim. Çocuklarıma kitap açmayı hiç öğretmediğimi fark ettim. Kitap açma, kapatma, sayfa çevirme gibi uygulamaları bu yıl ilk defa bir hafta boyunca bunun üzerinde durdum ve şu an çok rahat ediyorum. Mesleğimde bunca yıl geçirmeme rağmen aklıma gelmesi de çok garip. Şu an çocuklar sayfaları çok rahat bulabiliyorlar. Hep bunlar tecrübeyle edinilen şeyler. Okul öncesi dönemde eğitim alan çocuklar küçük kas gelişimi için oyun hamurları kullanıyor. Çünkü oyun hamurları el becerilerini geliştirmek için en temel materyalimiz. Daha sonra yırtma yapıştırma, yuvarlama, kesme gibi küçük kasları kullanarak adım adım gidilen bu çalışmalar ilkokula hazırlanmada çocuk için çok önemli. Hikâye saatlerindeki bir hikâyeyi dinleme ve anlama, sorulara cevap verebilme gibi etkinlikler de çocukları ilkokula hazırlama da çocukları çok geliştiriyor. Oyun etkinliklerinde de mesela grup oyunlarında iş birlikli hareket etmeyi kazandıkları için ilkokula hazırlanmada çok önemli olduğunu düşünüyorum. Çünkü sınıf bilincine ulaşmak, birlikte hareket etmek, takım ruhuna sahip olmak bence ilkokul öğretmeninin işini kolaylaştıran bir durumdur. Bu eğitimi alan çocuklar da bu avantajlara sahip olarak okula başlıyor (OÖÖ2);

OÖÖ 1’e göre okul öncesi dönem çocukların sosyal duygusal gelişimi, fiziksel ve bilişsel gelişimini destekler ve bunun yanı sıra onlara yaparak yaşayarak öğrenecekleri bir ortam sunar. Yine OÖÖ1’e göre 3-6 yaş arasında kritik dönemde olan çocuklar okul öncesi eğitimini hazır bulunuşluğu artmış, birey olmayı öğrenmiş ve ilkokula hazırlanmış olarak tamamlıyorlar. OÖÖ1, bu durumun çocukları okul öncesi eğitimi almamış olan çocuklara göre daha avantajlı durumda olmasını sağladığını düşünmektedir.

OÖÖ2’ye göre ise; okul öncesi eğitimin bu dönem çocuklarına sağladığı en büyük avantaj çocukların öz yeterliliğini sağlamış olmasıdır. Doğduğundan beri ailesinin yanında

olan ve okul öncesi eğitim kurumuna giderek ilk defa ailesinden ayrıлып kendisiyle baş başa kalan çocuk ilk başta tedirgin olmaktadır ve bu durum aşılmazsa çocukta okul kaygısı ve okul fobisi olarak yer edinmektedir. OÖÖ2, okul kaygısının aşılması için çocukta önce öz yeterlilik duygusunun gelişmesi daha sonra öz bakım becerilerini edinmesi çocuğun okula olumlu bir tutum geliştirmesini sağlayacağını bu sebeple çocuklara bu dönemde eğitimden ziyade öğretim verilmesinin gerektiğini düşünmektedir. Yine OÖÖ2; okulda etkinlik ve uygulamalarla çocuğun fiziksel gelişimi, hikâye saatinde yapılan etkinliklerle dil gelişimi ilerlemekte; oyun saatinde oynanan oyunlarla çocuk iş birlikli hareket etmeyi öğrenmekte ve bu durum çocukların ilkokula başlamada diğer çocuklardan daha avantajlı olmasını sağladığını düşünmektedir.

Çocuklar ilk başta sosyal duygusal alanda değerler eğitimi kazanıyorlar. Zihinsel açıdan ise daha zengin uyarıcılar sağlanması bu çocukları her yönden geliştirmeleri adına önemlidir. Psikomotor gelişimde ise çocuklarla parmak kaslarını geliştirici etkinlikler yapılması ilkokulda kalem tutabilme gibi becerileri daha kolay yapmalarını sağlıyor. Ben okul öncesi alanında eğitim öğretime dair artık materyal çalışmalarına önem veriyorum. Ayrıca çocukların özgün fikirlerinden yola çıkarak hikâye oluşturmaları ve onları anlatmalarını istiyorum. Sportif faaliyetlere özellikle de çocuklar bu yaşlarda çok enerjik olduğu için bu yıl sportif faaliyetlere önem veriyorum. Çocukların enerjilerini doğru ve olumlu yönde boşaltmaları için egzersizleri tercih ediyorum. Bu da onlar için bir avantaj oluyor (OÖÖ3);

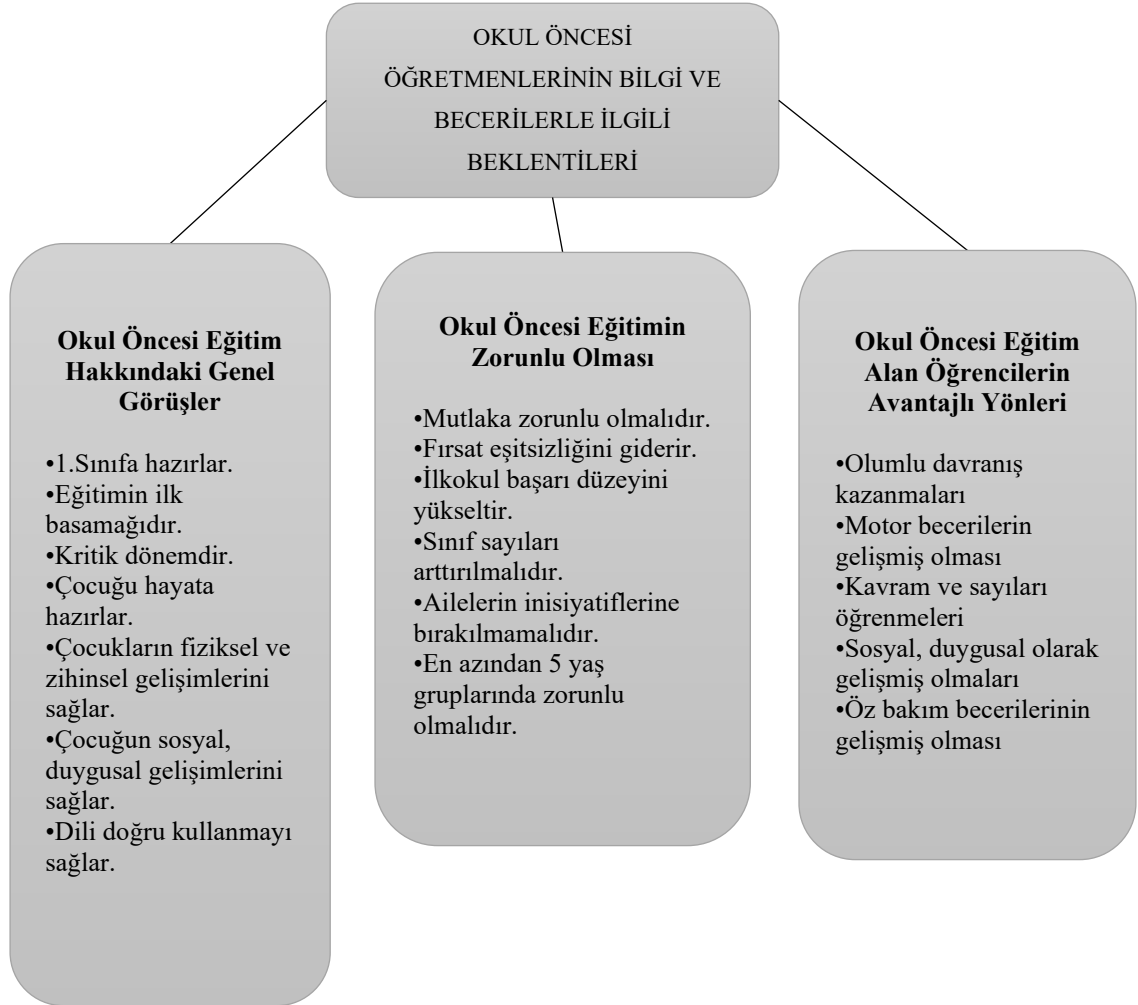
Öncelikle ilk bahsettiğim gibi öz güveni gelişmiş oluyor. İkinci olarak da bağımsızlık duygusu geliyor. Kendini ifade edebiliyor. Bilişsel alan tabii ki de çok önemli ama bilişsel alanın önüne geçen kendini ifade edebilme konuşabilme daha ön planda. Mesela çocuk bilişsel olarak çok iyi ama kendini ifade edebilme becerisi yok bildiğini aktaramıyor. Ya da öz güveni yerinde değil bu yüzden susuyor hâlbuki çok iyi şeyler biliyor o konuyla ilgili ama bunu belirtemiyor. Ya da anne baba onun önüne geçerek engel oluyor. Örneğin veliler çocuklarının ceketini çıkartıyor okulda. Hâlbuki o çocuk kendi ceketini kendisi çıkarabilir. Ya da çocuklar zorlamalarla karşılaşabiliyor hadi ismini söyle gibi. Söylemek istiyorsa söylemelidir çocuk istemiyorsa niye söylesin ki? Burada aile daha baskın oluyor hâlbuki aileden çok çocuğun ön plana çıkması gerekir. Bu noktada okul öncesi eğitim alan çocukların farkı ortaya çıkmış oluyor (OÖÖ4).

Rakamları, bazı harfleri öğreniyorlar. Bunun yanında paylaşmayı da öğreniyorlar. Çünkü paylaşmayı bilmeden devam ettiremiyorlar toplumsal rolleri özellikle. Hayır demeyi öğrenmeyen çocuklar var. Neyi yapıp yapamayacaklarını sınırlarını bilmeyen çocuklar yetişiyor. Okul öncesinde sınırlarını bilmeyi öğreniyor çocuklar (OÖÖ5).

OÖÖ3'e göre okul öncesi eğitimi alan çocukların değerler eğitimi konusunda diğer arkadaşlarından daha önde olduğu, psikomotor gelişimde ise çocukların en başta kalem tutmayı öğrenmiş olmaları sebebiyle ilkokula hazır oldukları düşünülmektedir. OÖÖ3; hikâye saatinde kendi hikâyelerini oluşturan çocuklar bu etkinlikleri uygularken dil alanında geliştiğini ve yine bu çocukların okul öncesi dönemde yaptıkları sportif çalışmaların onların beden gelişimine olan etkisi bakımından diğer çocuklardan daha avantajlı duruma geçmelerini sağladığını düşünmektedir.

OÖÖ4 ve OÖÖ5; okul öncesi eğitimi almış olan çocukların bu eğitimi almamış olan çocuklara göre daha özgüvenli olduğunu, bağımsızlık duygusunun daha çok gelişmiş

olduğunu düşünmektedir. Bir çocuğun bir alanda gelişmiş olabileceği ancak özgüven duygusuna sahip olmadığı için bildiklerini aktaramamış olabileceğini düşünmektedir. Bu sebeple OÖÖ4'e göre okul öncesi alan çocukların bildiklerini aktarabilmeleri ve kendilerini ifade edebilmeleri bakımından önce özgüvenlerinin gelişmesi gerektiği düşünüldüğü anlaşılmaktadır. Okul öncesi öğretmenlerinin bilgi ve becerilerle ilgili beklentileri aşağıda *Şekil 1*'de özetlenmiştir.

Şekil 1. Okul öncesi öğretmenlerinin bilgi ve becerilerle ilgili beklentileri

Şekil 1'e göre; okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitimden beklentileri; kritik dönemde olan çocukların tüm gelişim alanlarında gelişimlerini sağlaması, ilkokula hazırlamaları ve çocukların hayata hazırlanacağı bir eğitim uygulanması olduğu görülmektedir.

Yine okul öncesi öğretmenlerinin beklentilerine göre okul öncesi eğitimin mutlaka zorunlu olması gerektiği anlaşılmaktadır. Bu eğitim çocuklar arasındaki fırsat eşitsizliğini

gidermesi bakımından ailelerin gönüllü olmalarına bakılmadan tüm çocukların almaları gereken bir eğitim olduğu, ailelerin inisiyatifine bırakılmamasının tek yolunun da bu eğitimin zorunlu eğitim kapsamına alınması olduğu görülmektedir. Okul öncesi eğitimin en azından 5 yaş grubundaki tüm çocuklar için zorunlu eğitim kapsamına alınması gerektiği, bu durumun da sınıf sayılarının artırılmasını ve çocukların ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde yeniden düzenlenmesini gerektirmekte ve beklentilerin bu yönde olduğu anlaşılmaktadır.

Okul öncesi öğretmenlerinin; okul öncesi eğitimi alan çocukların başta sosyal duygusal alanda daha sonra ise motor beceriler, bilişsel beceriler ve öz bakım becerileri alanında okul öncesi eğitimi almamış olan çocuklara göre daha avantajlı olduğunu düşündükleri görülmektedir. Bu gelişim alanlarındaki ilerlemenin dışında okul öncesi eğitimi alan çocuklar olumlu davranış kazanmaları bakımından da diğer çocuklardan avantajlı durumda olduğu anlaşılmaktadır.

İkinci ana tema olan okul öncesi eğitim ile ilgili uygulamalara yönelik beklentiler ise Tablo 4'te özetlenmiş alt temalar ve araştırma bulgularını destekleyen göstergelere yer verilmiştir.

Tablo 4. *Okul Öncesi Eğitim ile İlgili Uygulamalara Yönelik Beklentiler*

Ana Tema	Alt Temalar	Göstergeler
Okul Öncesi Eğitimde Yapılması Gereken	1.Okul Öncesi Eğitimde Yapılması Gereken	<ul style="list-style-type: none"> •Oyun ve drama yolu ile öğrenme etkinlikleri (OÖÖ1, OÖÖ4) •Sosyalleşmelerini sağlayacak etkinlikler (OÖÖ1, OÖÖ5, OÖÖ7, OÖÖ8) •Değerler eğitimi etkinlikleri (OÖÖ3, OÖÖ6, OÖÖ8) •Zihinsel beceri etkinlikleri (OÖÖ6, OÖÖ7, OÖÖ8) •Yaparak, yaşayarak öğrenme etkinlikleri (OÖÖ1)
	2. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yapmamaları Gereken	<ul style="list-style-type: none"> •Çocukları zorlamamaları (OÖÖ2, OÖÖ3, OÖÖ4, OÖÖ6) •Harf öğretimi yapmamaları (OÖÖ3, OÖÖ8) •Tek tip etkinliklerden kaçınmaları (OÖÖ2) •Rehber olmayı unutmamaları (OÖÖ1, OÖÖ2, OÖÖ4, OÖÖ5) •Çocuğun özsaygısını zedelememeleri (OÖÖ1, OÖÖ6, OÖÖ7) •Ceza vermemeleri (OÖÖ1, OÖÖ6, OÖÖ7)
Okul Öncesi Eğitim ile İlgili Uygulamalara Yönelik Beklentiler		

Tablo 4. *Devamı*

Ana Tema	Alt Temalar	Göstergeler
Okul Öncesi Eğitim ile İlgili Uygulamalara Yönelik Beklentiler	3. Okul Öncesi ve Birinci Sınıf Öğretmenleri Arasındaki İş Birliğinin Gerekliliği	<ul style="list-style-type: none"> •İş birliği verimli bir süreç sağlar. (OÖÖ1, OÖÖ2, OÖÖ3, OÖÖ4, OÖÖ5, OÖÖ6, OÖÖ7, OÖÖ8) •Her iki branş yapılması gerekenleri bilir. (OÖÖ4, OÖÖ5) •Öğrenciyi tanıma adına faydalıdır. (OÖÖ3, OÖÖ6, OÖÖ8)
	4.Okul Öncesi Öğretmenlerinin Zorlandıkları Durumlar	<ul style="list-style-type: none"> •Velilerin baskısı (OÖÖ3, OÖÖ4, OÖÖ5) •Velilerle iletişim kurmada zorluk çekme (OÖÖ1, OÖÖ2, OÖÖ8) •Öğrenci arkadaşla sınıf paylaşımı (OÖÖ6) •Teneffüs hakkı olmaması (OÖÖ7) •Sınıfların kalabalık olması (OÖÖ1) •Çocukların çok hareketli olması (OÖÖ1, OÖÖ3)

Tablo 4’te görüldüğü gibi okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim ile ilgili uygulamalara yönelik beklentiler 4 alt temada gruplandırılmıştır. Bu alt temalar; okul öncesi eğitimde yapılması gereken uygulamalar, okul öncesi öğretmenlerinin yapmamaları gereken uygulamalar, okul öncesi ve birinci sınıf öğretmenleri arasındaki iş birliğinin gerekliiği ve okul öncesi öğretmenlerinin zorlandıkları durumlar olarak belirlenmiştir.

“Okul öncesi eğitimde yapılması gereken uygulamalar” temasında gruplandırılan örnek öğretmen ifadeleri şu şekildedir:

Bilişsel becerileri çocuklar zaten belli bir yaş grubuna geldiklerinde öğreniyorlar. Sosyal ve duygusal gelişimleri bu dönemde çok önemli. Arkadaşları ile iletişime geçme, oyun oynama, birbirlerine saygı gösterme, arkadaşlarını dinleme, sırası geldiğinde konuşma, düşüncelerini paylaşma, empati kurabilme, yardımlaşma gibi kazanımlarını tamamlayarak hazır bulunuşluğu sağlamalıdır (OÖÖ1);

Öncelikle ben daha çok oyun ağırlıklı ilerliyorum. Bilişsel olan tüm şeyleri oyun üzerinden vermeye çalışıyorum. Tabi ki teorik olarak işliyoruz ama daha çok oyunlaştırarak işlemeyi tercih ediyorum. Dramayı çok kullanıyorum. Görsellere çok ağırlık veriyorum. Çünkü görsel algı tamamen hafızada kaldığı için onun üzerinden gitmeye çalışıyorum. Bir de Türkçe dile çok önem veriyorum. Parmak oyunu, tekerlemelere mutlaka yer veriyorum. Tekrarlamalara çok önem veriyorum. Tekrar ederek kalıcı hale geliyor. Benim kullandığım teknik prensip şu şekilde mesela bir şarkı öğreteceksem sanat etkinliği saatinde çoğu zaman o şarkıyı açıp dinletiyorum. Çünkü çok kısa sürede ezberlemeleri zor oluyor önceden kulak aşinalığı olursa sonrasında ezberlemesi daha kolay olduğu için arka fonda mutlaka o şarkıyı açmaya çalışıyorum (OÖÖ4);

OÖÖ1'e göre çocukların bilişsel becerileri belli bir yaş grubuna geldiklerinde öğrenebilecekleri ancak sosyal duygusal gelişimin daha sonraya bırakılmadan mutlaka bu dönemde tamamlanması gerektiğini ve okul öncesi eğitim kurumunda yapılan uygulamaların da bu yönde olması gerektiğini düşündüğü görülmektedir. OÖÖ1 okul öncesi öğretmenlerinin bu dönemde değerler eğitiminin çocuklara olan faydasına değinmiş ve yapılması gereken uygulamalar arasında olduğunu düşündüğü görülmüştür.

OÖÖ4; okul öncesi öğretmenlerinin çocuklara verilmesi gereken kazanım ve göstergeleri gerek oyun üzerinden gerekse drama yolu ile vermelerinin çocukta daha kalıcı öğrenmeler sağlayabileceğini düşünmektedir. Çocukların gördükleri, yaparak yaşayarak öğrendikleri bilgilerin sadece duyarak edindikleri bilgilerden daha kalıcı olduğunu düşünmekte ve tekrarların farklı etkinlikler yolu ile yapılmasının çocukların öğrenmelerine katkısı olduğunu düşündüğü görülmektedir.

Sosyal duygusal alanda çocukta evrensel ahlaki değerler geliştirilmeli. Çocuk bir gün bir yerde cezalandırılacağı için değil doğru olan davranışı gerçekleştirmeyi tercih ettiği için olumlu davranışları geliştirmelidir. Mesela birinin eşyasını izinsiz aldığı anda kendini kötü hissedeceği duygusunu geliştirmelidir. Bilişsel alan kazanımları çocuğun daha çok hayal gücünü geliştiren kazanımlar olmalıdır. Analitik düşünme, problem çözme becerilerini geliştirmeli, hazır bilgiyi değil bilgiye ulaşma yöntemlerini geliştirme üzerine olmalıdır. Ben eğitim öğretimde önce çocuklarımı seviyorum. Çünkü çocukları sevmeyen kişiler okul öncesi öğretmeni olmamalı. Bu sevmeden yapılabilecek bir iş değil. 11 yıllık meslek hayatımda olumsuz olarak karşılaştığım durumların çocuklar üzerinde yarattığı kötü kalıcı etkileri zaman zaman üzülerek izledim. Kimse mükemmel değildir ancak bir okul öncesi öğretmeni önce çocukları sevmelidir. O yüzden bana göre temel ihtiyaç sevgi. Uygulamalar da bu şekilde olmalıdır (OÖÖ6);

OÖÖ6'ya göre okul öncesi eğitimde çocukların evrensel ahlaki değerlerini geliştirici etkinlikler yapılmasının çocukların sosyal duygusal alandaki gelişimini sağlaması bakımından gerekli bir uygulama olduğu anlaşılmaktadır. Çocuğun doğru olan davranışı tercih etmesi bunu içselleştirmesini sağlayacağı uygulamalara yer verilmesi gerektiği görülmektedir. Yine OÖÖ6'ya göre bilişsel alanda çocukların hayal gücünü geliştirici etkinliklerin yapılması, hazır bilginin sunulmasından ziyade çocukların bilgiye ulaşma yöntemlerini geliştirici uygulamalar yapılması gerektiği anlaşılmaktadır. Okul öncesi öğretmenlerinin bilgi ve becerilere yönelik uygulamaları kapsamında önce çocukları sevmesi gerektiği ve uygulamalarını bu duyguya göre yapması gerektiğinin okul öncesi dönem çocukları açısından önemli olduğunu düşündüğü anlaşılmaktadır.

Küçük kas gelişimi bizde çok önemli. Örneğin hamur oynadığı için parmakları gelişmiş oluyor. Ayakkabı bağcıklarını bağlama ya da düğmelerini ilikleme, fermuar çekme, çatalını tutup ağızına götürme gibi becerileri okulumuzda öğreniyorlar. Ama okul öncesi eğitim almadan ilkokula başlayan bir çocuğun bu konularda zorlandığını düşünüyorum. Çocuklar hayata dair her şeyi öğrenmelidir bence. Sadece sayı saymak, renkler ya da kavramlar değil hayata dair her şey olabilir. İletişim kurma- konuşma becerileri, beslenme alışkanlıkları, sevgi, saygı, merhamet gibi değerler eğitimine ait olan her şeyi öğrenmelidir (OÖÖ7);

Bilişsel alanda kavramlarımız, kazanım göstergelerimiz var. Bunları çocuklara veriyoruz ve rutin kullanıyoruz. Çocuklara yeteri kadar uyarın verilmesi gerekiyor. Oyunların açık uçlu olması çok önemli bilişsel kapasitelerini artırmak adına. Farklı sorular sormak, scamper soruları sormak çok önemli. Bilişsel gelişime uygun kazanım göstergelerinin veriliyor olması bence okul öncesi eğitim için yeterli. Sosyal duygusal alanda verilmesi gereken kazanımları tek bir etkinlikte veremiyorsunuz. Bu nedenle okul başladığından bitişine kadar sizin sınıfta yaptığınız örnek davranışlar bu süreci yönlendiriyor. Öğretmen teşekkür ediyorsa, affedersin diyorsa çocuklara bunu örnek olarak gösteriyorsa çocuklar da bunları örnek olarak kullanmaya başlıyorlar. Sosyal duygusal alanda verilen kazanımların tamamen bir süreç olduğunu düşünüyorum. Hayatın akışında zaten bun vardır biz bunu sınıf içine uyarlayabilirsek çocuklar bu becerileri zaten kazanıyor. Paylaşmak, yardımlaşmak gibi konuları tamamen sürece yayıyorum. Bunun dışında okul öncesi dönemde çocuklar iyi insan olabilmeleri için değerler eğitimi uygulanmalıdır. Çocuk kare çizmeyi ileriki yaşında da öğrenebilir ama iyi bir arkadaş olabilmeyi, arkadaşlarına ya da büyüklerine iyi davranabilmeyi, birini gördüğünde ona yardım edebilmesi benim için çok daha önemli. Bu yaşantının ileride de devam edeceğini düşünüyorum. O yüzden her zaman teşekkür eden, affedersiniz diyen, arkadaşlarına günaydın diyebilen güzel sihirli kelimeler isterim her zaman. Sınıfımdan da böyle mezun olmalarını isterim. Çünkü okul öncesi dönemin, hayatın küçük bir simülasyonu olduğunu düşünüyorum (OÖÖ8).

OÖÖ7'ye göre okul öncesi eğitimde çocuklara sadece bilişsel alan kazanımları ve kavramları değil, onları hayata hazırlayıcı tüm etkinliklerin uygulanması gerektiğini düşündüğü görülmektedir. Küçük kas gelişimini sağlayan etkinliklerin de yapılması gereken uygulamalar arasında olduğu, çocukları ilkökula hazırlamada faydalı olduğunu düşünmektedir.

OÖÖ8'e göre ise; okul öncesi eğitimde bilişsel alan kazanımlarının farklı sorular ve scamper gibi farklı uygulamalar yoluyla verilmesi gerektiği görülmektedir. Yine OÖÖ8'e göre sosyal duygusal alanda çocuklara kazandırılması gereken kazanım ve göstergelerin verilebileceği tek bir etkinlik yoktur. OÖÖ8'in; okulun başlamasından bitişine kadar olan süre zarfında öğretmenin örnek davranışları ve çocukları yönlendirmesi çocukların bu alanda gelişmelerinde yapılan etkinliklerden daha önemli olduğunu düşündüğü görülmektedir.

“Okul öncesi öğretmenlerinin yapmamaları gereken uygulamalar” temasında gruplandırılan örnek öğretmen ifadeleri şu şekildedir:

Sevgisiz, tutarlılık göstermeyen, çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını bilmeyen ve önemsemeyen, ilgisiz, empati yeteneği olmayan ceza yöntemini uygulayan bir öğretmen olmamalı (OÖÖ1);

Bazen biz okul öncesi öğretmenleri rehber olmamız gerektiğini kaçırıyoruz. Sadece öğretici konumuna geçtiğimiz zamanlar çok oluyor. Üniversitedeki hocalarımız bunun üzerinde çok dururdu. Göreve ilk başladığımız zamanlarda bu acemiliğe çok düşüyoruz. Zannediyoruz ki herkesin aynı şekilde yaptığı bir sanat etkinliği dört dördlüktür ve öğretmen yeterliliği gibi alguluyor. Biz rehber olmayı atlamamalıyız. Sadece öğretici olmamalıyız. Çocuğun keşfetmesine fırsat vermeliyiz. Çünkü çocuk ilkökula başladığı zaman zaten öğretmen sürekli bir öğretici durumunda olmak zorunda. Çocuklar ileriki zamanlarda daha yaratıcı daha özgün ürünler oluşturabilecek bireyler olma kısmını biz ilkökulda maalesef körelttığımız için okul öncesinde de biz bunu vermediğimiz zaman ergenliğe geldiğinde tren kaçmış oluyor. Bizim yapmamız gereken rehber olmaktır. Bu hataları yapa yapa öğrenmiş bir öğretmen olarak söylüyorum. İlk zamanlarda o daha doğruymuş gibi geliyor ama hatalıymış (OÖÖ2);

OÖÖ1'in, okul öncesi öğretmenlerinin çocuklara sevgisiz, ilgisiz olmalarını ve empati yapmadan eğitim vermelerini, eğitimde ceza yöntemini uygulamalarını bu süreçte yapılmaması gereken uygulamalar arasında olduğunu düşündüğü görülmektedir. OÖÖ2'in

ise; okul öncesi öğretmenlerinin öğretici konumundan ziyade rehber konumunda olup çocuklara yol göstermeleri gerektiğini, çocukların keşfetmeleri ve özgün eserler ortaya çıkarmalarının herkesin aynı yaptığı etkinliklere göre çocuklara daha faydalı olduğunu düşündüğü görülmektedir.

Okul öncesi öğretmenleri çocukları zorlamamalıdır. Çocukların kendi sınırından daha fazlasını beklememeliler. Ayrıca harfleri öğretmeye de karşıyım. İki yıl önce el yazısı vardı. Şimdi dik yazı var. Çocuk büyük harfleri ve adını yazabilir ama diğer harfleri okuması ve yazması bence uygun değil (OÖÖ3);

Hazır vermemeli yani ben kestim sen yapıştı ya da ben söyleyeyim sen tekrar et değil. Mesela drama yaptırırken çoğu öğretmen hazır senaryoyu yazıp şunu şunu söyleyeceksin diyor çocuğa hazır cümleleri söylüyor. Ama dramanın amacı bu değil. Drama doğaçlamadan oluşmaz. Yani kendini ifade edebilme becerisi ise bu eğer çocuk kafasında oluşturduğu şeyleri kendisi telaffuz etmeli. Bir hata varsa biz elbette orada devreye girip düzeltebiliriz ama hazır kalıpların içine sokmaya çalışmamalıyız çocukları bence en önemlisi bu. Sadece drama için değil örneğin 5 rakamını anlatırken 5 rakamını şişman göbekli bir çocuğa benzetiyorum ama belki çocuk onu şişman göbekli bir çocuğa değil de balık yemiş bir timsaha benzetmek istiyor. Ama biz göbekli dediğimizde onun düşüncelerine ket vurmuş oluyoruz. Çok fazla müdahale etmeden bir şeyler yapmaya çalışmalıyız (OÖÖ4);

OÖÖ3, okul öncesi öğretmenlerinin çocukları eğitim sürecinde herhangi bir duruma zorlamamaları, çocuklardan onların yapabileceğinin üzerinde beklentiye sahip olmamaları gerektiğini düşünmektedir. Bunun yanında, eğitim sürecinde çocuklara harf öğretimi yapılmaması gerektiği ve okuma yazma çalışmalarının uygun olmadığını düşündüğü de OÖÖ3'ün görüşleri arasındadır. OÖÖ4 ise; çocukların kendi eserlerini özgün bir şekilde kendilerinin oluşturması, drama çalışmalarında konsepte uygun sözcükleri ve rolü kendilerinin canlandırması gerektiğini düşündüğü anlaşılmıştır. Bu durumun sadece sanat ve drama çalışması için geçerli olmadığı mesela bilişsel alan çalışmalarında rakamları bir şekil ya da nesneye benzetirken de çocuğun hayal gücüne bırakılmasının gerektiği, onların öğretmenlerin kalıplarına göre değil çocukların kendi hayal dünyalarına göre yetiştirmeleri gerektiğini düşünmekte olduğu anlaşılmıştır.

Her şeyi biz hazır vermemeliyiz çocuklara. Etkinliklerde de bu böyle gözlemlememiz gerekiyor yani kendileri bakalım oyun kurabiliyorlar mı bir ilişki başlatabiliyorlar mı? Her şeyi bu anlamda öğretmenin yapması hazır oyun hazır etkinlik vs. yapmamamız gerekiyor. Biraz da çocuğun hayal dünyasına bırakmamız gerekiyor (OÖÖ5)

Bence harf öğretimi asla yapılmamalı. Öğretmenin bu konudaki tavrı çok önemli her öğretmen farklı bir tavır sergiliyor bu konuda ama eğer çocuk çok meraklı ise bu merakı köreltmeden doğru cevaplarla yönlendirilmeli. Okuma yazma öğretmek hiç doğru değil bana göre çünkü bizler bu konuda eğitim almadık (OÖÖ8).

OÖÖ5'in ifadesine göre okul öncesi öğretmenlerinin çocuklara kazandırılması gereken kazanımları çocuklara hazır vermemesi, bir iletişim kurma sırasında öğretmen çocuklar adına iletişimi başlatmaması, onların başlatmasını sağlaması okul öncesi öğretmenlerinin yapmamaları gereken uygulamalardan olduğu anlaşılmaktadır. OÖÖ8'e göre ise; okul öncesi öğretmenlerinin harf öğretimi ve okuma yazma eğitimlerinin olmadığı, bunları öğrenmeye hevesli olan çocuğun köreltilmemesi adına sadece yönlendirme yapmaları

gerektiğini düşündüğü görülmüştür.

“Okul öncesi ve birinci sınıf öğretmenleri arasındaki iş birliğinin gerekliliği” temasında gruplandırılan örnek öğretmen ifadeleri şu şekildedir:

Okul öncesi öğretmenleri ve birinci sınıf öğretmenleri arasında iş birliği olmalı. Fakat bu iş birliğini sağlamak çok zor. Çünkü ilkökul öğretmenleri çocuklara biraz daha akademik açıdan yaklaşıyor. Onların öncelikli hedefleri okuma yazma öğretmek ve bilişsel beceriler kazandırmak. Okul öncesi eğitim de ilkökulun ilk basmağı. Oyun yolu ile öğrenme asıl hedefimiz. Bu açıdan okul öncesi ile ilkökul arasında ayrılıklar oluyor (OÖÖ1);

Okul öncesi ve birinci sınıf öğretmenlerinin iş birliği yapmaları gerektiğine inanıyorum. Çünkü çocukların eksik veya iyi taraflarını görmeleri için iş birliği gerekli. Birinci sınıfı öğretmenleri bize şu taraf geliştirilse daha iyi olur derler, biz ailelere şunun üstünde durulsa daha iyi olur şeklinde söylesek faydalı olur (OÖÖ3);

OÖÖ1’e göre okul öncesi öğretmenleri ve birinci sınıf öğretmenleri arasında iş birliğinin mutlaka olması gerektiği ancak bu iş birliğini sağlamanın zor olduğunu düşündüğü anlaşılmaktadır. OÖÖ1, birinci sınıf öğretmenlerinin çocuklara genelde eğitim verme amacıyla olduğu, bilişsel alan kazanımlarına yönelik olarak çocuklara daha çok akademik açıdan öğretime öncelik verdiklerini; okul öncesi öğretmenlerinin ise öğretim sırasında daha çok oyun yolunu tercih ettiği bu sebeple okul öncesi ve birinci sınıf öğretmenleri arasında ayrılıkların olduğunu düşündüğü anlaşılmaktadır. OÖÖ3’e göre ise okul öncesi öğretmenleri ve birinci sınıf öğretmenleri arasındaki iş birliği çocukların özelliklerini tanımları bakımından gerekli olduğunu, karşılıklı fikir alışverişi ve iş birliğinin çocukları geliştirmek adına faydalı bir uygulama olduğunu düşündüğü anlaşılmaktadır.

İş birliği yapmalılar. En önemli fark burada ses farkındalığında ben çok hissediyorum bunu. Mesela biz ses farkındalığı kazandırırken veli profilinde ve dışarda bu ses öğretimi olarak geçiyor. Ve bazı öğretmen arkadaşlar yazmayı bilmelerini büyük e küçük e ayrımı da yapacaksın şeklinde istiyorlar. Aslında birinci sınıf öğretmenleri ile irtibat kurmamız hangi sıralamayla ses farkındalığı oluşturduğumuzu paylaşmamız işleri kolaylaştırır. Birinci sınıfta yapılanlar hakkında bilgimiz olduğunda biz okul öncesinde bir adım daha geriden gelerek onlara nasıl yardımcı olabileceğimiz konusunda fikrimiz olur. Hangi anlamda gelişmiş olsun bu çocuk ki birinci sınıfta daha da ileriye gitsin konusunda bir fikrimiz olur. Rakamlarda da aynı şekilde. Biz farkındalık oluşturmaya çalışıyoruz ama yazamıyorsa da bir zorunluluk yok. Her alanda aslında irtibat halinde olsak anasınıfı ile birinci sınıfın ayrımını yapabilmiş oluruz. İkisi birbiri ile aynı gibi görünüyor müfredatın dışında birçok şey öğretiliyor. Müfredat dışı öğretim sınırsız ama biz en azından yön verebiliriz (OÖÖ4);

İş birliği olmalıdır ancak bu iş birliği ülkemizde yoktur. Bence bu birçok çocuğun başarısız olmasına sebep olmaktadır. Okul öncesi yıllarında çok başarı gösteren çocuklar ilkökulda anlamsız şekilde geri gitmektedir. Bu iş birliğinin sağlanmasının temeli öncelikle okul öncesi öğretmenlerinin eğitim öğretim şartlarının (ders saati, yardımcı personel, sınıf mevcudu...) iyileştirilmesini daha sonra da okul öncesi öğretmenlerinin ayrıntılı işlevsel portfolyo çalışmalarını yapması ve bu dosyaların özenle ilkökula ulaştırılması, son olarak ilkökul öğretmenlerince incelenmesidir. Her çocuk farklı ve özeldir. Ve uygun yöntem uygulandığında mutlaka başarıya ulaşacaktır (OÖÖ6);

Bence çok önemli çünkü o çocuğun bir önceki kademedeki neler yaptığını okul öncesi öğretmeni biliyor. Bu konuda birinci sınıf öğretmenlerine bilgi vermesi o çocuğu tanımak açısından birinci sınıf öğretmenlerine çok faydalı olacaktır. İletişimde olmak güzel bu konuda. Örneğin o çocuğun velisi hakkında bilgi veriyorsunuz, tavrı, mizacı, neleri yapıp yapamayacağı hakkında bilgi verebiliyorsunuz. Bu yüzden birinci sınıf öğretmenleri aslında çocuğun kapasitesi hakkında da okul öncesi öğretmenlerinden bilgi alabilir. Bu nedenle iş birliği yapmalarının iyi olacağını düşünüyorum (OÖÖ8).

OÖÖ4, OÖÖ6 ve OÖÖ8’e göre okul öncesi öğretmenleri ve birinci sınıf öğretmenleri

arasındaki iş birliği çocukların birinci sınıfa gittiklerinde yapacakları uygulamaları anlamak adına faydalıdır. Okul öncesi öğretmenlerinin portfolyo çalışmaları yapmaları gerektiği ve bunların birinci sınıf öğretmenlerine aktarılması gerektiği, çocuğu en iyi okul öncesi öğretmenin tanıdığı ve çocuklar hakkında daha fazla bilgi sahibi oldukları düşündükleri anlaşılmıştır. OÖÖ4, OÖÖ6 ve OÖÖ8 bu sebeple bu iş birliğinin mutlaka olması gerektiğini belirtmişlerdir.

“Okul öncesi öğretmenlerinin zorlandıkları durumlar” temasında gruplandırılan örnek öğretmen ifadeleri şu şekildedir:

En çok zorlandığım kısımlar kalabalık sınıflar, aile ile iletişim bozuklukları, çocukların çok hareketli dönemde olmaları, çocuklarda görülen dil gelişimi geriliği, anne ve babadan ayrılma kaygısı, çocukların kendini yeterince ifade edememeleri (OÖÖ1);

En zorlandığım durum velilerle iletişim kurmak. Sınıf içi işin en halledilebilir kısmı. Çocuklarla olan sorunları çözmek nispeten daha kolay. Fakat sınıfta olan olumsuz durumları veliye anlatırken bazen veli bunu kabul etmiyor ve sıkıntı yapıyor. Ya da velinin iletişim dili, iletişim becerisi ve iletişime istekli olup olmaması gibi etkenler sınıf içine direkt yansıyor. Bence en zor kısım bu. Zaten çocukta gördüğümüz olumlu olumsuz bütün davranışlar bizim hareketlerimizin yansıması. O yüzden çocukta olan olumsuz bir davranış çocuğun hatası değil velideki bir aksaklık ya da düşünememe olarak bakıyorum. İletişime açık olan veli ile her şey daha kolay oluyor sınıfta bir kriz durumu bile olsa rahat çözülüyor (OÖÖ2);

OÖÖ1’e göre okul öncesi öğretmenlerinin kalabalık sınıflar, öğretmen aile arasındaki iletişimden kaynaklı sıkıntılar ve çocukların çok hareketli bir dönemde olmalarının okul öncesi öğretmenlerinin zorlandıkları durumlar arasında olduğunu düşündüğü anlaşılmaktadır. OÖÖ2’ye göre ise okul öncesi öğretmenlerinin en çok veli ile iletişimi sağlama noktasında sıkıntı yaşadığı, çocuklarda görülen bazı durumların veliye aktarılmasının veli tarafından sorun yapıldığını düşündüğü anlaşılmıştır.

Okul öncesi eğitimde özellikle bu yıl çocukların okula uyum sağlamalarında zorlandım. Çünkü çok farklı çocuklar vardı. Kimi hiperaktif kimisinde konuşma geriliği, kimisinde annesinden ayrılamama gibi davranışlar olduğu için zorlandım. Bu konularda önlem olarak ailelerin bilinçlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Ailelere eğitim verilmeli ve sürekli diyalog halinde olunmalı. Çocuğa nasıl davranması gerektiği konusunda ailelere yol gösterilmeli (OÖÖ3);

En çok zorlandığım durumlar veli baskısı. Çocuklardan çok velilere göre şekillenmeye çalışıyoruz. Çocuğun memnuniyetinden çok velilerin memnuniyeti ön plana çıkıyor. Çocuğun üzerinde hakimiyet, otorite kurmaya çalışıyoruz ama veliler bize ket vuruyor. Bu durum bizi çok zorluyor son yıllarda. Çocuklar bize bir emanet gibi bırakılıyor ve biz elimizden geleni yapıyoruz. Ancak herkes kendi çocuğuna bireysel olarak ayrı bir ilgi gösterilmesini istiyor. Çocuğa bağımsızlık vermiyorlar veliler kendileri ön planda olmaya çalışıyorlar. Diğer bir konu da çocukların teknolojik aletlerle geçirdikleri zamanı sınırlandırmıyorlar. Zaten tamamen sifira indirilsin diyemeyiz hiçbirimiz yapamayız ancak bunda bir süre sınırlaması olması gerekiyor bu sınırın ucunu kaçırıyoruz. Evde ve okulda da bunu toparlamak çok zor oluyor. Hadi artık derse geçelim dediğimizde çocuk oflamaya başlıyor odaklanmakta sorun yaşıyor algılarını kapatıyor ve kendini ifade etmekte zorlanıyor. Bu zorlukların üstesinden gelmek için öncelikle mesela akıl zekâ oyunları ya da sokak oyunları gibi etkinliklere ağırlık verebiliriz evde ve okulda. Direkt yasak koyamayız tabii ki ama farklı faaliyetler ekleyebiliriz. Mesela çocuk çok fazla tablete yöneldiyse ebeveynler akıl zekâ oyunları oynamaya teşvik edebilir. Tamamen çocuğun ilgisini yönlendirmekle alakalı. Çocuk ne zaman boş kalırsa o zaman tabletlere yöneldiklerini düşünüyorum. Çocuk mesela hobi geliştirebilir. Boncuk dizme ahşap boyama ya da jimnastik kursu gibi farklı faaliyetlere yönlendirilebilir. Böylelikle boş kaldıkları zaman dilimini daha aktif ve daha eğlenceli çocuğa yönelik şeylerle doldurmuş olacağız. Bu şekilde aşabiliriz (OÖÖ4).

OÖÖ3'e göre okul öncesi öğretmenleri çocukların okula uyum sağlamaları noktasında belirli sıkıntılar yaşamaktadır. Ailesinden ilk kez ayrılan çocuk farklı bir ortama girdiği için bu zorluk ortaya çıkmaktadır. OÖÖ3'e göre bu sıkıntıların aşılmasının yolunun aile eğitimi verilmesi ve velilerle sürekli diyalog halinde olunması gerektiğini düşündüğü anlaşılmıştır.

OÖÖ4'e göre ise okul öncesi öğretmenlerinin en çok velilerin baskısından dolayı sıkıntı çektiğini düşündüğü görülmüştür. Velilerin tüm çocukların önemli olduğu konusunu kaçırdıkları, herkesin kendi çocuğuna öncelik verilmesi gerektiğini düşündüklerini ifade etmiştir. OÖÖ4 veli baskısının yanında velilerin çocuklarını teknolojik aletleri kullanma konusunda sınırlama getirmediikleri için çocuğun okulda odaklanma sorunu yaşadığını bunun da üstesinden çocukları akıl zekâ oyunları, sportif faaliyetler ve el becerilerini geliştirici çeşitlik etkinlikleri uygulama yolu ile gelinebileceğini düşündüğü anlaşılmıştır.

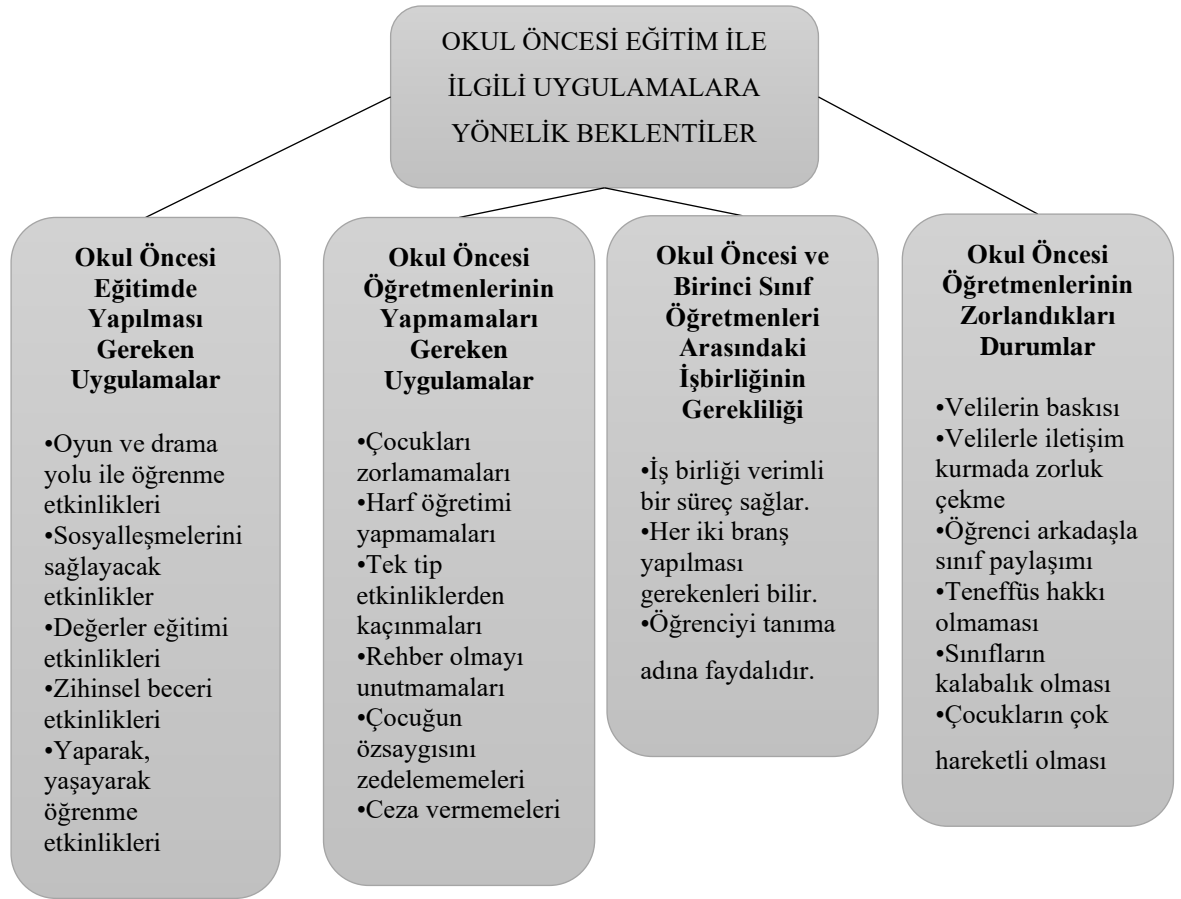
Zorlandığım durumlar, kendi sınıfım olmadığı için meslek ahlakı olarak müdahale edemediğim durumlardır (OÖÖ6);

Sınıftan ayrılamamız bazen zor oluyor bizim için ara vermeden eğitim yaptığımız için. 25 çocukla çalıştığımızda her çocuğa yetemeyebiliyoruz maalesef. Bazı çocuklarımız kesmede zorlandığı zaman onunla birebir iletişime geçmemiz gerekiyor. Bu konularda çok zorlandığım oldu. Bu zorlukların üstesinden çocukları grup yaparak geldiğimi hissediyorum. Örneğin bir çocuk makas konusunda çok iyi ise biraz daha zayıf olan çocuğumuzu onun yanına oturtuyorum ve arkadaşına yardımcı oluyor (OÖÖ7).

OÖÖ6, sınıfını ikili eğitimden dolayı diğer öğretmen arkadaşı ile paylaşmak zorunda olduğunu ve bunun kendisinin yaşadığı bir zorluk olduğunu ifade etmiştir. OÖÖ7 ise; okul öncesi öğretmenlerinin kesintisiz eğitimden dolayı sınıfta ayrılamadıklarını bu durumun onları zorladığını ifade ederek sınıfların kalabalık olmasından dolayı her çocukla tek tek ilgilenmenin zorluğundan söz etmiştir. OÖÖ7'ye göre bu zorlukların üstesinden akran eğitimi yoluyla gelinebileceğini, bazı konulardaki becerileri gelişmiş olan çocukların geliştirilmeye ihtiyaç duyan çocuklara yardımcı olunarak gelinebileceğini düşündüğü anlaşılmaktadır.

Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim ile ilgili uygulamalara yönelik beklentileri aşağıda Şekil 2'de özetlenmiştir.

Şekil 2. Okul öncesi eğitim ile ilgili uygulamalara yönelik beklentiler

Şekil 2'ye göre okul öncesi öğretmenlerinin uygulamalara yönelik beklentileri kapsamında okul öncesi eğitimde değerler eğitimi, zihinsel beceri etkinlikleri, çocukların yaparak ve yaşayarak bilgi ve davranış edinecekleri etkinliklerin yapılması gerektiği anlaşılmaktadır. Okul öncesi öğretmenlerinin çocuklara sosyalleşmelerini sağlayıcı etkinlikler sunmaları ve öğrenme etkinliklerini drama ve oyun yolu ile kazandırmaları da çocukların öğrenmelerinin kalıcı olması bakımından önemli olduğu çıkarımı yapılmaktadır.

Okul öncesi eğitiminde okul öncesi öğretmenlerinin yapmamaları gereken davranışlar öğretmenlerin çocukları zorlamamaları, tüm çocukların aynı etkinliği aynı şekilde yapacakları etkinliklerin yerine özgün etkinlikler yapılması, çocuklara harf öğretimi yapılmaması gerektiği görülmektedir. Okul öncesi öğretmenleri çocuklara ceza vermemeli, çocuğun öz saygısını zedeleyici uygulamalardan kaçınmalı ve çocuklara rehber olması gerektiğini unutmaması da çıkarımlar arasındadır.

Okul öncesi ve birinci sınıf öğretmenlerinin iş birliği yapmasının çocukları daha iyi tanıma adına verimli bir çalışma olacağı, her iki branşın da eğitim sürecinde yapmaları ve

yapmamaları gereken davranışı bilmeleri ve uygulamalarını bu şekilde yürütmeleri bakımından gerekli olduğu görülmektedir.

4.1.2. Birinci Sınıf Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitimden Beklentilerine Yönelik Bulgular

Birinci sınıf öğretmenlerinin okul öncesi eğitimden beklentilerini anlamak amacıyla iki ana tema oluşturulmuştur. Bu ana temalar sınıf öğretmenlerinin bilgi ve becerilerle ilgili beklentileri ve sınıf öğretmenlerinin uygulamalarla ilgili beklentileri olarak belirlenmiştir. Sınıf öğretmenlerinden elde edilen verilerin analizi sonucu oluşturulan ana temalar, alt temalar ve göstergeler Tablo 5 ve 6'da özetlenmiştir. Araştırma bulgularını destekleyen örnek öğretmen ifadelerini özetleyen göstergelere tablolarda ve açıklamalarda yer verilmiştir.

Birinci ana tema olan sınıf öğretmenlerinin bilgi ve becerilerle ilgili beklentileri Tablo 5'te özetlenmiş alt temalar ve araştırma bulgularını destekleyen göstergelere yer verilmiştir.

Tablo 5. *Sınıf Öğretmenlerinin Bilgi ve Becerilerle İlgili Beklentileri*

Ana Tema	Alt Temalar	Göstergeler
Sınıf Öğretmenlerinin Bilgi ve Becerilerle İlgili Beklentileri	1. Okul Öncesi Eğitim Hakkındaki Genel Görüşler	<ul style="list-style-type: none"> •1.Sınıfa hazırlar. (SÖ3, SÖ5, SÖ7, SÖ8) •Hazır bulunuşluk sağlar. (SÖ1) •Çocukların tüm alanlarda gelişimlerini sağlar. (SÖ4, SÖ5, SÖ6) •Sosyalleşmenin ilk adımıdır. (SÖ7, SÖ8) •Eğitimin ilk basamağıdır. (SÖ1, SÖ2, SÖ4, SÖ6, SÖ7, SÖ8)
	2. Okul Öncesi Eğitimin Zorunlu Olması	<ul style="list-style-type: none"> •Mutlaka zorunlu olmalıdır. (SÖ1, SÖ2, SÖ3, SÖ4, SÖ5, SÖ6, SÖ7, SÖ8) •Fırsat eşitliği sağlar. (SÖ1, SÖ5, SÖ6, SÖ7) •Anaokullarının sayısı artırılmalı (SÖ1) •Ailelerin inisiyatiflerine bırakılmamalıdır. (SÖ7)
	3. Okul Öncesi Eğitim Alan Öğrencilerin Avantajlı Yönleri	<ul style="list-style-type: none"> •Özgüven sahibi olmaları (SÖ2, SÖ6, SÖ7, SÖ8) •Birinci sınıfa hazır olmaları (SÖ1, SÖ2, SÖ3, SÖ5, SÖ6, SÖ7, SÖ8) •Motor becerilerin gelişmiş olması (SÖ1, SÖ2, SÖ3, SÖ4, SÖ5, SÖ7, SÖ8) •Kavramları öğrenmiş olmaları (SÖ1, SÖ2, SÖ4, SÖ8) •Bağımsızlık sistemlerinin gelişmiş olması (SÖ4) •Okul kültürünü tanımış olmaları (SÖ1, SÖ2, SÖ6, SÖ7) •Sosyal, duygusal olarak gelişmiş olmaları (SÖ1, SÖ2, SÖ6, SÖ7)

Tablo 5’te görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin okul öncesi eğitim kapsamında bilgi ve becerilerle ilgili beklentileri 3 alt temada gruplandırılmıştır. Bu alt temalar; okul öncesi eğitim hakkındaki genel görüşler, okul öncesi eğitimin zorunlu olması ve okul öncesi eğitimi alan çocukların avantajlı yönleri olarak belirlenmiştir.

“Okul öncesi eğitim hakkındaki görüşler” alt temasında gruplandırılan örnek öğretmen ifadeleri şu şekildedir:

Eğitimin anne karnından itibaren başlaması gerektiğini günümüzde kavramış olduğumuzu düşünürsek, okul öncesi eğitimi, çocuklarımızın Temel eğitime daha sağlıklı ve hazır bulunuşluk düzeyi yüksek bir şekilde başlayabilmeleri için gereklidir (SÖ1);

Okul öncesi eğitimin çocukları birinci sınıfa hazırlamak açısından gerekli olduğunu düşünüyorum (SÖ3);

Okul öncesi eğitim döneminin en çok üstüne düşülmesi gereken eğitim dönemi olduğunu düşünüyorum (SÖ4);

Okul öncesi eğitimin çocukları ilkokula hazırlama açısından da daha sonraki yıllarda çocukların gelişimi açısından da çok önemli olduğunu düşünüyorum (SÖ5);

SÖ1, SÖ3, SÖ4 ve SÖ5’in; okul öncesi eğitim çocukları sağlam bir temelle ilkokula başlatma ve çocukların ilkokula hazır bulunuşluk seviyesini artırma bakımından eğitim sürecinde en çok üstüne düşülmesi gereken dönem olarak gördükleri anlaşılmaktadır.

Okul öncesi eğitim, eğitim öğretimin olmazsa olmaz bir parçası. Çocukların kendi güvenli alanlarından çıkıp, sosyalleşmelerinin ilk adımı olarak görüyorum (SÖ7);

Okul öncesi eğitim bence normal temel eğitimin ön koşuludur. Okul öncesi eğitimin gerekli ve elzem olduğunu, Türkiye’nin eğitim politikalarının vazgeçilmez eğitim basamaklarından biri olduğunu düşünüyorum (SÖ8).

SÖ7 ve SÖ8’e göre okul öncesi eğitimin eğitim öğretim sürecinin tamamlayıcı parçası ve temel eğitimin ön koşulu olarak görülmekte olduğu, ülkemizin eğitim politikasının temel ve üzerinde önemle durulması gereken bir basamak olduğu düşünüldüğü anlaşılmaktadır. Aynı zamanda okul öncesi eğitimin çocukların ailelerinden ilk kez ayrılmaları bakımından sosyalleşmelerini sağlayan ilk kurumlar olarak görüldüğü anlaşılmaktadır.

“Okul öncesi eğitimin zorunlu olması” alt temasında gruplandırılan örnek öğretmen ifadeleri şu şekildedir:

Okul öncesi eğitimi kesinlikle zorunlu olmalı fakat taşıma kapsamında olmamalıdır. Eğitimde fırsat eşitliğinden hareketle anaokullarının sayısı artırılmalıdır.” (SÖ1);

Diğer eğitim öğretim kademeleri zorunlu ise okul öncesi eğitim de zorunlu olmalı diye düşünüyorum (SÖ2);

Keşke zorunlu olsa biz de daha sağlıklı bir eğitim öğretime başlasak. Çünkü birinci sınıf çok zor gerçekten. Bizim mesleğimizde en zorlu senemiz birinci sınıf oluyor (SÖ6);

Eğitim gibi önemli bir konunun ailelerin inisiyatifine bırakılmaması gerektiğini düşünüyorum. Ülkemizde yaşayan birçok çocuğun da eşit imkanlara sahip olmadığını düşünürsek. Devletin bunu ele alarak ve geçerli ya da geçersiz tüm bahaneleri ortadan kaldırarak, eğitimi ailelerin ayağına getirmesi gerekiyor (SÖ7).

SÖ1 okul öncesi eğitimin zorunlu olması gerektiğini ancak taşıma kapsamına alınmaması gerektiğini düşündüğü anlaşılmaktadır. SÖ2, SÖ6 ve SÖ7’nin ise diğer eğitim öğretim kademelerinin zorunlu olduğu gibi okul öncesi eğitim de zorunlu olması gerektiğini,

diğer eğitim kademelerinde olduğu gibi ailelerin gönüllülük esasına bırakılmayacak kadar önemli olduğunu ve fırsat eşitliğini sağlamak bakımından okul öncesi eğitimin zorunlu eğitim kapsamına alınması gerektiğini düşündükleri anlaşılmaktadır.

“Okul öncesi eğitimi alan çocukların avantajlı yönleri” alt temasında gruplandırılan örnek öğretmen ifadeleri şu şekildedir:

Okul öncesi eğitimi alan çocukların derslere ve okula adaptasyonu çok çabuk oluyor. Okul öncesi eğitimi almayan çocukların okula adaptasyonunu sağlasak bile derslerdeki durumlarının biraz daha akranlarına göre geride olduğunu görüyorum. Okul öncesi dönemde çocuklarda birinci sınıfa gelirken, rakamları ve bazı harfleri, sayıları saymayı, boyama yapmayı, kâğıt kesmeyi öğrenip geliyorlar (SÖ1);

Sınıfımda okul öncesi eğitimi alan ve almayan çocuklar var ve onların arasında büyük farklılıklar var. Oryantasyon, psikomotor becerisi gelişimi, toplumsal davranış kuralları, özgüven aşılama gibi konularda okul öncesi eğitim almış olan çocuklar kendilerini belli ediyor. Aynı zamanda okul öncesi dönemde çocuklar şekilleri, benzerlikleri, farklılıkları, büyüklük, küçüklük, öz bakım becerileri, sınıf kuralları ve kalem tutma gibi birçok beceriyi öğrenip geliyorlar (SÖ2).

SÖ1 ve SÖ2; okul öncesi eğitimi alan çocukların okula adapte olma konusunda sıkıntı çekmediklerini, bu durumun da onların ders durumlarına olumlu katkı yaptıklarını belirtmiş ve bunun yanında okul öncesi eğitimi alan çocukların psikomotor alan ve bilişsel alanda da geliştiklerini ifade etmişlerdir. Bu konularda okul öncesi eğitimi almış olan çocukların fark edildiğini düşündükleri anlaşılmıştır.

Okul öncesi eğitimi alan çocuklarım diğerlerine göre daha özgüvenli. Okuma alışkanlığına ve kalem tutma alışkanlığına daha yatkın. Kendilerini daha iyi daha rahat ifade edebiliyorlar. Okul öncesi eğitimi almamış olan çocuklar zorlanıyorlar. Daha çok hasta oluyorlar ve bağışıklık seviyeleri daha düşük oluyor. Okul öncesi dönemde çocuklar kalem tutmayı öğreniyorlar. Hatta bazıları okumayı bile öğrenmiş oluyorlar. Rakamları, renkleri ve bazı şarkıları öğrenmiş olarak geliyorlar (SÖ4);

Sınıfımda okul öncesi eğitimi alan ve almayan çocuklar var. Çünkü zorunlu olmadığı için her çocuk okul öncesi eğitimi almıyor. Okul öncesi eğitim almamış çocuklarda kalem tutma, makasla kesme ve sınırlı alanda boyama ve yazma çalışmalarında zorlanıyoruz. Onların bu konularda çok eksik olduğunu görüyoruz ve sınıfta bu çocukları diğer çocuklara yetiştirebilmek için çok zorlanıyoruz. Bu eğitimi alan çocuklarda bu durumlarda fazla zorlanmıyoruz. İl merkezlerinde okul öncesi eğitim daha çok tercih ediliyor ancak ilçelerde ve köylerde fazla tercih edilmiyor. Bu yüzden sınıflarımız karışık oluyor. Okul öncesi dönemde çocuklar oyunlar ve şarkılar öğreniyorlar genelde. Bunun dışında rakamlar, çizgi ve nokta birleştirme, ritmik sayma, harf temelli değil de ses temelli öğretim verdiğimiz için sesleri fark etmelerini sağlıyorlar. Bu biraz da okul öncesi eğitim aldığı öğretmenle de ilgili oluyor. Çünkü her okul öncesi öğretmeni bunları vermiyor. Ancak genel olarak bunları öğreniyorlar (SÖ5).

SÖ4 ve SÖ5’e göre okul öncesi eğitimin zorunlu olmamasından dolayı her çocuğun bu eğitimi almadığını ve birinci sınıfa başladıklarında okul öncesi eğitimi alan çocukların diğer çocuklara göre daha avantajlı olduklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler bu avantajlar arasında çocukların kendilerini daha rahat ifade edebildikleri, çocukların okuma ve kalem tutma alışkanlığına daha yatkın oldukları, çocukların oyunlar ve şarkılar yolu ile öğrenme etkinliklerini gerçekleştirdiklerini düşündükleri anlaşılmaktadır.

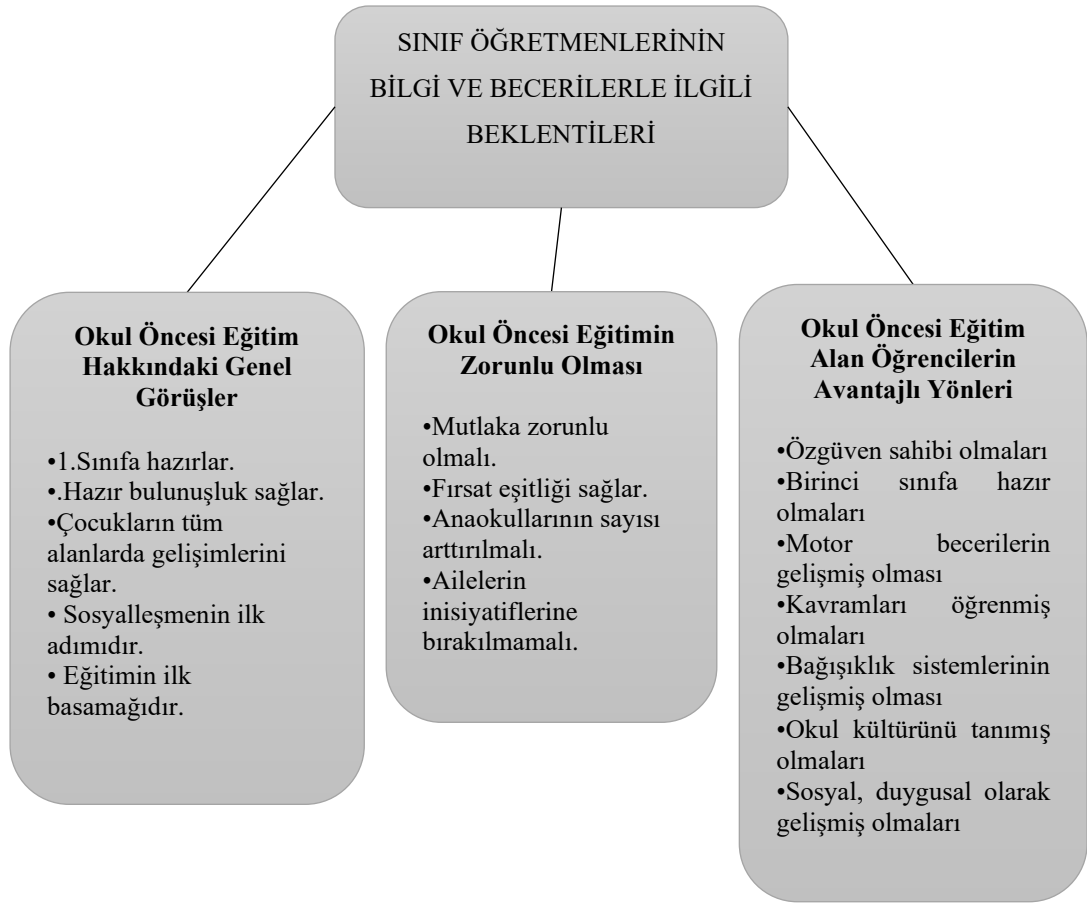
Sınıfımda okul öncesi eğitim alan ve almayan çocuklar var. Bu çocuklar arasında da bariz farklılıklar var. Çocuklar hazır bir şekilde geldiği zaman biz de daha rahat başlıyoruz. Çocukları

okula oryante etmekte zorlanıyoruz çünkü çocuk okul kültürünü tanıyıp gelmiş oluyor. Ama okul öncesi eğitim almamış çocuklar geldiği zaman her şeye en baştan başlamak zorundayız. Bu da zor oluyor. Biz de bir an önce işe koyulalım, okuma yazma öğretmeye, çizgi çalışmaları yapmaya başlayalım istiyoruz. Bu durum da bizim için fark ediyor ancak genelleme yapamayız. Yani okul öncesi eğitim almamış çocuk almış olan çocuktan illa kötüdür demek istemiyorum. Bu bazen genlerle de alakalı olabiliyor. Çocuk hazır geliyor ancak okul öncesi eğitimi almamış da olabiliyor. Ailesi ilgilenmiştir ancak okul öncesi eğitime gönderememiş olabilir. Ancak bu her durum için geçerli değil. Okul öncesi eğitim alan çocuk çoğunlukla parlıyor. Diğer çocuklara bir durumu açıklarken çok emek verirken bu eğitimi alan çocuklara daha az anlatmamız bile yeterli oluyor. Bir de okul öncesi eğitimi alan çocukların daha özgüvenli olduğunu görüyorum. Çünkü çocuk bir şeyleri bilerek hazır bir şekilde geliyor ve yapabildiği zaman kendine güveni de artıyor. Ben yapabiliyorum diyebiliyor. Çocuklar okul öncesi eğitim süresince rakamlar, kalem tutma, makasla kesme, çizgi çalışmaları, şarkılar, oyunlar gibi becerileri bilerek geliyorlar. Hatta bazen sesleri de bilerek geliyorlar. Bu durumda sesleri tanımalarının ötesine geçilmemesi gerekiyor. Bunun dışında ders dışında öğretmeni ile nasıl konuşması gerektiğini, parmak kaldırması gerektiğini, okul kurallarını da biliyorlar. Diğer çocuklar bomboş geldiği için onları sürekli işlemek gerekiyor (SÖ6);

SÖ6'ya göre okul öncesi eğitimi almamış çocuklar eğitim hayatında her şeye sıfırdan başlamakta ve okul öncesi eğitimi almış olan çocuklar ilkokulda diğerlerinden önde olmaktadır. Okul kültürünü tanımış ve okula uyum sağlamış çocukların hem kendileri hem de birinci sınıf öğretmeninin verimli bir süreç geçirmesine yardımcı olduğu belirtilmiştir. SÖ7, okul öncesi eğitimi almış olan çocukları gelişim alanlarında diğer çocuklardan önde olmasının yanı sıra çocukların kendilerine olan özgüvenlerinin de fazla olduğunu ve bunun sınıfında fark edilebildiğini ifade etmiştir.

Sınıfımda düzenli okul öncesi eğitim almamış çocuk var ve daha önce de çok oldu. Okul öncesi eğitim almış olan çocukların en belirgin farklılıkları sınıftaki özgüvenleri. Tabi bireysel farklılıklar da göz önüne alınmalı ama genellikle, okul öncesi eğitim almış çocuk fikren birinci sınıfa hazır geliyor. Okul ortamını biliyor ve diğer çocuklar onu ürkütüyor. İnce ve kaba motor becerileri gelişmiş oluyor ve çok daha hevesli olabiliyor. Paylaşmayı bilen, uzlaşmaya ve sorumluluk almaya hazır oluyor. Eğitim almamış çocuk ise kendini neyin beklediğini bilmeyen, kaygılı gözlerle bakıyor çevreye. Komutları aldığı anda da uygulama sırasında çekingen davranıyor. Kalem tutmakta zorlanıyor ve çabuk yoruluyor. Ders saatleri uzun geliyor ve eve dönmek için acele ediyor. Topluluk içinde olmayı, dinlemeyi, sıraya girmeyi, paylaşmayı, sorumluluk almayı, sabretmeyi, başkalarının fikirlerine de saygı duymayı ve toplum kurallarına uymayı; ayrıca kesme, yapıştırma, görev bilincini ve her şeyden önce takdir edilmeyi ve takdir etmeyi öğreniyorlar. Okullar arası geçişte daha az zorlanıyorlar (SÖ7);

SÖ7'ye göre okul öncesi eğitimi almış olan çocukların en belirgin özelliklerinin özgüven sahibi olmalarını düşündüğü anlaşılmıştır. Bu eğitim sürecinde çocuklar okul ortamını tanımakta ve diğer çocuklarla daha kolay ilişki kurabilmektedir. Fikir olarak birinci sınıfa hazır olan çocuklar okuma yazma çalışmalarında diğer çocuklardan daha hevesli olmakta ve fiziki olarak da zorlanmamakta olduğu ifade edilmiştir. Yine SÖ7'ye göre okul öncesi eğitimi almış olan çocukların değerler eğitimi kapsamında birçok kazanım elde ettikleri ve bunu içselleştirdikleri anlaşılmaktadır. Sınıf öğretmenlerinin bilgi ve becerilerle ilgili beklentileri aşağıda Şekil 3'te özetlenmiştir.

Şekil 3. Sınıf öğretmenlerinin bilgi ve becerilerle ilgili beklentileri.

Şekil 3'e göre sınıf öğretmenleri okul öncesi eğitimde bilgi ve becerilerle ilgili beklentilerini; çocukların tüm gelişim alanlarında gelişmeleri, çocukların hazır bulunuşluk seviyelerini arttırması, çocukları ilkokula hazırlaması ve çocuğun sosyalleşmesini sağlaması olduğu görülmüştür.

Sınıf öğretmenlerinin okul öncesi eğitimin zorunlu olduğunu düşündükleri, okul öncesi eğitimin ailelerin inisiyatifine bırakılmayacak kadar önemli olduğu, bu eğitimin çocuklar arasında fırsat eşitliği sağladığı ve okul öncesi eğitimin zorunlu olması durumunda bu doğrultuda eğitim veren kurumların sayılarının arttırılması gerekeceği anlaşılmıştır.

Okul öncesi eğitimi alan çocukların özgüven sahibi oldukları, fikren ve fiziken birinci sınıfa hazır oldukları, sosyal duygusal alanda geliştikleri ve okul kültürünü tanıyan bireyler olarak birinci sınıfa başladıkları görülmüştür. Bunun yanında ise okul öncesi eğitimi çocukların bağışıklık sisteminin güçlü olduğu da anlaşılabilir şekilde okul öncesi eğitimi alan çocukların avantajlı yönleri aktarılmıştır.

İkinci ana tema olan sınıf öğretmenlerinin uygulamalarla ilgili beklentileri ise Tablo 6'da özetlenmiş alt temalar ve araştırma bulgularını destekleyen göstergelere yer verilmiştir.

Tablo 6. *Sınıf Öğretmenlerinin Uygulamalara Yönelik Beklentileri*

Ana Tema	Alt Temalar	Göstergeler
Sınıf Öğretmenlerinin Uygulamalara Yönelik Beklentileri	1.Okul Öncesi Eğitimde Yapılması Gereken Uygulamalar	<ul style="list-style-type: none"> •Oyun ile öğrenme etkinlikleri (SÖ4, SÖ5, SÖ8) •Sosyalleşmelerini sağlayacak etkinlikler (SÖ1, SÖ3, SÖ4, SÖ7) •Değerler eğitimi etkinlikleri (SÖ1, SÖ4, SÖ6) •Birinci sınıfa hazırlık çalışmaları (SÖ1, SÖ3, SÖ5, SÖ6, SÖ8) •Motor becerileri geliştirmeye yönelik etkinlikler (SÖ1, SÖ2, SÖ3, SÖ7, SÖ8) •Özgüven ve öz yeterlilik kazandırma (SÖ1, SÖ2, SÖ7) •Satranç, yabancı dil ve sportif etkinlikler (SÖ5, SÖ6) •Kavram ve sayı öğretimi (SÖ6) •Çocuklara özgün etkinlikler yapma imkanı verilmesi (SÖ7) •Çocuğun özel durumu varsa farkına varılması (SÖ8)
	2.Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yapmamaları Gereken Uygulamalar	<ul style="list-style-type: none"> •Öğrencileri yarışma moduna sokmamaları (SÖ8) •Okuma yazma öğretmemeleri (SÖ3, SÖ4, SÖ5, SÖ6, SÖ7) •Fazla ödev vermemeleri (SÖ6)
	3. Okul Öncesi ve Birinci Sınıf Öğretmenleri Arasındaki İş Birliğinin Gerekliliği	<ul style="list-style-type: none"> •İş birliği verimli olur. (SÖ1, SÖ3, SÖ4, SÖ5, SÖ6, SÖ8) •Her iki branş yapılması gerekenleri bilir. (SÖ1, SÖ5, SÖ6, SÖ8) •Öğrenciyi tanıma adına faydalıdır. (SÖ7) •İş birliği zaman kaybıdır. (SÖ2)
	4.Okul Öncesi Öğretmenlerinin Zorlandıkları Durumlar	<ul style="list-style-type: none"> •Ailelerle iletişim kuramama (SÖ1, SÖ2) •Çocukların yaşlarının küçük olması (SÖ3, SÖ5, SÖ6) •Çocukları okula alıştırmada yaşanan zorluklar (SÖ1, SÖ4, SÖ6, SÖ7) •Materyal temini (SÖ8)

Tablo 6’da görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin okul öncesi eğitim ile ilgili uygulamalara yönelik beklentileri 4 alt temada gruplandırılmıştır. Bu alt temalar; okul öncesi eğitimde yapılması gereken uygulamalar, okul öncesi öğretmenlerinin yapmamaları gereken uygulamalar, okul öncesi ve birinci sınıf öğretmenleri arasındaki iş birliğinin gerekliliği ve okul öncesi öğretmenlerinin zorlandıkları durumlar olarak belirlenmiştir.

“Okul öncesi eğitimde yapılması gereken uygulamalar” temasında gruplandırılan örnek öğretmen ifadeleri şu şekildedir:

Okul öncesi eğitimde çocukların birlikte yapma, paylaşma, yardımlaşma yetilerini geliştirici çalışmalar yapılmalı. Çocukların özgüvenlerini artırıcı çalışmalara daha çok yer verilmelidir (SÖ1);

Oryantasyon, psikomotor becerisi gelişimi, toplumsal davranış kuralları, özgüven aşılama okul öncesi eğitimin amaçlarındandır. Ülkemiz kozmopolit bir yapıda olduğu için toplumsal farklılıklar çok fazla. Bu farklılığın en aza indirilmesi için en uygun ortam okul öncesi ortamıdır. Okul öncesi eğitimde okul öncesi eğitimin amacıyla aynı şekilde uygulamalar yapılmalı. Çocukların tüm gelişim alanlarında kendilerinden beklenen seviyede olmaları için ve bunlara ek olarak özgüvenli ve bağımsız çocuklar olmaları için uygulamalar yapılmalı (SÖ2);

Okul öncesi eğitimde amaç çocukların sosyalleşmesi, beden ve zihin olarak gelişmeleridir. Kişilik gelişimlerinin temeli atıldığı için çok önemli bir süreç olduğunu düşünüyorum. Aynı zamanda okul öncesi eğitimde oyun ile öğrenme birleştirilmelidir. Akademik öğrenmeden ziyade kişilik gelişimi ve sosyalleşme konusuna ağırlık verilmelidir (SÖ4);

Okul öncesi eğitimde okula hazırlık çalışmaları yapılmalıdır. Çünkü daha sonra çocuklar ilkokula başlayacaklar. Hazır bulunuşluk seviyeleri yeterli düzeye geldiğinde de artık ilkokulda çocuklar zorlanmadan çocuklar öğrenmeleri sağlayabiliyorlar. Bunların dışında okul öncesi dönemde spor, satranç, yabancı dil gibi eğitimlerin de verilebileceğini düşünüyorum. Bu dönemde verilmesi mümkün olan eğitimler bunlar. Hepimiz de biliyoruz ağaç yaşken eğilir. Çocukların çok küçük yaşta bu eğitimlere başlaması da çocukların ileri yıllardaki eğitimlerini olumlu etkileyecektir (SÖ5);

SÖ1, SÖ2, SÖ4 ve SÖ5’e göre okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim sürecinde çocukların toplumsal davranış kurallarını öğrenebilmeleri, birlikte iş birliği yapmaları ve yardımlaşmalarını sağlayarak özgüvenlerini geliştirebilmeleri için gerekli etkinlikleri yapmaları gerektiği anlaşılmıştır. Çocukların kişiliklerinin temelini atıldığı bir dönem olan okul öncesi dönemde çocukların sosyalleşmelerini ve belli değerlere sahip olarak yetişmelerini sağlaması da yapılması gereken uygulamalar olarak ifade edilmiştir. Bunların yanında öğretmenlerin, okul öncesi dönemde çocuklara müfredatta yer alan kazanım ve göstergelerin yanında sportif faaliyetler, satranç, yabancı dil gibi eğitimlerin de verilmesi gerektiğini, bu eğitimlere küçük yaşta başlamalarının çocukların ilerideki eğitim hayatlarını olumlu yönde etkileyeceğini düşündükleri anlaşılmaktadır.

Okul öncesi eğitiminde çocuklar en güzel şekilde birinci sınıfa ve okul hayatına hazırlanmalıdır. Ayrıca onlara iyi davranışlar kazandırmak gerekir. Sadece akademik açıdan rakamları ve şarkıları öğretmek değil onlara bir sofrada nasıl yemek yeneceğini öğretmek, görgü kurallarını öğretmek, büyüklerimizle nasıl konuşulması gerektiği, edep saygı ahlak çerçevesinde kavramlar da öğretilir. Okul öncesi eğitimde şarkılar, rakamlar, ahlak edep gibi kavramlar öğretilir. Günümüz gereği satranç dersleri veren okul öncesi eğitim kurumları var. 7 yaşındaki çocuklar her şeyi kolay öğrenebiliyorlar. İngilizce terimler verilebilir. Okula hazırlık çalışmaları kapsamında çizgi çalışmaları yapabilen, kalem tutmayı bilen çocuklar gelirse biz de daha rahat ve verimli bir eğitim verebiliriz çocuklara (SÖ6);

Okul öncesi eğitim öncelikle çocuğun sosyalleşmesinin ilk adımdır. İnsan, doğası gereği akranlarıyla birlikte olmak ister. Bu yaş grubu çocuklar içinse bu durum günümüzde daha da zorlaşmıştır. Okulda, çocukların öncelikle kendine güveni artar ve sosyalleşir, kendini ve akranlarını tanır. Bu özgüvenle birinci sınıfa başlayan çocuk ise eğitim hayatına 1-0 önde başlar. Okul öncesi eğitimin öncelikli hedefi, çocuğun kendisini ve akranlarını tanıması olmalı. Okulda, çocuğun çevresine karşı farkındalığını ve duyarlılığını artırabilecek, gözlem yapabileceği ve yaptığı gözlem sonucundaki düşüncelerini özgürce ve özgün bir şekilde ifade edebileceği etkinlikler yapılmalı. İnce ve kaba motor becerilerini geliştirici etkinlikler, özellikle ilkokulda karşısına çıkabilecek zorlukların üstesinden gelmesinde büyük kolaylıklar sağlayacaktır (SÖ7).

SÖ6 ve SÖ7'ye göre çocuklara akademik olarak bilgi ve beceriler kazandırılmasının yanında onlara görgü kurallarını öğretmek, edep, saygı ve ahlak gibi kavramlara ağırlık vermek de yapılması gereken uygulamalar arasında gösterilmiştir. Bunların dışında fiziksel ve bilişsel olarak yapılan öğretimler olduğu gibi sosyal duygusal alanda da çocukların gelişimlerini sağlayacak uygulamalar yapılmalıdır. Çocukların okulda sosyalleştikleri, kendilerine olan güvenin arttığı, çevresine olan duyarlılığının arttığı ve düşüncelerinin özgür bir şekilde ifade edilebildiği etkinlik ve uygulamaların da yer alması gerektiğinin düşünüldüğü anlaşılmaktadır.

“Okul öncesi öğretmenlerinin yapmamaları gereken uygulamalar” temasında gruplandırılan örnek öğretmen ifadeleri şu şekildedir:

Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin okuma yazmayı kesinlikle öğretmemeleri gerektiğini, bunun birinci sınıfta sınıf öğretmeni tarafından öğretilmesi gerektiğini düşünüyorum. Okuma yazma ile ilgili harf verme, birleştirme çalışmaları kesinlikle okul öncesi dönemde yapılmamalı. Çünkü okuma yazmayı öğrenip birinci sınıfa gelen çocuklar olduğunu ve bu çocukların birinci sınıfta çok sıkıldıklarını ve gerilediklerini görüyoruz. O yüzden okuma yazma eğitimi kesinlikle birinci sınıf öğretmenine bırakılmalı. Okul öncesi dönemde sadece ses hissetme, çizgi çalışmaları yapılmalı (SÖ5);

Kesinlikle çocuklar okul öncesi dönemde okuma yazma öğrenmemeliler. Sesler hissettirilebilir ancak bunun ötesine geçilmemeli. Yazı ödevi kesinlikle olmamalı. İstanbul'da bulunduğumuz sürede kızımın okul öncesi öğretmeni öğretmen a, e gibi harfleri sayfalarca ödev olarak gönderiyordu. Bu çocuklar oyun çocuğu olduğu için çok fazla ödev verilmemeli. Çocuğun okula karşı olumsuz tutum sergilemesine neden oluyor (SÖ6);

SÖ5 ve SÖ6'ya göre okul öncesi öğretmenleri eğitim süreci boyunca çocuklara okuma yazma öğretimi yapmamaları, bu öğretimin ilkokulda birinci sınıf öğretmenlerine bırakılması gerektiğini, okul öncesi dönemde okuma yazma öğrenen çocukların birinci sınıfa geldiklerinde sıkıldıklarını ve bu durumun onları geriye götürdüğünü düşündükleri anlaşılmıştır. Ödev konusunda da yazı ödevinin olmaması gerektiği, okul öncesi dönem çocuğunun oyun döneminde olduğu ve fazla ödevlerle süreci sıkıcı ve çekilmez bir hale getirmemeleri gerektiği de dile getirilen düşünceler arasındadır.

Okuma yazma çalışmalarının çok yoğun tutulmaması gerektiğini düşünüyorum. Bu dönemde yapılabilecek yoğun çalışmalar çocuğun hem sıkılmasına hem de birinci sınıfa olan heyecanının azalmasına sebep olacaktır. Yazılı çalışmalardan ziyade, farkındalığını artıracak ses çalışmalarının yapılmasının daha faydalı olabileceğini gözlemledim. Okuma yazmayı öğrenmedeki en belirgin faktör, duyduğu sesleri ayırt edebilmesi yönündeydi. Sesleri sezmesi okuma yazmayı öğrenmesinde büyük bir tamamlayıcı etken olacaktır (SÖ7);

Okul öncesi öğretmenleri çocukları yarışma moduna sokmamalı, Ayşe sen çok güzel resim çizmişsin ama Mehmet sen neden böyle yaptın gibi tavırlar sergilemeden onları belli bir gruplamaya gütmeden eğitim öğretim vermeleri lazım çünkü bunu yaptıklarında çocuk akran nobranlığına maruz kalıyor. Çocuk birinci sınıfa geldiğinde Mehmet'in üstünlüğünü kabul ederek kendi kapasitesinin farkına varmadan onu geçebileceğini fark etmiyor. Ama aslında geçebilme şansı yüksek. Bu şekilde bir gruplamayla geldiğinde arkadaşlarını geçebileceğini düşünmüyor. Neyde geçebilir örneğin iyi bir resim çizebilir, tonlamaya hitaba uygun okuyabilir, güzel yazı yazabilir ama bu gruplamayla geldiklerinde akran nobranlığı dediğimiz problemlerle karşı karşıya kalıyoruz (SÖ8).

SÖ7 ve SÖ8'e göre okul öncesi öğretmenleri bu dönemde okuma yazma çalışmalarını yeteri kadar vermeli ve çocukların birinci sınıfa olan ilgi ve heyecanlarının azalmasına sebep olacak uygulamalardan kaçınmalıdır. Ayrıca okul öncesi öğretmenleri çocukları yarışma moduna sokmamalı, çocukları birbirleriyle karşılaştırıp onların özsaygısını zedeleyici söz ve eylemlerden uzak durmalıdır.

SÖ8'e göre çocukları yarışma moduna sokan bir öğretmenin çocuğu birinci sınıfa gittiğinde akran zorbalığına maruz kalıp, kendi potansiyelini hiçe sayarak yenilgiyi ve yapamayacağını baştan kabul etmiş sayılacağını düşündüğü anlaşılmaktadır.

“Okul öncesi ve birinci sınıf öğretmenleri arasındaki iş birliğinin gerekliliği” temasında gruplandırılan örnek öğretmen ifadeleri şu şekildedir:

İş birliği olayına katılıyorum. Okul öncesi öğretmenleri kendi yapacaklarını bilirler, sınıf öğretmenin öğreteceği alana girmezler. Çocuklar da birinci sınıf için gerekli olan ön hazırlıkları tam olarak kazanarak birinci sınıfa gelmiş olurlar (SÖ1);

Okul öncesi ve birinci sınıf öğretmenlerinin arasında bir iş birliği olmaz. Birinci sınıf öğretmenin okul öncesi eğitim zorunlu olmadığından sınıftaki iş yükü zaten fazla. Her kademe işini yaparsa bir üst kademenin işi zaten yürüyecektir. İş birliğinin zaman kaybı olduğunu düşünüyorum (SÖ2);

Okul öncesi ve birinci sınıf öğretmenlerinin iş birliği yapmasına tabi ki olumlu bakıyorum. Zaten her branş iş birliği içinde. Branşlar arasında da gayet verimli olur (SÖ4);

SÖ1 ve SÖ4'e göre okul öncesi ve birinci sınıf öğretmenleri arasında iş birliği olmasının süreç adına verimli olacağı ifade edilmiştir. Diğer branşların çocuk konusunda fikir alışverişi yapması bakımından zaten bir iş birliği içinde oldukları, bunun okul öncesi ve birinci sınıf öğretmenleri arasında da olabileceği düşünüldüğü anlaşılmaktadır.

SÖ2 ise okul öncesi ve birinci sınıf öğretmenleri arasındaki iş birliğinin olmasının gerekli olmadığını, okul öncesi eğitimin zorunlu olmamasından dolayı her çocuğun bu eğitimi almadığını dolayısıyla birinci sınıf öğretmenin çok fazla sorumlulukları olduğunu ve iş birliğinin zaman kaybı olduğunu düşündüğü anlaşılmaktadır.

Okul öncesi öğretmenleri ile ilkökul öğretmenlerinin iş birliği yapması öncelikle çocuğu tanıma açısından büyük fayda sağlayacaktır. Okul öncesi öğretmenin çocukları hakkında geri bildirim alması mesleki açıdan kendisi için, büyük bir değerlendirme olacaktır. Okul öncesi öğretmenlerin çalışma koşulları (tenefüs olmaması) maalesef ki, ilkökul öğretmenleriyle iletişimlerinin minimum düzeye çekmekte bu sebeple iletişim kısıtlı olmaktadır (SÖ6);

Okul öncesi ve birinci sınıf öğretmenlerinin iş birliği yapmasının pozitif yönde eğitim süreçlerine katkı yapacağını düşünüyorum. Tabi bu geliştirilebilir. Elektronik ortamlarda da olabilir. Uygulamalı da olabilir. Zaman zaman birinci sınıf öğretmenleri okul öncesi öğretmenlerin derslerine katılabilir. Okul öncesi öğretmenler belirli periyotlarda haftanın sadece 1 günü 1 saatini birinci sınıf

öğretmenlerine ayırabilir. Eğitim sürecinde birbirlerini anlamaları için alanda dinlemeleri son derece olumlu katkı sağlayacaktır (SÖ8).

SÖ6 ve SÖ8'e göre okul öncesi öğretmenleri ve birinci sınıf öğretmenlerinin iş birliği yapmaları çocukları tanıma adına faydalı olduğu, bu iş birliğinin gerek iki branş öğretmenin birbirlerinin derslerine fiilen girip gözlem yapmaları olarak gerekse de elektronik ortamda olabileceği ifade edilmiştir. Ancak, okul öncesi öğretmenlerinin teneffüslerinin olmamasından dolayı sınıftan çıkamadıkları ve zamanları uymadığı için iki branş öğretmenin fikir alışverişinde bulunamadıkları düşünüldüğü anlaşılmıştır.

“Okul öncesi öğretmenlerinin zorlandıkları durumlar” temasında gruplandırılan örnek öğretmen ifadeleri şu şekildedir:

Okul öncesi öğretmenlerin zorlandıkları yerler mutlaka vardır. Çünkü hiç okul yüzü görmemiş çocuklarla karşılaşıyorlar. Toplu yaşama becerilerini oturtuncaya kadar zorlandıklarını düşünüyorum. Evden ilk defa ayrılan çocuklar gördüğüm kadarıyla okula alışmakta zorlanıyorlar. Hazır bulunuşluk düzeyleri aile ilgisine bağlı olarak çok farklılıklar gösteriyor. Bunları aşağı yukarı aynı seviyelere getirmeye çalışıyor öğretmenler. Açıkçası okul öncesi öğretmenleri bu soruya daha uygun cevaplar verebilecektir diye düşünüyorum (SÖ1);

Okul öncesi eğitimde öğretmeni zorlayan en önemli faktör ailedir. Okul ile ev arasında paralel bir ilerleme varsa öğretmen zorlanmaz. Ailenin doğruları ile okulun uygulamaları farklı olduğunda iş yapılamaz hale gelir. Bunun dışında zorlandıkları bir durumun olmadığını düşünüyorum (SÖ2);

Okul öncesi öğretmenlerinin de diğer öğretmenliklerde olduğu gibi birçok zorlukları vardır. Ancak çocukların yaşının küçük olması sebebiyle diğer branşlara göre daha zordur. Bu zorluğun üstesinden de sınıfta öğretmene yardımcı olacak bir personelin olması çözebilir (SÖ3);

SÖ1, SÖ2 ve SÖ3'e göre okul öncesi öğretmenleri ailesinden ilk defa ayrılıp farklı bir ortama giren çocukların okul sürecine adapte olana kadar zorlandıklarını, okul öncesi öğretmenleri ve aileler arasındaki iletişimin sıkıntılı olması durumunda çeşitli sıkıntıların yaşanabileceğini ifade etmişleridir. Ayrıca çocukların yaşlarının küçük olmasının öğretmenler açısından sıkıntı oluşturabileceğini ancak bunun üstesinden kendi sınıflarına tahsis edilecek bir yardımcı personel aracılığıyla gelinebileceğini düşündükleri anlaşılmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerinin zorlandıkları durumlar elbette vardır. Mesela çocukların ilk haftalarda evdeki alışkanlıklarını devam ettirmek istemeleri bu durumlardan olabilir. Alıştıkları düzenin bozulması onları saldırgan ve uyumsuz hale getirebilir (SÖ4);

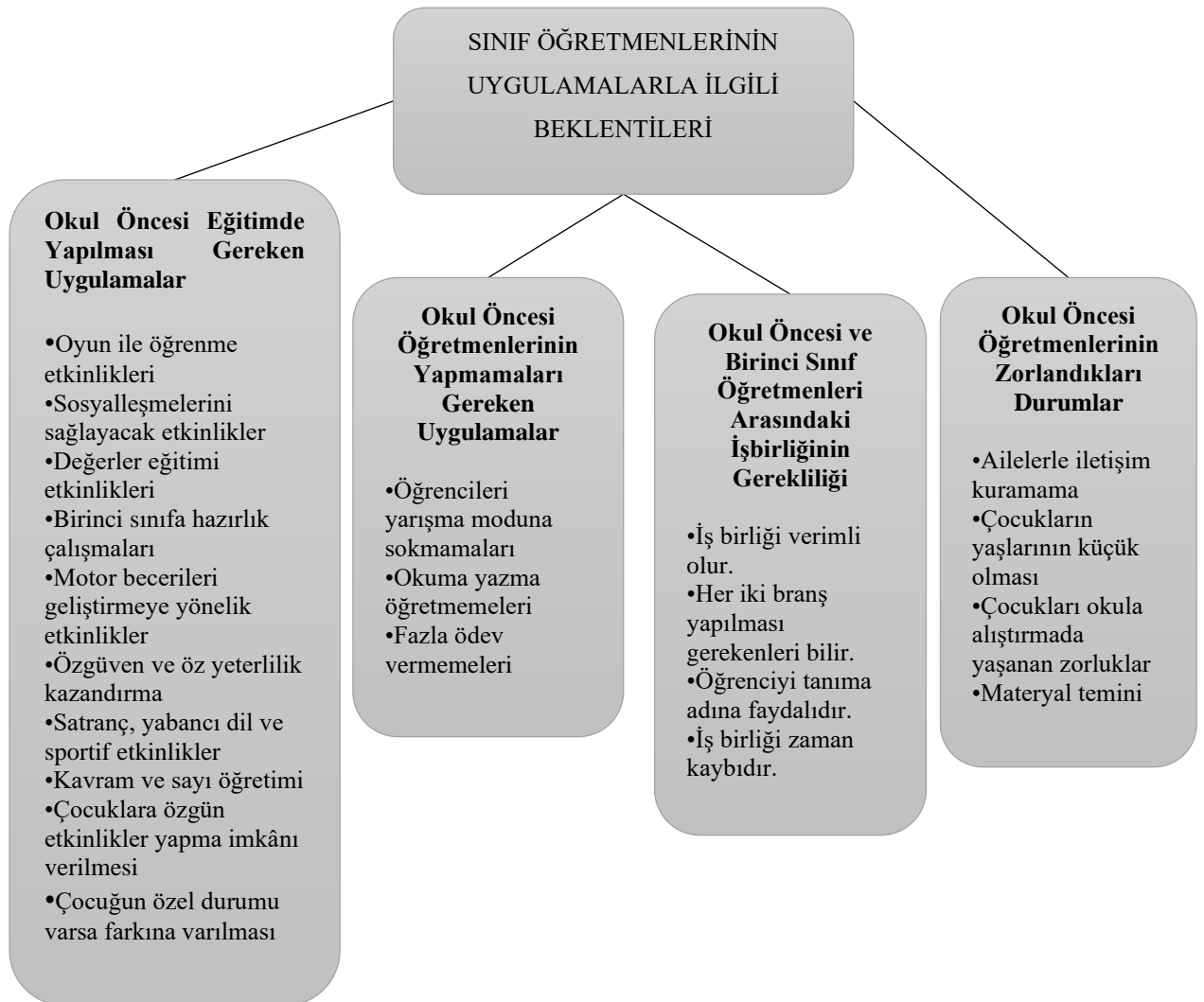
Okul öncesi öğretmenlerinin yaşadığı zorlukları bilmemekle birlikte, annesinden hiç ayrılmamış bir çocuğun ilk zamanlar belirli kurallara uyum sağlamakta zorlanabileceğini düşünüyorum. Evinde sahip olduğu ve ben merkezli yaşamından çıkıp, sorumluluklarının ve zorunluluklarının olduğunu öğrenmek çocukta bir dirence sebep olacaktır. Bu direncin ise öğretmenin güler yüzü, kararlılığı ve çocuğa karşı verdiği güvende olduğu duygusuyla kırılabileceğini düşünüyorum (SÖ7);

Araç gereç temininde sorunlar olabiliyor. Bunlar ilçe milli eğitim kanalı ile giderilebilir. Tabi bunu daha çok okul öncesi öğretmenleri bilir. Bizler dışarıdan özellikle birinci sınıflar için okul öncesi öğretmenleri ile konuştuğumuzda bazı zorluklar olduğu bu söylediğimiz bağlamda zorluklar olduğunu okul yönetimi ve ilçe milli eğitim sayesinde aşabildiklerini biliyoruz (SÖ8).

SÖ4 ve SÖ7'e göre okul öncesi öğretmenleri çocukların ailelerinden ilk defa ayrılmalarının onların evlerinde alıştıkları düzeni bozacağını, alışkanlıklarını

değiştirebileceğini ve bunun çocukların davranışlarında olumsuz etkiye sebep olabileceğini belirterek, bir anda sorumluluk duygusuyla karşılaşmalarının onlar üzerinde bir etkiye sahip olacağını düşündüğü anlaşılmaktadır. Bu durumun da öğretmenin sabırla ve güler yüzle çocuğa karşı güven verici hareketler yapması yoluyla aşılabileceği düşünülmektedir.

SÖ8'e göre ise okul öncesi öğretmenleri eğitim süreci boyunca materyal temin etme noktasında sıkıntılar yaşadığını, bu durumun da üstesinden İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri aracılığıyla gelinebileceğini ifade etmiştir. Sınıf öğretmenlerinin uygulamalarla ilgili beklentileri aşağıda Şekil 4'te özetlenmiştir.

Şekil 4. Sınıf öğretmenlerinin uygulamalarla ilgili beklentileri

Şekil 4'e göre sınıf öğretmenlerinin okul öncesi eğitim sürecinde uygulamalara yönelik beklentileri kapsamında yapılması gereken uygulamalar çocukların birinci sınıfa

hazırlanmaları, psikomotor gelişimi, bilişsel gelişimi, sosyal duygusal alan gelişimi yanında çocukların özgüven ve öz yeterlilik sahibi olmalarını sağlamak olarak tespit edilmiştir. Bunun yanında okul öncesi öğretmenleri çocukların özgün etkinlikler yapmasına imkân vermelidir. Okul öncesi öğretmenlerinin oyun yolu ile öğrenme etkinliklerini gerçekleştirmeleri de beklentiler arasındadır. Bunlara ek olarak okul öncesi dönemde çocuklara müfredata ek olarak satranç, yabancı dil ve çeşitli sportif faaliyetlerin de uygulanması beklentiler arasındadır.

Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitimde yapmamaları gereken uygulamalar çocukları okuma yazma öğretimi yapmamaları, çocukları yarışma moduna sokmamaları ve çocukları fazla ödev vermemeleri olarak görülmüştür. Okul öncesi ve birinci sınıf öğretmenlerinin iş birliği yapmalarının çocuklar adına verimli olacağı, sınıf öğretmenlerinin çocukları daha çok tanımalarına fırsat vereceği, öğretmenlerin yapmaları ve yapmamaları gereken uygulamaları daha net anlamalarına yardımcı olacağı görülmüştür. Farklı bir görüş olarak ise iş birliği yapmanın zaman kaybı olacağı da ifade edilmiştir.

Okul öncesi öğretmenleri çocukların yaşlarının küçük olması ve çocukları okula alıştırmada zorlanması, ailelerle iletişim kuramama ve materyal temini gibi konularda zorluk yaşadıklarının düşünüldüğü sonucuna varılmıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma ve Sonuç

Okul öncesi ve birinci sınıf öğretmenlerinin okul öncesi eğitimden beklentilerini incelemek amacı ile yapılmış bu çalışma; katılımcı okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinden elde edilen verilere göre okul öncesi öğretmenlerinin bilgi ve becerilerle ilgili beklentileri, okul öncesi öğretmenlerinin uygulamalara yönelik beklentileri; sınıf öğretmenlerinin bilgi ve becerilerle ilgili beklentileri ve sınıf öğretmenlerinin uygulamalara yönelik beklentileri bağlamında ele alınmıştır. Elde edilen veriler okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin sorulara verdikleri cevaplara göre karşılaştırmalı olarak yorumlanmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerinin ve birinci sınıf öğretmenlerinin bilgi ve becerilerle ilgili beklentileri; okul öncesi eğitim hakkındaki genel görüşler, okul öncesi eğitimin zorunlu olması ve okul öncesi eğitimi alan çocukların avantajlı yönleri alt temaları altında incelenmiş olup araştırma bulguları bu temalar bağlamında tartışılmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim hakkındaki görüşleri ile ilgili bulgular incelendiğinde; katılımcı 8 okul öncesi öğretmenin 6'sı okul öncesi eğitimin çocukları sosyal duygusal olarak geliştirdiğini belirtmişlerdir. Kişilik gelişimi ve sosyalleşme süreci olarak tanımlanan sosyal duygusal gelişim; çocuğun fiziksel gelişimi, dil gelişimi ve bilişsel gelişimi ile paralellik göstermektedir (Yağmurlu ve Candan-Kodalak, 2010). Çocuklar bu süreçte içinde yaşadığı çevrenin değerlerini ve kültürlerini öğrenir, gözlem yaparak davranış ve duyguların nasıl ve ne kadar gösterilmesi gerektiği hakkında bilgi sahibi olur, çevresindeki insanların yönlendirmeleri ve tüm gözlemlerini birleştirerek sosyal davranışlarını geliştirir (Yağmurlu ve Candan-Kodalak, 2010). Bu gözlem ve bilgi toplama sürecinde okul öncesi eğitim alan çocukların okul öncesi eğitim süreci boyunca gözle görülür seviyede bir ilerleme kat ettikleri görülmüştür.

Okul öncesi dönemde sosyal duygusal gelişim yanında dil gelişimini de desteklenmektedir. Okul öncesi eğitim; çocukların dili doğru kullanmalarını, yeni kelimeler öğrenmelerini ve bunları cümle içinde kullanmalarını, hikâye dinleme, anlatma ve tamamlama, soru cevap ve drama etkinlikleri yoluyla etkinlikler içerdiği için dil gelişimleri desteklenmektedir. Bir çocuğun beş yaşındaki konuşma becerisi onun yedi yaşındaki okumaya hazır bulunuşluğu ve bunu yapma başarısının bir ön göstergesi olarak görülmektedir (Yazıcı, 2002).

Araştırmada, 8 katılımcı okul öncesi öğretmeninden 6'sı okul öncesi eğitimin

çocukların dili doğru kullanmayı sağladığını ifade etmişlerdir. Bir çocuk önce ailede konuşmayı ve dilin temel gramer kurallarını öğrenir, kısa cümleler kurar. Okul öncesi döneme gelmesiyle beraber çocuk daha karmaşık ve uzun cümlelere geçer. Çocuğun dil gelişiminin 2/3'si 5 yaşına kadar tamamlanır. Yani 5 yaşındaki bir çocuk hemen hemen 2000 kelimelik bir kelime hazinesine sahiptir ve çocuk aynı bir yetişkin gibi anadilini konuşabilir (Kol, 2011).

Okul öncesi dönem çocukların hayatında kritik dönem olarak adlandırılan dönemi de içermektedir. Yapılan bilimsel araştırmalar sonucunda doğumdan itibaren 0-6 yaş arası dönem kritik dönem olarak ifade edilmektedir. 0-6 yaş çocuklarının öğrenmelerinin ve algılarının en açık olduğu ve çevresel etkilerden en çok etkilendiği zaman dilimidir. Diğer dönemlerin aksine öğrenme hızı fazladır ve kalıcı öğrenmeler gerçekleşir. Keşfederek öğrenme, yaparak yaşayarak öğrenme ve gözlemin etkisi bu dönemde fazladır ve meyvelerini çabuk verir. Tuğrul ve Duran, büyüme ve gelişmenin en hızlı olduğu dönemin, okul öncesi döneme denk gelen 0-6 yaş arası olduğunu belirtmiş ve okul öncesi dönemde kazandırılan davranışların kişinin yetişkin olduğu zamandaki kişiliğini, alışkanlıklarını, tavırlarını, inançlarını ve değer yargılarını biçimlendirdiğini ifade etmişlerdir. Tuğrul ve Duran'a göre bu yıllar, çocuğun hem dünyayı hem de kendi yapabileceklerini keşfettiği, kendine özgü özelliklerini de fark ettiği kritik bir dönemdir (Tuğrul ve Duran, 2003). 8 katılımcı okul öncesi öğretmeninin 4'ü bu dönemin önemine değinmişlerdir.

Çalışmanın bir diğer bulgusun da araştırmaya katılan 8 okul öncesi öğretmenin 6'sı okul öncesi eğitimin çocukları hayata hazırladığını, eğitim hayatlarının ilk basamağı olduğunu belirtmiş, aileden ayrılıp birey olma yolunda ilerleyen çocukların bağımsızlıklarını kazanırken aynı zamanda hayatlarının temel dönüm noktalarından ilkinin yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Okul öncesi dönem çocuğun aileden ayrılıp sosyal çevreye adım attığı ve bağımsızlığını kazanmaya başladığı bir dönemdir. Bu dönem eğitimin ilk basamağı ve çocuğun hayatında bir dönüm noktasıdır. Okula yeni başlayan bir çocuk için okul; yeniliklerle dolu zengin bir sosyal çevredir, çocukların farklı yaş gruplarından birçok çocukla aynı ortamda bulunmalarının yanında kuralların ve başarılması gereken öğrenim görevlerinin olduğu yeni edindikleri sosyal çevrenin bir sonucudur. Okul yaşamı çocuğun hayatında yer tutar ve çocuğun hareketlerine yansır (Işıkoğlu Erdoğan ve Şimşek, 2014).

Okul öncesi dönem çocukların tüm gelişim alanlarında kendi yaş seviyelerinden beklenen istendik davranışları gösterebilmeyi amaçlar. Eğitim programının amaç ve kazanımları bu amaca göre şekillenmiştir. Okul öncesi dönem diğer gelişim alanlarında

olduğu gibi çocukların fiziksel, bilişsel alanda da gelişimlerini sağlar ve onları birinci sınıfa da hazırlar. Birinci sınıf eğitim programında yer alan okuma ve yazma çalışmaları bilişsel ve fiziksel kapasitenin dengeli bir şekilde ve birlikte kullanılmasıyla mümkündür. Bu nedenle çocukları ilkokula hazırlamak şeklinde ifade edilen kavram çocukların sosyal duygusal alan, hareket ve oyun alanı, öz bakım alanı, Türkçe dil alanı dışında fiziksel ve bilişsel gelişim alanını da içermektedir. El ve göz koordinasyonu sağlama ve bilişsel olarak komutları algılayıp uygulamaya geçirme noktasında fiziksel ve zihinsel gelişim bir bütün olarak çalışmaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin bilgi ve becerilere yönelik beklentileri ile ilgili bulgular ise; 8 katılımcı sınıf öğretmenin 6'sı okul öncesi eğitim sürecinin eğitimin ilk basamağı olduğundan, 5'i çocukları birinci sınıfa hazırladığı ve hazır bulunuşluğu sağladığından, 3'ü çocukların tüm gelişim alanlarına faydasının olduğundan, 2'si de bu eğitimin çocukların sosyalleşmesine olan katkılarından bahsetmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin bu soruya verdiği cevaplarla sınıf öğretmenlerinin cevaplarını karşılaştırdığımızda; sınıf öğretmenlerinin çocukların genel olarak birinci sınıfa hazır oluşlarına ve okul öncesi eğitim sürecinin eğitimin ilk basamağı olduğuna dikkat ettiklerini görmekteyiz. Buna karşılık okul öncesi öğretmenlerinin daha çok bu sürecin çocukların sosyal duygusal gelişimlerine olan faydalarına daha sonra ise dil gelişimleri, fiziksel gelişim ve bilişsel gelişime olan faydalarına değindiklerini görmekteyiz.

Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitimin zorunlu olması konusundaki düşünceleri ile ilgili bulgularda; katılımcı okul öncesi öğretmenlerinin tamamı bu eğitimin zorunlu eğitim kapsamına alınması gerektiğini, 8 katılımcıdan 3'ü bu eğitimin en azından 5 yaş gruplarında zorunlu olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Katılımcılardan 1'i ise 3 yaş grubu için bir zorunluluğun olmaması gerektiğini çünkü bu zorunluluğun 3 yaş çocuklarının henüz hazır olmadıkları sebebiyle sıkıntı olabileceğini söylemiştir. Katılımcı öğretmenler okul öncesi eğitimin mümkünse en az iki yıl boyunca zorunlu olması eğer mümkün değilse de 6 yaş grubu için zorunlu olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Katılımcı okul öncesi öğretmenlerinden 1'i okul öncesi eğitime yaşı tutmasına rağmen gönüllülük esas olduğu için çocuğunu okula göndermek istemeyen ailelerin olduğunu belirtmiştir.

Okul öncesi eğitimin zorunlu olması durumunda okul öncesi dönem çocukları diğer zorunlu eğitim kademelerinde uygulanmakta olan taşımali eğitim kapsamına alınacaktır. İl ve ilçe merkezinde değil de kırsal kesimde yaşıyan öğrenciler eğitim almak için en yakın okula gitmekte ve böyle yerlerde Millî Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim

Yönetmeliği (2014) gereğince taşınmalı eğitim uygulanmaktadır. Bu yönetmeliğin Birinci Maddesinde: “Bu Yönetmeliğin amacı, Millî Eğitim Temel Kanunu ile tanınan eğitim hakkından yoksun kalması muhtemel ilköğretim, ortaöğretim ve özel eğitim okul/kurumlarına devam eden öğrenciler ile yaygın eğitim hizmetinden yararlanan özel eğitim kursiyerlerinin resmî okul/kurumlarda taşıma yoluyla eğitime erişimlerini sağlamak için gerekli usul ve esasları belirlemektir.” ifadesi yer almakta ve taşıma kapsamında olan çocukların ilkokul, ortaokul ve lise eğitimi almaları gerektiği belirtilmiştir. Bu sebeple, okul öncesi eğitim zorunlu olmadığından dolayı taşınmalı eğitim kapsamına alınmamakta ve okul olmayan köylerde yaşayan çocuklar aileleri göndermek istese bile maddi durumlarının elverişsizliği ya da getirip götürme sıkıntısından dolayı bu eğitimi alamamaktadır.

Bu durum okul öncesi eğitimi alan il, ilçe merkezi ve okul bulunan köylerde ikamet ederin çocuklar ile köylerinde okul olmayıp taşınmalı eğitimden de faydalanamayan dolayısıyla okul öncesi eğitim kurumuna gitmek isteyip de bu sebeple gidemeyen birçok çocuk arasında fırsat eşitsizliğine de sebep olmaktadır. Çocuğunu okul öncesi eğitim kurumuna göndermek isteyen ancak özel aracı olmadığı ya da çalışma saatlerinden dolayı çocuğunu okula her gün getirip götürmeyeceğini söyleyen birçok veli çocuklarını hiç istemediği halde birinci sınıfa göndermek durumunda kalmaktadır. Bu çocuklar eğitim öğretim hayatına birinci sınıftan başlamakta ve her çocuğun hakkı olan okul öncesi eğitimden faydalanamamaktadır.

Okul öncesi eğitimin zorunlu olması ile ilgili bulgularda katılımcı sınıf öğretmenlerinin tamamı bu eğitimin zorunlu olması gerektiğini, 4’ü okul öncesi eğitimin zorunlu olmasının çocuklar arasındaki fırsat eşitsizliğini gidereceğini belirtmişlerdir. Bir sınıf öğretmeni okul öncesi eğitim zorunlu olsa bile taşınmalı eğitim uygulamasından faydalanmaması ve anasınıflarının sayısı artırılması konusuna Bir diğer sınıf öğretmeni ise okul öncesi eğitimin ailelere bırakılacak bir karar olmadığını ve zorunlu olması gerektiğini ifade etmiştir.

Okul öncesi eğitimi alan çocukların bu eğitimi almamış çocuklara göre birçok avantajı bulunmakta ve bu çocuklar ilkokul hayatına 1-0 önde başlamaktadır. Katılımcı okul öncesi öğretmenlerinin hepsi okul öncesi eğitimi alan çocukların almayan çocuklara göre avantajlı olduklarını, tüm gelişim alanlarında ayrı ayrı kazanım elde ettiklerini ve hazır bulunuşluk seviyeleri artmış ve tüm alanlarda gelişmiş bir şekilde ilkokula başladıklarını ifade etmişlerdir. 8 katılımcı öğretmenin 7’si çocukların psikomotor alanda, 4’ü sosyal duygusal alanda, 2’si öz bakım alanda, 3’ü de bilişsel alanda gelişimlerine ayrı ayrı

değınmişlerdir.

Sınıf öğretmenlerinin okul öncesi eğitimi almış ve almamış olan çocukları daha fazla kıyaslama imkânları olmaktadır. Sene başında sınıflarına gelen çocuklardan hangisinin okul öncesi eğitimi aldığını hangisinin ise bu eğitimi almadığını bildiklerini, okul öncesi eğitimi almış çocukların kendilerini ilk günden belli ettiklerini ifade etmişlerdir. 8 sınıf öğretmeninden 7'si okul öncesi eğitimi almış olan çocukların motor becerileri kazandıklarını ve birinci sınıfa hazır olduklarını belirtmişlerdir. 4'ü okul öncesi eğitimi almış olan çocukların sosyal duygusal olarak geliştiklerini ve bu öğrencilerin özgüven sahibi olduklarını, 4'ü okul öncesi eğitimi almış olan çocukların okul kültürünü tanıdıklarını ve sınıfta gerek arkadaşlarına karşı gerekse öğretmenine karşı nasıl davranması gerektiğini bildiğini ifade etmişlerdir. 4 sınıf öğretmeni ise; okul öncesi eğitimi almış olan çocukların bilişsel olarak geliştiklerini ve kavramlar, sayılar gibi temel bilgileri öğrenip geldiklerini ifade etmişlerdir. Bir sınıf öğretmeni ise diğer öğretmenlerden farklı olarak; okul öncesi eğitimi almamış olan çocukların bağışıklık sistemlerinin daha zayıf olduğunu, bu çocukların okul öncesi eğitimi almış çocuklara göre daha sık hasta olduklarını belirtmiştir.

Okul öncesi öğretmenlerinin ve birinci sınıf öğretmenlerinin uygulamalarla ilgili beklentileri ile ilgili bulgular; okul öncesi eğitimde yapılması gereken uygulamalar, okul öncesi öğretmenlerinin yapmamaları gereken uygulamalar, okul öncesi ve birinci sınıf öğretmenleri arasındaki iş birliğinin gerekliliği ve okul öncesi öğretmenlerinin zorlandıkları durumlar alt temaları altında incelenmiş olup araştırma bulguları bu temalar bağlamında tartışılmıştır.

Okul öncesi eğitim öğretmenleri ve sınıf öğretmenlerinin uygulamalara yönelik beklentilerine yönelik bulgular; okul öncesi eğitimde yapılması gereken uygulamalar alt temasında 8 katılımcı okul öncesi öğretmenin 4'ü çocukların sosyalleşmelerini sağlayacak etkinlikler yapılması gerektiğini söylemişlerdir. Katılımcılardan 3'ü değerler eğitimi etkinlikleri, 3'ü zihinsel beceri etkinlikleri, 2'si oyun ve drama yolu ile öğrenme etkinlikleri, 1'i de yaparak yaşayarak öğrenme etkinliklerine özellikle değınmişlerdir.

Bu tema altında katılımcı 8 sınıf öğretmenin 5'i birinci sınıfa hazırlık çalışmaları yapılmasını, 5'i çocukların psikomotor becerilerini geliştirici küçük ve büyük kas çalışmaları yapmalarını, 3'ü oyun ile öğrenme etkinliklerinin yapılmasını, 4'ü çocukların sosyalleşmelerini sağlayacak etkinlikler yapılması gerektiğini, 3'ü değerler eğitimi etkinliklerinin uygulanması gerektiğini belirtmiştir. Bir sınıf öğretmeni de kavram ve sayı öğretiminin yapılması gerektiğinden söz etmiştir. Bir sınıf öğretmeni de çocuklara okul

öncesi eğitim sürecinde özgün etkinlikler yaptırılması gerektiğini söylemiştir. 2 sınıf öğretmeni çocukların okul öncesi dönemde okul öncesi eğitimin kazanım ve göstergelerinin yanında satranç, sportif etkinlikler ve yabancı dil alanında da eğitim almaları gerektiğini belirtmişlerdir.

Okul öncesi öğretmenlerinin yapmamaları gereken uygulamalar ile ilgili bulgularda ise; 8 katılımcı öğretmenden 4'ü okul öncesi öğretmenlerinin çocukları zorlamamaları gerektiğini, 4'ü okul öncesi öğretmenlerinin rehber olmayı unutmamaları gerektiğini, 3'ü çocukların özsaygısını zedelememeleri gerektiğini, 3'ü ceza vermemeleri gerektiğini, 2'si harf öğretimi yapmamaları gerektiğini ifade etmişlerdir. 1 öğretmen de tek tip etkinliklerden kaçınmak gerektiğini her çocuğun kendi özgün eserini kendine göre yapması gerektiğini ancak okul öncesi öğretmenlerinin bu hatayı meslek hayatlarının ilk yıllarında yaptıklarını ifade etmiştir.

Okul öncesi öğretmenlerinin yapmamaları gereken uygulamalar sorusuna sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplar incelendiğinde ise; katılımcı 8 sınıf öğretmenin 5'i okul öncesi öğretmenlerinin çocuklara okuma yazma öğretmemeleri, 1'i okul öncesi öğretmenlerinin çocuklara fazla ödev vermemeleri, 1'i ise okul öncesi öğretmenlerinin çocukları yarışma moduna sokmamaları gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu soru hakkında okul öncesi öğretmenleri ve sınıf öğretmenlerinin okul öncesi eğitim döneminde yapılmaması gereken uygulamaları kendi uzmanlık alanlarına göre değerlendirdikleri görülmüştür. Okul öncesi öğretmenleri çocuklara genelde sosyal duygusal olarak zarar verici uygulamalardan kaçınılması gerektiği, onlara rehber olmaları gerektiği konusuna odaklanırken; sınıf öğretmenleri bu uygulamalara genellikle akademik olarak yaklaşmış ve harf öğretimi yapılmaması ve fazla ödev verilmemesi konularına değinmişlerdir.

Okul öncesi öğretmenleri ve birinci sınıf öğretmenleri arasındaki iş birliğinin gerekliliği alt temasında katılımcı 8 okul öncesi öğretmenin tamamı bu iş birliğinin yapılmasının gerekliliği ve faydalı olduğunu, 3'ü bu iş birliğinin çocukları tanıma adına faydalı olduğunu ve 2'si de iş birliği yapılmasının her iki branş öğretmenin yapmaları ve yapmamaları gereken uygulamaları bilmeleri ve bunlara dikkat etmeleri konusunda iş birliğinin faydalı olacağını belirtmişlerdir. Bir okul öncesi öğretmeni iş birliği konusunda sınıf öğretmenlerinin çocuklara olan yaklaşımlarının okul öncesi öğretmenlerinden farklı olarak biraz daha akademik olduğunu belirtmiş ve farklı bir bakış açısıyla yaklaşmıştır. Bir diğer okul öncesi öğretmeni ise sınıf öğretmenlerinin sene başında çocukta gördükleri deneyimsizliği çocuğu okul öncesi eğitim kurumuna geri göndermekle aşmaya çalıştıklarını

ve bunun çocukları olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Bir okul öncesi öğretmeni ise bu iş birliğinin öncelikle okul öncesi öğretmenlerinin çalışma şartlarının iyileştirilmesi daha sonra da çocuklara hazırlanan portfolyo dosyalarının ilkökul birinci sınıf öğretmenlerine ulaştırılması ve sınıf öğretmenlerinin de bu şekilde o çocuğun ne yapıp ne yapamayacağı hakkında bilgisinin olacağını ifade etmiştir.

Katılımcı 8 sınıf öğretmenin 7'si bu iş birliğinin faydalı ve verimli olacağını, 4'ü her iki branşın yapmaları ve yapmamaları gereken uygulamaları bilmesine katkı sağlayacağını ifade ederken bir sınıf öğretmeni ise okul öncesi ve birinci sınıf öğretmenleri arasında iş birliğinin olmayacağını, bu iş birliğinin zaman kaybı olduğunu belirtmiştir. Bir sınıf öğretmeni ise okul öncesi öğretmenlerinin teneffüslerinin olmaması sebebiyle iki branş öğretmenin bir araya gelebilecekleri zamanın kısıtlı olduğunu belirtmiştir. Bir sınıf öğretmeni bu iş birliğinin iki branş öğretmenin birbirlerinin derslerine misafir olarak yapılması gereken iş birliğinin uygulamalı olarak sağlanacağını ifade etmiştir.

Okul öncesi öğretmenlerinin zorlandıkları durumlar alt temasında katılımcı okul öncesi öğretmenlerinin 6'sı en büyük zorluğun veliler tarafından yaşatıldığını, velilerin baskısı ve velilerle iletişim kuramama gibi sebeplerle zorlandıklarını, 3'ü çocukların çok hareketli bir dönemde olmaları ve sınıfların kalabalık olmasından dolayı sınıf hâkimiyeti konusunda sıkıntı yaşadıklarını, 1'i okulda ikili öğretim yapılmasından dolayı diğer gruptaki öğretmen arkadaşla sınıfını paylaşmak zorunda kaldığını ve bu konunun kendisini zorladığını, 1'i okul öncesi öğretmenlerinin teneffüs hakkı olmamasından dolayı zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu tema altında sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplara göre ise 8 katılımcı sınıf öğretmeninden 7'si çocukların yaşlarının küçük olmasından dolayı okul öncesi öğretmenlerinin çocukları okula alıştırmada sıkıntı çektiklerini, 2'si ailelerle iletişim kurmada zorluk yaşandığını belirtmişlerdir. Bir sınıf öğretmeni ise okul öncesi öğretmenlerinin materyal temini noktasında sıkıntı çektiğini bu durumda üstesinden ilçe milli eğitim müdürlüklerinden destek alınarak gelinebileceğini belirtmiştir.

5.2.Öneriler

Okul öncesi dönem yaşamın ilk 6 yılını kapsayan ve beyin gelişiminin büyük ölçüde tamamlandığı bir dönemdir. Bu dönemde çocuklara kazandırılmak istenen olumlu davranışlar okul öncesi eğitim kurumları ile daha kalıcı bir şekilde kazandırılabilir. Bu da okul öncesi eğitim kurumlarında verilen eğitim ve yapılan uygulamalar yoluyla olmaktadır.

Okul öncesi öğretmenleri özellikler kırsal kesimde yer alan okulların materyal temini

noktasında sıkıntılar yaşamakta ev bu sıkıntılar da okul öncesi eğitim kurumları, ilçe milli eğitim müdürlükleri ve hatta Milli Eğitim Bakanlığı aracılığıyla giderilebilir.

Okul öncesi öğretmenleri ders saatlerinin kesintisiz olması ve bu durumda temel ihtiyaçlarını karşılayacak zamanı bulamamaları konusunda sıkıntı yaşamaktadır. Sınıflarında görevlendirilecek bir yardımcı personel, öğretmenlerin hem kendi ihtiyaçlarını karşılamaları konusunda hem de yaşları küçük olan ve öz bakım becerilerini tam olarak kazanamamış olan çocuklara yardım etmesi konusunda öğretmenlerin bu konudaki beklentilerini karşılayabilir.

Okul öncesi eğitim zorunlu eğitim kapsamında olmadığı için okul öncesi eğitim kurumları pek yaygın değildir. Bu durum okul öncesi eğitimi veren kurumlardaki çocuk yoğunluğunun fazla olması, öğretmene düşen çocuk sayısının fazla olması ve her çocukla yeteri kadar ilgilenilememesine neden olmakta ve öğretmenler zorlanmaktadır. Okul öncesi eğitim kurumlarının sayılarının artırılması hem eğitimin kalitesini arttıracak hem de bu eğitimin yaygınlaştırılmasını ve velilerin bu kurumlara ulaşmasını kolaylaştıracaktır. Bu sayede kırsal kesimde olup köylerinde okul olmayan çocukların da okul öncesi eğitimden faydalanmasını sağlayacaktır.

5.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

Yapılan araştırmanın sonuçlarına bakıldığında; okul öncesi ve birinci sınıf öğretmenlerinin okul öncesi eğitimin çok önemli olduğu, okul öncesi eğitimi alan ve almayan çocuklar arasında belirgin farklılıklar olduğu için bu eğitimin mutlaka zorunlu olması gerektiği, okul öncesi eğitimi ve birinci sınıf öğretmenleri arasında iş birliği yapılması gerektiği sonucuna varılmıştır. Ayrıca her iki branşın görüşlerinden yola çıkarak okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim sürecinde yapmaları ve yapmamaları gereken uygulamalar saptanmaya çalışılmıştır.

Okul öncesi öğretmenleri çocukların Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan gelişim alanlarındaki kazanım ve göstergeleri yerine getirebilecek durumda olmasını beklemektedir. Bunun sağlanabilmesi için öğretmenlerin planlı, amaçlı ve sistematik bir şekilde çocuklara yaparak yaşayarak deneyim elde edebilecekleri ortamları sağlaması ve bu yönde uygulamalar yapılması gerekir. Bu konuda öğretmenlere farklı etkinlik önerileri, farklı soru cevap teknikleri, robotik kodlama, dış mekânda eğitim ve drama çalışmaları gibi çeşitli konularda öğretmenlere hizmet içi eğitim verilebilir, yurt dışında yapılan uygulamalardan karşılaştırmalı örnekler aktarılabilir. Hatta Erasmus+ gibi yurt dışı proje

hareketliliği kapsamında öğretmenlerin uygulamaları karşılıklı olarak görmeleri sağlanabilir. Bu sayede öğretmenler daha fazla ne yapabiliriz, daha yeni ne uygulayabiliriz, bu konuyu daha eğlenceli bir şekilde nasıl aktarabiliriz gibi sorularına cevaplar bulabilir.

Okul öncesi ve birinci sınıf öğretmenleri arasında iş birliğinin olması her iki branş öğretmenin de ne yapacağını bilmesi adına faydalıdır. Yapılan görüşmeler sonucunda her iki branş da iş birliği hakkındaki görüşlerini bildirmiş ve genelde bu iş birliğinin zor ama gerekli bir uygulama olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sonuçtan hareketle iki grup öğretmenin haftada bir gün birbirlerinin derslerine misafir olarak girmeleri yapılan uygulamaların doğru ve yanlışlığının fark edilmesi açısından faydalı olacaktır. Böylece öğretmenler çocukların maksimum faydasını gözeterek uygulamalarına yön verecek ve yapılan yanlışlar engellenmiş olacaktır.

Okul öncesi öğretmenleri çocuğun hayatında ailesinden sonra karşılaştığı ilk otorite olması sebebiyle, çocuk ve öğretmen arasında kurulan bağ çocuğun hayatında aile bireyleri ile arasında kurulan bağ kadar etkilidir. Her veli kendisinden ilk defa ayrılan çocuğunu merak etmekte ve kendi olmadığı bir ortamda çocuğunun başkaları ile olan ilişkisini ve başkalarına karşı olan davranışlarını bilmek istemektedir. Bu durum velinin öğretmen üzerinde baskı kurmasına ve fazla müdahaleci davranmasına sebep olmaktadır. Eğitim öğretim dönemi başında veli ve öğretmen arasında yapılan toplantılar ve birebir görüşmeler sayesinde güven ortamı tahsis edilebilir. Bunun yetersiz kalması durumunda uzman kişiler tarafından velilere yönelik seminerler düzenlenebilir ve velilerin kaygıları anlaşılıp onlara yönelik çalışmalar yapılabilir. Böylece okul öncesi öğretmenleri velilerin baskısı ve fazla müdahaleci davranışları ile ilgilenmek yerine tüm enerjisini çocuklara verebilir. Velilerle iletişim konusunda da velilerle okul idareci tarafından bilgilendirmeler yapılabilir. Her durumda okul idaresi ve milli eğitim müdürlükleri öğretmenlerle velileri karşı karşıya getirecek uygulamalardan kaçınmalıdır. Öğretmen çocukları eğitme konusunda üzerine düşeni yapmalı, veliler öğretmenlere bu konuda destek sağlamalı ve okul idaresi de öğretmenin arkasında durmalıdır. Böylece eğitimin sağlıklı olması için gereken temel sağlanmış olur.

5.2.2.Araştırmaya Yönelik Öneriler

Bu araştırma Denizli ilinin bir ilçesinde aktif olarak okul öncesi ve birinci sınıf öğretmenliği yapmakta olan 16 katılımcı ile sınırlıdır. Bu nedenle konu ile ilgili sonraki çalışmalar ilçedeki tüm anasınıfı ve birinci sınıf öğretmenlerini ve hatta diğer ilçelerdeki

okul öncesi ve birinci sınıf öğretmenlerini kapsayarak diğer örneklem gruplarıyla yapılacak şekilde genişletilebilir.

Yapılan araştırmada okul öncesi ve birinci sınıf öğretmenlerinin okul öncesi eğitim hakkındaki görüşleri incelenmiştir. İleride yapılacak araştırmalarda okul öncesi eğitimi alan ve almayan çocukların birinci sınıfa gittiklerinde psikomotor, bilişsel, dil, öz bakım ve sosyal duygusal gelişim alanlarındaki farklılıkları daha ayrıntılı ve derinlemesine araştırılarak okul öncesi eğitiminin çocuklar üzerindeki faydası uygulamalı ve kanıtlanabilir olarak sunulabilir. Bunun için bu gelişim alanlarında boylamsal çalışmalar yapılabilir. Bunun dışında okul öncesi eğitimin zorunlu olması ve okul öncesi ve birinci sınıf öğretmenleri arasındaki iş birliğinin gerekliliği ile bunun zorlaştıran sebepler açısından da incelenerek farklı konular da boylamsal araştırmalar yapılabilir.

Son olarak bu araştırma nitel araştırma yöntem ve teknikleri kullanılarak yapılmıştır. İleride yapılacak olan araştırmalarda çocukları çeşitli değişkenler açısından derinlemesine incelemek gibi nicel araştırma yöntem ve teknikleri kullanılarak da yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Arı, M., Bayhan, P., Üstün, E. ve Akman, B. (2002). Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeydeki 6-8 Yaş Çocuklarının Gelişimsel Değerlendirilmesi. *Journal of Qafqaz University*, 9, 103-112.
- Akbaba Altun, S., Şimşek Çetin, Ö., Bay, D.N. (2014). Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarına Yönelik Öğretmen Görüşleri, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 244-263.
- Akdağ, F. (2015). *Çocukta Beyin Gelişimi ve Erken Müdahale*, Sözel Bildiriler XIV, 11-13 Mayıs 2015, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Akturan, U., Esen, A. (2008). Fenomenoloji (Ed.), Baş, T. ve Akturan, U. *Nitel Araştırma Yöntemleri* içinde (1. baskı, s. 83-98). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Baran, M., Yılmaz, A., Yıldırım, M. (2007). Okul Öncesi Eğitimin Önemi ve Okul Öncesi Eğitim Yapılarındaki Kullanıcı Gereksinimleri Diyarbakır Huzurevleri Anaokulu Örneği, *D.Ü.Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi* 8, 27-44 (2007).
- Bayrak Çelik, S., (2019). *İlköğretim Birinci Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Okul Öncesi Eğitim Almayan Öğrencilerin Sosyal-Duygusal Gelişimine Etkisi*, 6. Uluslararası Eğitim Bilimleri Sempozyumu, 18-20 Nisan, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Alanya, Antalya.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2018). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Can, E., Kılıç, Ş., (2019). Okul Öncesi Eğitim: Temel Sorunlar ve Çözüm Önerileri, *Millî Eğitim*, Cilt: 48, Özel Sayı/2019, Sayı: 1, (483-519).
- Çelik, H., Başer Baykal, N. ve Kılıç Memur, H. N. (2020). Nitel Veri Analizi ve Temel İlkeleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi – Journal of Qualitative Research in Education*, 8(1), 379-406. doi:10.14689/issn.2148-2624.1.8c.1s.16m.
- Durualp, E., Aral, N. (2018). Çocukların İnce ve Kaba Motor Gelişimlerine Oyun Etkinliklerinin Etkisinin İncelenmesi, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi / Cilt: 20, Sayı: 1, Haziran 2018, 243-258.*
- Erkan, S., Kırca. A. (2010). Okul Öncesi Eğitimin İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okula Hazır Bulunuşluklarına Etkisinin İncelenmesi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)*, 38: 94-106.
- Gözalın, E., Koçak, N. (2014). Oyun Temelli Dikkat Eğitim Programının 5-6 Yaş Çocukların Kelime Bilgi Düzeylerine Etkisinin İncelenmesi, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16 (Özel Sayı II): 115-121, 2014 ISSN: 2147-7833, www.kmu.edu.tr
- Güneş, F. (2010). Ninnilerin Çocukların Dil ve Zihinsel Gelişimine Etkisi, *Zeitschrift für die Welt der Türken, ZfWT Vol. 2, No. 3.*
- Güzelyurt, T., Erol, S., Kahraman, A., Temel, L., Şavluk, B., (2019). Okul Öncesi Öğretmenlerinin İlkokula Hazır bulunuşluğa İlişkin Görüşleri, *International Primary Educational Research Journal*, 2019, 3(1): 23-30.
- Işıkoğlu Erdoğan N., Şimşek Z.C. (2014). Birinci Sınıfa Başlayan Çocukların, Velilerin ve Öğretmenlerin Okula Uyumlarının İncelenmesi, *International Journal of New Trends in Arts, Sports ve Science Education - 2014, Volume 3, Issue 2.*

- Kağıtçıbaşı, Ç., Sunar, D., Bekman, S. Ve Cemalcılar, Z., (2005). Erken Müdahalenin Erişkinlikte Süren Etkileri: Erken Destek Projesinin İkinci Takip Araştırmasının Ön Bulguları. İstanbul: Anne Çocuk Eğitim Vakfı. https://www.acev.org/wp-content/uploads/2017/11/erken_mudahalenin_eriskinlikte_suren_etkileri.pdf sayfasından elde edilmiştir.
- Kılıç, Ş. (2019). *Okul Öncesi Eğitimde Temel Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Kırklareli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kırklareli.
- Kırat, E., (2020). *Okul Öncesi Eğitimden İlkokula Geçiş Ve Kurumlar Arası İşbirliği Konusunda Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin İncelenmesi (Çanakkale İli Örneği)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çanakkale.
- Koçyiğit, S., (2016). Okul Öncesi Eğitimin Tanımı, Amacı, Önemi ve İlkeleri. R. Zembat (Ed.), *Okul Öncesi Eğitime Giriş* içinde. (2. Baskı, s. 19). Ankara: Hedef CS Basın Yayın.
- Kol, S. (2011). Erken Çocuklukta Bilişsel Gelişim ve Dil Gelişimi, *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21 (Mayıs 2011), ss. 1-21.
- Kozikoğlu, İ., (2018). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Değerler Eğitimine İlişkin Tutum ve Görüşlerinin İncelenmesi, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, Sayı: 7/4 2018 s. 2698-2720.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2013). Okul Öncesi Eğitim Programı. Ankara: MEB Yayınları.
- Oktay, A. (2004). Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem. İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Pekdoğan, S. (2017). Sınıf Öğretmenlerinin İlkokula Hazırlık Sürecinde Okul Öncesi Eğitimden Beklentileri, *Yaşadıkça Eğitim*, Cilt 31, Sayı 2, Yıl 2017, s.11-22.
- Pişirir, N., Ayar, M.C., (2020). *Eğitim Fakültesi Dergisi*, Yıl 6 Sayı 2 - 2020 (307-324).
- Türk Dil Kurumu. (2017). Büyük Türkçe Sözlük. Ankara: TDK.
- Sak, R., Şahin Sak, İ.T., Öneren Şendil, Ç., Taşkın, N., (2020). Eğitim Paydaşlarının Okul Öncesi Eğitimin Zorunlu Olmasına İlişkin Görüşleri, *Yaşadıkça Eğitim*, Cilt 34, Sayı 1, Yıl 2020, s. 58-78.
- Şimşek, Z.C., İvrendi, A. (2014). Ebeveynlerin Okul Öncesi Eğitim Kurumlarından Beklentileri, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(2), 240-254.
- Tabuk, M., İnan, M., Tabuk, M. (2018). Okulöncesi Dönem Çocuklarının Matematik Becerilerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi, *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 20 Sayı 1.
- Tangüner, D., (2017). *Okul Öncesi Eğitim Almış ve Almamış İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okula Uyum Düzeyi ve Anksiyete Düzeyi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tatar, M., Öğretmen Beklentileri, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt:II, Sayı:II <http://efdergi.yyu.edu.tr>.
- Tuğrul, B., Duran, E. (2003). Her Çocuk Başarılı Olmak İçin Bir Şansa Sahiptir: Zekanın Çok Boyutluluğu Çoklu Zekâ Kuramı, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24: 224-233.

- Ulutaş, A., (2011). Okul Öncesi Dönemde Drama ve Oyunun Önemi, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 4, Sayı: 6.
- Yazıcı, Z. (2002). Okul Öncesi Eğitiminin Okul Olgunluğu Üzerine Etkisinin İncelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, Güz, 155-156.
- Yağmurlu B., Candan Kodalak A. (2010). Ebeveynlik ve Okul Öncesi Dönemde Sosyal Gelişim. T. Solmuş (Ed.), *Romantik İlişkiler, Evlilik ve Ana-Baba Çocuk İlişkileri İçinde* (s. 299-309). Ankara: Nobel.
- Yıldırım, A., Şimşek H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (5. Baskı) Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yıldız, V. A., İlkokulda Çalışan Öğretmenlerin Eğitime Dair Beklentileri, *Uluslararası Temel Eğitim Çalışmaları Dergisi*, Yıl 2020, Cilt 1, Sayı 1, 10-21.

EKLER

Okul Öncesi Öğretmenleri için Yarı Yapılandırılmış Formu:

- 1.Kendinizi tanıtır mısınız? (Mezun olduğu üniversite, mesleki kıdem yılı, yaş, kaç yaş grubunda öğretmenlik yapıyorsunuz, 60-72 ay grubunu kaç kere okuttunuz?)
- 2.Okul öncesi eğitim hakkında ne düşünüyorsunuz?
- 3.Okul öncesi eğitimin zorunlu olması konusundaki düşünceleriniz nelerdir?
- 4.Sizce okul öncesi eğitimin amacı ne olmalı? Bu söylediğiniz amaçlar neden önemli?
- 5.Sizce okul öncesi eğitimde çocuklar için bilişsel, sosyal duygusal alanda neler yapılmalı? Neden, bu söyledikleriniz yapılmalı?
- 6.Siz eğitim-öğretim ile ilgili neler yapıyorsunuz?
- 7.Okul öncesi eğitimde en çok zorlandığınız durumlar neler? Bu zorlukların üstesinden gelmenizi neler kolaylaştırıyor ve neler kolaylaştırabilir?
- 8.Okul öncesi dönem çocukları ilkokula başlamak için gerekli hangi becerileri öğreniyorlar?
- 9.Okul öncesi dönemde çocuklar ne öğrenmelidir? Neden, bu söylediklerinizi öğrenmeliler?
10. Çocukların ilkokula hazır bulunuşluk seviyesini arttırmada okul öncesi öğretmenlerinin yapmamaları gereken uygulamalar nelerdir?
- 11.Okul öncesi ve birinci sınıf öğretmenlerinin okul öncesi eğitim sürecinde iş birliği yapmaları ile ilgili ne düşünüyorsunuz?
12. Eklemek istediğiniz başka şeyler var mı?

Sınıf Öğretmenleri için Yarı Yapılandırılmış Formu:

- 1.Kendinizi tanıtır mısınız? (Mezun olduğu üniversite, Mesleki kıdem yılı, yaş, birinci sınıfları okutma sayınız)
- 2.Okul öncesi eğitim hakkında ne düşünüyorsunuz?
3. Okul öncesi eğitimin zorunlu olması konusundaki düşünceleriniz nelerdir?
- 4.Sizce okul öncesi eğitimin amacı ne olmalı? Bu söylediğiniz amaçlar neden önemli?
- 5.Sizce okul öncesi eğitimde neler yapılmalı? Neden, bu söyledikleriniz yapılmalı?

6. Okul öncesi öğretmenlerinin zorlandıkları durumlar var mıdır? Varsa bu durumlar nelerdir? Bu zorlukların üstesinden gelmelerini neler kolaylaştırıyor ve neler kolaylaştırabilir?

7. Sınıfınızda okul öncesi eğitim alan ve almayan çocuklar var mı? Sınıfınızda okul öncesi eğitim alan ve almayan çocuklar arasında farklar var mı? Varsa neler?

8.Okul öncesi dönemde çocuklar neler öğrenip birinci sınıfa geliyorlar?

9.Okul öncesi dönemde çocuklar ne öğrenmelidir? Neden, bu söylediklerinizi öğrenmelidir?

10. Çocukların ilkokula hazır bulunuşluk seviyesini arttırmada okul öncesi öğretmenlerinin yapmamaları gereken uygulamalar nelerdir?

11.Okul öncesi ve birinci sınıf öğretmenlerinin okul öncesi eğitim sürecinde iş birliği yapmaları ile ilgili ne düşünüyorsunuz?

12. “Öğretmenlik yaptığımız süre içinde okul öncesi eğitimi alan ve almayan çocuklar hakkında neler söyletebilirsiniz.

13. Eklemek istediğiniz başka şeyler var mı?

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı	Şüheda
Soyadı	Kaçar
Doğum Yeri ve Tarihi	Çal / 16/07/1988
Uyruğu	T.C.
İletişim Adresi ve E-Mail Adresi	Gazi İlkokulu Çal / Denizli suhedakacar@hotmail.com
Eğitim	
İlköğretim	Kars Halil Atilla İlköğretim Okulu
Ortaöğretim	Suphi Koyuncuoğlu Lisesi
Yükseköğretim	Balıkesir Üniversitesi Bandırma İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi-Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
	Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği
Mesleki Deneyim	
2011-2014	Dokuz Eylül Üniversitesi İzmir Meslek Yüksekokulu-Öğrenci İşleri Büro Memuru
2014-2016	Ertuğrul Gazi Anaokulu-Okul Öncesi Öğretmeni
2016-2017	Yeşilyurt Anaokulu-Okul Öncesi Öğretmeni
2017-2020	Akkent Anaokulu-Okul Öncesi Öğretmeni
2020-2020	Hançalar Mehmet Akif Ersoy Ortaokulu-Müdür Yardımcısı
2020-2021	İsabey Atatürk İlkokulu-Müdür Vekili
2021-	Gazi İlkokulu-Müdür Vekili